

T.C

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAKIN ÇAĞ TARİHİ ANABİLİM DALI

TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE KARAMÜRSEL
KAZASININ SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI
(1844-1845)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

122707

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. AHMET AKŞİT

**TC. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

HAZIRLAYAN

DERYA GEÇİLİ

NİĞDE -2002

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Derya GEÇİLİ'ye ait Temettuat Defterlerine Göre Karamürsel Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1844-1845) adlı çalışma jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza
(Danışman)

Ünvanı Adı Soyadı Ünvanı Adı Soyadı
İmza İmza

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde reform çalışmaları, 3 kasım 1839 tarihli Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile yeni bir döneme girdi. Mevcut kurumların yeniden düzenlenmesini hedef tutan Tanzimat, Osmanlı Devleti'nde ilk ıslahat girişimi değildir. Gülhane Hatt-ı Hümayun'un geçmişte benzeri olmayan yeni bir olay olduğunu söylemekte mümkün değildir. Fakat Tanzimat Osmanlı Devleti'nin tüm kurumlarıyla Batılılaşma kararını yansıttığı için, daha önceki benzer girişimlerden ayrılır. 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda ekonomik sıkıntı ciddi boyutlara ulaşmıştı, başta padişah ve maliye ile ilgili bürokratlar bu durumun en asgariye indirilmesi için bir takım yeni tedbirlerin alınması hususunda çalışmalar başlatmışlardı. Bu çalışmaların en önemlisi Temettuat Defterleridir. Temettuat defterlerinin yazılmasından amaç, herkesin kazancına göre vergi vermesi esas tutulduğu için, defterlerde her hane reisinin mesleği, sahip olduğu arazi ve hayvanatı, yıllık geliri ve ödediği vergi kaydedilmiştir.

Bolu eyaletinin İzmit sancağına bağlı Karamürsel kazasında 1260-1261 (1844-1845) tarihlerinde 22 temettuat defteri düzenlenmiştir. Bu defterlerden 1 adedi gayr-i müslim bir yerleşim yeri olan Günca Köyüne, 1 defter çiftliklere ait ve kalan 16 defter ise Müslümanların yerleşim yerlerini ihtiva etmektedir. Defterlerden 4 tanesine rastlayamadık. Bu kayıp defterler den bir tanesi Kuğlacık Köyüne, bir diğeri de Tepe Köy'e ait olmalıdır. Ancak kalan 2 defterin hangi yerleşim birimine ait olduğu hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Çalışmamız mevcut olan 18 defter esas alınarak hazırlanmıştır. Defterlere göre, Karamürsel kazasına ait toprakların büyük bir bölümü zeytinlik ve meyve bahçeleri için ayrılmıştır. Bölgenin iklimi tahıl üretimini engellese de çiftçiler iklim şartları elverdiği oranda tahıl yetiştirmeye çalışmışlardır. Kazanın çevresi geniş ormanlıklarla kaplıdır, hayvanların otayabilecekleri mera ve otlaklar azdır, bu durum hayvancılığın gelişmesini engellemiştir. Zirai faaliyetler dışında Kazanın diğer önemli geçim kaynağı denizcilik gelirleridir. Halk gemicilik, kaptanlık ve balıkçılık yaparak bir gelir kapısı oluşturmuştur. Hanelerden alınan vergiler, hane reislerinin gelirleri oranında alınmaktadır. Defterlerde amel manda (iş göremez) ve arazi ve hayvanatı olmayıp herhangi bir geliri olmayan hane reislerinden vergi talep edilmediği görülmektedir. Ayrıca imam, müezzın, papaz gibi Müslüman ve gayr-ı müslim din adamlarından da vergi alınmamıştır.

SUMMARY

Economic distress was the most important problem for Osmanlı Empire; in second part of 18 yy. and initial time of 19 yy. first of all; Sultan and bure aucracy which was about finance started to work because economical problem was reduced minimum with new precoution. The most important work was "Temettuat Notebooks" Real aim was been to obtain, everbody,s gain;so;all persan will give tax for their job. Familiy r epre sentative,s job,year,gain,paymented tax and whoose lond ad animal was been in temettuat. Notebooks 22-Temerruat Notebooks were made in 1260-1261 (1844-1845) in Karamürsel vilage ; depended on İzmit.Te there were in province of Bolu. One notebook was in Gınca vilage. On other notebook was concerned for form and other 16 notebook were contented about Müslim,s settlement areas. Unfor tunately other 4. notebooks weren,t found;Loss notebook,s concerned some villagesi.

One was Kuğlacık vilage,s and one was tepe vilage's; but weren't been any ideas about 2 notebooks. All information and Works were prepared with known 18 notebooks. Large areas were been olive trees and fruit garden in vilage of Karamürsel from known notebooks. Farmer's were raised of from produce; hawewer regional climate wasn't so good. Stock-breeding wasn't devolopped because pasture and areas not enough for animals; however large areas were surrounded whit trees in Karamürsel. An other livelihood source was sailor gain. People were, been fisherman, captain or sailor. Known notebooks gave some information for us. Paymented tax was been different for people take was been direct rate of family representative's job. If family representative hadn't got any work, job, land, animal; who never gave tax. However relipion man and no muslim relipion man weren't paid of tax. The biggest tax was concerned of Gınca vilage. It was no muslim vilage and it was in Karamürsel.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
SUMMARY.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR	VI
GRAFİK CETVELİ.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
I. KAZANIN TARİHİ GELİŞİMİ VE COĞRAFİ YAPISI	7
A. KAZANIN TARİHİ GELİŞİMİ.....	7
1. Kazanın İsmi	7
2. Bizanslılar Devrinde Karamürsel	8
3. Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Karamürsel.....	9
4. Osmanlı Bahriyesinde Kullanılan Gemiler.....	11
5. Karamürsel'in Kültür ve Sanat Eserleri.....	13
a. Mimari Eserler	13
b. Karamürsel Sepeti.....	14
B. KAZANIN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	16
1. Konumu ve Yer Şekilleri	16
2. İklimi ve Bitki Örtüsü.....	16
İKİNCİ BÖLÜM.....	18
I. DEMOGRAFİK VE EKONOMİK YAPI.....	18
A. KAZANIN DEMOGRAFİK YAPISI	18
1. Nüfusu.....	18
a. Resmi Verilere Göre Nüfus.....	19
b. Temettuat Defterlerine Göre Nüfus.....	21

2. Hane Reislerinin Meslek Dağılımı.....	23
a. Mahallelerde Meslek Grupları.....	23
A. KÖYLERDE MESLEK GRUPLARI.....	23
B- TARIMSAL YAPI	34
1. Toprağın Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı.....	35
a. Mahallelerde Toprak Kullanımı;	35
b. Köylerde Toprak Kullanımı;	37
2. Tarım Ürünleri Üretimi.....	38
a. Tahıllar	38
b-Bağ ve Bahçeler	40
c. Çiftlikler	43
3. Hayvancılık	46
a. Köy ve Mahallelerde Hayvancılık	46
b. Çiftliklerde Hayvancılık.....	48
4. Ticaret.....	48
a. Karamürsel ve Civarında ki Deniz Ticareti.....	48
b. İpek Ticareti	51
c. Yerel Ticaret, Pazarlar	52
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	54
I. VERGİLER	54
A. TANZİMAT DÖNEMİ VERGİ DÜZENLEMELERİ.....	54
B. VİRGUY-YI MAHSUSA	62
1. Aşar Ve Rüsumat:.....	63
2. Resm-i Ağnam	65
3. Vergiden Muaf Olanlar.....	66
4. Verginin Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı.....	66
C. VERGİ YÜKÜ	67
SONUÇ.....	69
KAYNAKLAR.....	71

EKLER

TABLolar

Tablo 1 : Hane Yapısı.....	67
Tablo 2 : Temettuatlara Göre Nüfus.....	68
Tablo 3 : Yerleşim Birimine Göre Meslek Sayıları.....	69
Tablo 4 : Meslek Grupları.....	70
Tablo 5 : Arazi ve Hayvanatı Olmayıp Sadece Meslek Geliri Olan Hane Top.....	71
Tablo 6 : Geliri Oluşturan Kalemler.....	72
Tablo 7 : Toplam Gelir Oluşturan Kalemler (%).....	73
Tablo 8 : Toplam Gelir Oluşturan Kalemlerin Ortalama Gelirleri.....	74
Tablo 9 : Toplama Gelir ve Ortalama Gelir.....	75
Tablo 10 : Toprağın Kullanım İtibarıyla Dağılımı (%).....	76
Tablo 11 : Toprağın Kullanım İtibarıyla Dağılımı (Dönüm)	77
Tablo 12 : Tarla Ürünleri Hasılatı Dağılımı (Kile).....	78
Tablo 13 : Tarla Ürünleri Hasılatı Toplamı (%).....	79
Tablo 14 : Tarla Ürünleri Hasılatı (Toplam Gelir).....	80
Tablo 15 : Çiftçilik Üretimi Bileşeni (%).....	81
Tablo 16 : Hayvanların Türlerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 17 : Virguy-yı Mahsusa.....	83
Tablo 18 : Toplam Gelir, Vergi, Net Gelir.....	84
Tablo 19 : Gelirler ve Vergi Ortalamaları.....	85
Tablo 20 : Temettuatlar Toplamı, Toplam Vergi, Vergi Yüğü.....	86

ARŞİV VESİKALARI

KISALTMALAR

a. g. e.	: Adı Geçen Eser
a. g. m.	: Adı Geçen Makale
Bed.	: Bedel
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	:Cilt
Dn.	: Dönüm
G. M. T.	: Gayr-ı Mezru Tarla
H. S.	: Hasılat-ı Seneviyesi
İ. S.	: İcar-ı Senevi
KRŞ.	: Kuruş
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidatı Temettuat Defterleri
M. T.	: Mezru Tarla
Müst. Ol. T.	: Müstecir Olduğu Tarla
s.	: Sayfa
V. b.	: Ve Benzeri
Vergi-i Mahsusa Olduğu	: Sene-i Sabıkada Vergi-i Mahsusadan Olarak Bir Senede Vermiş

GRAFİK CETVELİ

Grafik 1 :Hane sayısına göre Nefs-i Karamürsel.....	22
Grafik 2 :Hane sayısına göre karyeler.....	23
Grafik 3 :Mahallelerde meslek grupları.....	26
Grafik 4 :Mahalleler arası gelir dağılımı(%).....	28
Grafik 5 :Köylerde meslek grupları.....	30
Grafik 6 :Köyler arası gelir dağılımı.....	32
Grafik 7 :Mahallelerde toprak kullanımı.....	36
Grafik 8 :Köylerde toprak kullanımı.....	38
Grafik 9 :Tahıl üretimi.....	39
Grafik 10 :Bağ ve bahçeler.....	41
Grafik 11 :Çiftliklerde toprak dağılımı.....	46
Grafik 12 :Aşar'ın yerleşim birimlerine göre dağılımı.....	65
Grafik 13 :Toplam vergi.....	67

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyıl ile 19. yüzyıllar arasındaki sosyal ve ekonomik yapısının anlaşılması, ancak devletin küçük birimleri olan kazaların sosyal ve iktisadi durumlarının tahlili ile mümkün olacaktır. Önceleri değişik adlarla alınan vergilerin yerine ek bir verginin ikamesi için hane reislerinin gelirlerini tespiti maksadıyla yapılan temettü sayımları, 19. yüzyıl ortalarında Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihi için fevkalade kıymetli bilgiler içermektedir.

Temettuat yazımlarının en önemli amacı, ekonomik düzenlemelerin yapılmasıdır. Yazımlara Kaynağı belli olan veya olmayan tüm gelirler yazılıyordu. Çiftçi, esnaf, tüccar, nakliyeciler, ırgat vs. tüm sektörler gelirleri ile kaydediliyordu. Böylece beyana dayanmamakla birlikte tahrire dayanan bir gelir vergisine geçilmiş oluyordu. Bu sebeple olsa gerek bu yazımların adı da temettuat, kar-kazanç yazımları olarak kaydedilmiştir. Temettuatların yazıldığı tarihlerde İmparatorlukta nüfus sayımları da yapıldığından nüfus defterleri derecesinde mühim değillerse de hüviyetleri itibariyle defterlerden mükemmel sonuçlar çıkarmak mümkün olmaktadır.

Bu çalışma, Tanzimat döneminde düzenlenmiş olan Bolu eyaletinin İzmit sancağına bağlı Karamürsel kazasına ait temettuat defterlerinin incelenmesi sonucu hazırlanmıştır. Çalışma, 18. yüzyılın ortaları ile 19. yüzyılın başlarında Karamürsel kazasının sosyal ve ekonomik özelliklerini defterler ışığında tahlil etmektedir. Çalışmaya esas teşkil eden kaynak Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan Karamürsel kazasına ait 18 adet Temettuat Defteridir. 1844-1845 yıllarında düzenlenen defterlerde kazada yaşayan hane reislerinin meslekleri, tarım sektörü itibariyle hemen hemen yazılabilecek tüm gelirler defterlere kaydedilmiştir. Zanaatkarlarında birimde oturanların hepsi deftere geçirilmiştir. Bunların eğer varsa tarım, bağ ve kira gelirleri de kendi zanaatkarlıklarından elde edilen gelire eklenerek hanenin toplam geliri tespit edilmiştir. Defterlere tüccarların, hizmetkar ve gündelikçi olarak isimlendirilen tarım işçileri de kaydedilmiştir. Temettuat defterleri bu anlamda mahalle ve köy olarak bir birimin bütün ekonomik girdilerini açıklıkla bize sunmaktadır. Bu çalışma hazırlanırken çok sayıda grafik ve tablo oluşturulmuş kazanın iktisadi durumunu tespit de bu grafik ve tablolardan yararlanılmıştır. Bu tezin hazırlanmasında hiçbir yardımını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Akşit'e ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kaya'ya yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

GİRİŞ

Tanzimat dönemi gerek mali sistemde önemli reformlar gerçekleştirerek yepyeni bir mali yapı getirmesi; gerekse önce iç ve daha sonra dış borçlanmalar yoluyla imparatorluğun mali kaderiyle ilgili önemli sonuçlara yol açması itibarıyla Osmanlı mali tarihi içinde istisnai ölçüde önemli bir dönemdir. ¹Tanzimat uzun yıllar varlığını sürdürmüş olan vergi sisteminin köklü değişimine neden olmuştur. Osmanlı devletinde birkaç yüzyıldır devam eden ıslahat çalışmaları Tanzimat'ı ilan eden Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile yeni bir döneme girmişti. Tanzimat Osmanlı Tarihi içinde başvuru olan ilk ıslahat girişimi değildir. Yapılan ıslahat çalışmalarının amacı yeniden eski şanlı devirlere ulaşmak olarak gösterilmiştir. Osmanlı devletinde yapılan reformları iki grupta ele almak mümkündür. Bunların birincisi devletin kendi tarih ve kültürünü referans gösterdiği Tanzimat'a kadar olan çabalar, ikinci grubu ise Avrupa kültür ve medeniyetinden etkilenerek, Batılılaşma çabalarının girişimlerinin olduğu, Tanzimat'tan sonra gerçekleştirilen reformlardır. ²

Tanzimat fermanı ile reform girişimleri ordu ve maliye alanında ardından bürokrasiye eğitim, hukuk ve yargıya yayıldı. Bu girişimlerin önemli bir boyutu da Müslüman veya gayr-ı müslim olduğuna bakılmaksızın, tüm Osmanlı uyruklarına aynı bireysel hakların tanınması ve özel mülkiyet haklarının güvence altına alınmasıydı. Bu eşit haklar ilkesi çerçevesinde, o zamana kadar gayr-ı müslim tebaadan alınan cizyenin toplanmasına son veriliyordu. Ancak, merkezi devlet gayr-ı müslimleri askere almak istemediği için, *bedelat-ı askeriye* adıyla yeni bir vergi getiriyordu. ³

Osmanlı Devleti'nde vergi" Tekalif-i Şeriyye ve Rüşum-u Örfiye" adı altında iki şekilde alınmaktaydı. Birincisi çiftçi reayadan alınan öşür, çift resmi, ağnam ve şehirlerde ticari faaliyetlerden alınan vergilerdi. İkincisi ise, alınması zamana ve şartlara göre değişen (cürüm, cinayet, arus, bennak vs.) vergilerdi. Bu iki

¹ Tefik GÜRAN, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi; Bütçeler Ve Hazine Hesapları(1841-1861)", *Belgeler Dergisi*, XIII/17. Ankara 1988, s.213

² Abdüllatif ŞENER, "Tanzimat Ve Meşrutiyet'te İktisadi Ve Mali Politikalar", *Osmanlılar*, C. VI/12 Ankara 1999, s. 548

³ Şevket PAMUK, *100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi (1500-1914)*, İstanbul 1988, s. 161.

verginin dışında “Tekalif-i Divaniye” ve “Tekalif-i Örfiye” adı altında başlangıçta bir sefer için gerekli görülüp, daha sonra devamlı hale getirilen vergilerden başka, her yıl miktarı fermanlarla belirlenen vergi çeşitleri de vardı. Bu vergi tiplerinin çokluğu halk üzerinde büyük infial ve bunalımlar meydana getirmişti. ⁴Tanzimat’ın vergi düzeni açısından getirdiği en önemli yenilik vergilere oldukça basit ve sade bir şekil kazandırmasıdır. Daha önce değindiğimiz gibi “Tekalif-i Şeriyye” adı altında ve çok çeşitli oranlarda alınan vergiler kaldırılarak yerine zirai ürünlerden onda bir oranında öşür

koyunlardan “ağnam resmi” ve gayr-ı müslimlerden “cizye” alınması esası getirilmiştir. Aynı şekilde “Tekalif-i Örfiye” adı altında pek çok türü ve tahsil şekli olan muhtelif vergiler de birleştirilerek bir bütün halinde “Virgü” adı altında alınmasına kararlaştırılmıştır. ⁵Bu verginin tespit edilmesi için öncelikle gelir oluşturabilecek bütün ekonomik kaynakların yazılması düşünüldü. ⁶

Osmanlı Devleti, yeni fethettiği memleketler ile kendi arazisini, toprağın mülkiyet ve tasarruf biçimini ve vergi miktarını tayin ve tespit etmek gayesiyle belirli zamanlarda istatistiki bilgiler edinmiştir ki buna “tahrir” denirdi. Yapılan bu tahrirlerin, Osmanlı Devleti’nin teşkilatlanmasında ve bu teşkilatın bir nizam içerisinde işleminde büyük rolü vardı. ⁷ Bu çerçevede 1838 yazında, Anadolu’da ve Rumeli’de bütün kazaların yazımı kararlaştırıldı ve örnekleme babında Rumeli’de Gelibolu, Anadolu’da Hüdavendiğar sancaklarının yazımına başlandı. Fakat bu tahrir işi ilk ağızda bu noktadan ileriye gidemedi. Tanzimat’ın ilanından sonra hazineye ait bütün gelir kaynaklarının defterleri muhassıllara verilecekti. Muhassılların en önemli işi vergi tarhi, dağıtımı, ve tahsili idi. Muhassıllar emlak sayımlarına 1840 yılı başlarından itibaren başlamışlardı. Ancak, bilgisizlik, ulaşım güçlüklerinin yanı sıra, uzun yıllardan beri hazineye hiç vergi ödememiş olanların çıkardıkları zorluklar, kar ve zarar şöyle dursun, kaç kuruş hasılat

⁴ İsmet DEMİR, “Temettu Defterlerinin Önemi Ve Hazırlanış Sebepleri”, **Osmanlılar**, C. VI/12 Ankara 1999, s. 315.

⁵ Tefik GÜRAN, **a.g.m.**, s. 221

⁶ Nuri ADIYEKE, “Temctuat Sayımları Ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, **OTAM C.LIIV/11**, Ankara 2000, s. 770

⁷ Erhan AFYONCU, “Osmanlı Devleti’nde Tahrir Sistemi”**Osmanlılar**, C. VI/12 Ankara 1999, s. 311

olduğunun ortaya çıkarılması mümkün olmadı. Başarısızlığın bir nedeni de muhasıllık görevine atanan kimselerin eski mültezimlerle yakın ilişkileri olanlar arasından seçilmiş olmaları idi. Geleneksel olarak vergi toplamada görevlilerin sık sık yaptıkları yolsuzluklara muhassılların da katılmaları ayrı bir sorundu.

Örneğin;Karamürsel Muhassılı İsmail Ağa, hacedandan Niğde Muhassılı Tahir Bey işlerinde gereği gibi çalışmadıkları ve *Tanzimat-ı Hayriye usul-ı muadelet şumulüne muhalif vaz' ve hareketleri istihbar ve tahkik kılınarak* görevden alınmaları kararlaştırılmıştı.⁸

Anlaşıldığına göre XIX. yüzyıl başlarında iki ayrı tür yazım planlanmış ve her ikisi de uygulanmıştır. Bunlardan ilki nüfus tahrirleridir. 1830-1831 tarihinden itibaren başlanan bu yazımlarda sadece erkek nüfus yazılmıştır. Nüfus sayımlarının, mal- mülk sayımlarının yanı sıra Tanzimat döneminde de ayrıca devam ettiğini görüyoruz. Bu çerçevede nüfus defterleri ve altı aylık yoklama defterleri düzenlenmiştir.⁹

İkinci tür yazımlar ise “Temettuat” yazımlarıdır. Bu defterlerin büyük ekseriyeti 1261 (1845) tarihinde yapılan sayımlara aittir. Çok az sayıda olmak üzere 1256 (1840)’da yapılan ilk tahrirlere de rastlanmaktadır. Tahrir defterleri sancaklara göre düzenlenmiş;alt idari birim olarak kaza ve nahiyeler alınmıştır. Önce mahalle mahalle nefisler, ardından köy ve mezralara yer verilmiştir. Temettü defterlerinde şehirlerle birden fazla mahalleden oluşan köylerde genellikle her mahalle için bir defter düzenlenmiştir. Defterler 1b’den başlatılmış;sayfanın tepesinde eyalet – sancak – kaza adları kaydedildikten sonra defter bir şehre/kasabaya aitse şehir/kasabanın, ardından mahallenin adı yazılmıştır. Mahallesi olmayan küçük köylerde köyün adı,¹⁰

“Bolu Eyaletinin havi olduğu Kazılardan İzmit Kaymakamlığı dahilinde kain Karamürsel Kazasına tabi Ulaşlı Karyesinde mukim ahali-i islamin emlak ve arazi

⁸ Musa ÇADIRCI, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal Ve Ekonomik Yapısı*, Ankara 1991, s. 210, 211

⁹ Nuri ADIYEKE, *a.g.m.*, s. 771.

¹⁰ Mübahat KÜTÜKOĞLU, “Osmanlı Sosyal Ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *BELLELEN*, C. LXIII/225, Ankara 2000, s. 397.396-408

ve temettu'atının miktarını mübeyyin defterdir. ¹¹şeklinde yazılmış köy adından başka mahalle ve çiftlikler içinde ayrı defterler tutulmuştur. Sadece Müslüman mahallesi olanlarda bunun belirtilmesine ihtiyaç duyulmadığı halde gayr-i müslim nüfusun bulunması halinde Müslümanlar yazılırken.

“ . . . karyesinde mukim ehl-i islamin temettü'atını mübeyyin defterdir. ” şeklinde başlık konulmuştur. Gayr-i Müslimler yazılırken de gayr-ı müslimlere ait defter olduğu belirtilmiştir. ¹²Karamürsel temettuat defterlerinde gayr-i müslimlere ait olan 4011 numaralı defterde, karyenin gayr-i müslim olduğu yazılmıştır. ¹³

Temettuat sayımları mahalli idareciler tarafından yapılmıştır. 1256'daki sayımlardan muhassıllar mesul olup, bu tarihli bir temettuat defterinde muhasıllık, müftü, mal ve emlak katipleri ve meclis azalarının mühürleri; diğer bir defterde ise tasdik ibaresi altında naibin mührü bulunmaktadır. 1261'de sistem değişikliği yapıldığından Müslümanların yazılması muhtar-ı evvel ve sanilerle köy imamları; gayr-i Müslimlerin yazılması, varsa kocabaşlarla papazların sorumluluğu altında yapılmış olup defterlerin bitiminde bunların mühürleri vardır. Ancak Temettuat defterleri serisinde bütün defterlerin sonunda mühür bulmak mümkün değildir. Bazılarında “bende” kelimesi yazılıp bırakılmıştır. Bu da defterlerin hepsinin orijinal olmayıp bir kısmının muhtemelen merkezden çıkarılmış suretler olduğunu göstermektedir.

Defterlerde verginin esas olduğu hane reislerinin isimleri kayıtlıdır. İsimler aile adları ile yazılarak, aynı isimde olanlardan ayrılabilmiştir. Temettu defterleri, sadece aile adlarının değil, yörede kullanılan şahıs adlarının tespiti bakımından da mühim bir kaynak vazifesi görmektedir¹⁴. Karamürsel Kazasında bazı isimlerin önüne Arnavut adı gelmektedir. Bu bize Karamürsel'de Arnavut göçmenlerin olduğunu göstermektedir. ¹⁵

¹¹ BOA. ML. VRD. TMT. . NO:4013. s. 1

¹² Mübahat KÜTÜKOĞLU. a. g. m. . s. 397

¹³ BOA. ML. VRD. TMT. . NO:4011. S. 1

¹⁴ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 400

¹⁵ BOA. ML. VRD. TMT. . NO:4000. s. 1

Temettu defterlerinde hane reislerinin meslekleri de kayıttır. Ekseriya hane numarası üzerine Erbab-ı Ziraatden idüğü, çiftçi, gündelikçi, tüccar gibi hane reisinin mesleği yazılmıştır. Şahsın sahip olduğu binanın (dükkan, kahvehane, değirmen, kira geliri vs.) yıllık geliri ve vergisi de gösterilmiştir. Defterlerde ekili tarlalar “mezru tarla” olarak gösterilmiştir. mezru tarla adıyla yazılanlar hububat ekilen tarlalardır, boş bırakılan (gayr-ı mezru) veya kiraya verilen tarlalarda (Müste`cir olduğu tarla) ayrıca kaydedilmiştir. Mezru tarladan başka bağ, bahçe, bostan ve korulara yer verilmiştir. Temettu defterlerinde ki bu bilgiler ziraat yapılan alanlar hakkında bilgi verdiği için bu toprakların ne kadarının ekili, ne kadarının dikili olduğunu ve bunların büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılmasına imkan vermektedir. ¹⁶Ayrıca hayvan gelirleri de hayvan sayısı verilerek bu defterlerde kayıttır. Yazımlarda arı kovanları ve diğer hayvansal değerler de ayrıca yazılmıştır. Zanaatkarlarında birimde oturanların hepsi varsa bağcılık, tarım veya kira gelirleri de zanaatkarlıklarından elde edilen gelire eklenerek toplam hanenin geliri tespit edilmiştir. ¹⁷Temettü defterlerinde vergiler her hane reisinin isminin üst tarafında ve dikine yazılmıştır. 1261 yılındaki defterlerde ayrıca bir yıl önce verdiği vergi ve öşre de yer verilmiştir. Temettuat defterleri bu anlamda mahalle veya köy olarak bir birimin bütün ekonomik girdilerini bütün açıklıkla bize sunmaktadır. ¹⁸

Temettu defterlerinin yazımı sırasında bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Anlaşılan o ki, geniş amaçlı bu yazımların yapılmasından önce ciddi bir ön hazırlık yapılmamıştır. Sorunlar kimi zaman genel çerçeve içinde kendisini göstermiş kimi kez de bizzat yazımlar sırasında yaşanmıştır. Yönetim, bu sorunlara iki türlü çözüm bulmuştur. Birinci çözüm bildirilen sorunlara tek tek çözümler üretmek olmuştur. Benzeri sorunlar devam edince diğer bir çözüm olarak , bütüncül nizamnameler hazırlanmış ve dağıtılmıştır.

Yazımlarda karşılaşılan ilk sorun uzun zamandır vergi vermeyen müftü, imam, gayr-ı müslim din adamları gibi görevlilerin dirençleri olmuştur. Yeni yazımlarda bu görevlilere de vergi tarh ediliyordu. Yeni vergi sisteminin anlaşılması yazımları

¹⁶ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 408. 409

¹⁷ Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 781

¹⁸ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 410. 411

güçleştiriyordu. Esnaftan alınan ihtisap vergisinin kaldırılarak temettü vergisinin alınması bazı sorunlar doğurdu. Bazı esnaflar eski sisteme göre vergi verirken bazıları yeni temettü vergisine göre vergi veriyordu. Yeni vergi sisteminin anlaşılması temettü yazımları sırasında sorunlar çıkartıyordu. Diğer bir sorunda, yazım kapsamının genişliğidir. Sayımların Tanzimat'a dahil bütün Osmanlı topraklarında yapıldığı düşünülürse olayın coğrafi genişliği görülür. Bir başka sorunda Yörüklerin yazımıdır. Göçebelerin yazımı, vergi tarhi ve toplanması eskiden beri ciddi bir sorun olmuştur.¹⁹ Yörükler sürekli yer değiştirerek mal bildiriminden ve vergiden kaçıyorlardı.

Bu çalışma Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Maliye Nezareti Karamürsel Temettuat Defterleri birinci kaynak alınarak hazırlanmıştır. 1844-1845 yıllarında Karamürsel kazasının sosyal ve ekonomik durumunu içeren bu çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde kazanın tarihi gelişimi ve coğrafi yapısı incelenmiştir. İkinci Bölümde kazanın demografik yapısı ve ekonomisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bölümde kazanın gelir kaynakları, meslekleri, toprak miktarları, ekili dikili alanlar, bağ, bahçeler dönümleri ve elde edilen gelirleri ile, açıklanmıştır. Ayrıca gelir kaynağı olan hayvanlarda miktarları ve hasılat-ı senevileriyle tek tek incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise kazanın virguy-yı mahsusası, vergi yükü, toplam hasılat içinde vergi yükünün payı verilmeye çalışılmıştır.

Bu tezde, Tanzimat döneminde İstanbul'a çok yakın ve Bursa-Yalova-İstanbul arasındaki ticaret de önemli bir rolü olan Karamürsel'in sosyal ve ekonomik durumu hakkında fikir edinmek ve kazanın halen taşıdığı değer ortaya konmaya çalışılmıştır.

---

¹⁹Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 775. 776

BİRİNCİ BÖLÜM

I. KAZANIN TARİHİ GELİŞİMİ VE COĞRAFİ YAPISI

A. KAZANIN TARİHİ GELİŞİMİ

1. Kazanın İsmi

Karamürsel'in kimler tarafından kurulduğuna dair elde sarıh bilgiler yoktur. M. Ö. IX. ve VII. Yüzyıllarda Atina ve Fenike kolonilerinin gelişme devrinde, Fenikeliler Tir ve Say'dan kalkarak, Karadeniz ve Marmara kıyılarına kadar uzanan alanlara, Prainetos adını verdikleri koloniler oluşturdular. Bu kolonilerden biri, Fenikelilerin Stephanus devrinde İzmit körfezinin güney sahilinde, bugünkü Karamürsel ve Hersek'in bulunduğu yerde aynı adla şehir kurdular. Karamürsel'in ilk yerleşim yeri 'Atlas De Georaphi Historgue Sehreder'e göre, Fenike uygarlığının bir kolonisini teşkil eden Prainetos, Hersek mevkiinde yer alır. İznik (Nikaia) yolu üzerinde ki diğer kentlerle birlikte gelişen Karamürsel (Prainetos) Fenikelilerden başka Eti, Frigya, Lidya, Pers ve Roma uygarlıklarına sahne oldu. M. Ö. 279 yıllarında Persler Karamürsel ve civarına yerleştiler, tarihçiler şehrin kesin kuruluşunun bu tarihe rastladığını kaydederler. Tarihte Karamürsel'e birkaç harf değişikliği ile Prainetos, Prietos, Pronektos, Pronetios veya Prinetos denilmiştir.

Karamürsel ismi Türkler bölgeye yerleştikten sonra kullanılmaya başlamıştır. Asıl adı Mürsel Alp olan Karamürsel Bey, önceleri Çanakkale'de hüküm süren Karesioğulları'nın hizmetindeydi. Orhan Gazi'nin isteği üzerine ve Karesioğulları Bey'i Demirhan Bey'in de onayıyla Osmanlıların hizmetine girdi. 1324 yada 1326 yıllarında bugün Karamürsel olarak bilinen Prainetos'u alarak Osmanlıların İzmit Körfezi kıyılarına yerleşmesini sağladı. Fethettiği kasabayada o dönemdeki geleneğe uygun olarak onun adı verildi. Kasaba çevresi kaptanlık sancağı olarak örgütlendi ve yönetimi Karamürsel Bey'e verildi.²⁰

²⁰ Erdoğan ÖZDEMİR, *Dünden Bugüne Karamürsel*, Karamürsel 1992, s. 20

2. Bizanslılar Devrinde Karamürsel

Özellikle Bizans (Doğu Roma İmparatorluğu) devrinde gelişen ve önem kazanan Karamürsel (Prainetos) üç ana devirde incelenir.

a. Konstantin devri

Konstantin tarafından İstanbul'un başkent yapılması, İstanbul-İznik ticaret ve askeri nakil yolunun Yalova ve civarından geçmesi, Prainetos'a yeni bir hayat verdi. Romalılar zamanında esas yol Kadıköy'den İzmit körfezinin kuzey sahilini takip ederek İzmit'e gelir ve buradan güneye doğru kıvrılarak İznik'e uzanırdı. IV. asırdan sonra İzmit üzerinden dolaşımtansa kara yolu ile Dil iskelesine kadar gelinir. buradan kayıklarla karşı tarafta ki Dil burnuna çıkılırdı. İstanbul'dan deniz yoluyla doğrudan kıyısında ki Karamürsel'e çıkılır ve buradan İznik'e gidilirdi.²¹

Karamürsel-Hersek şehrinin bulunduğu yerde evvelce önemsiz bir köy bulunuyordu. Sonraları İzmit'te din uğruna ölmüş bir aziz buraya gömüldü. Konstantin hem bu azizi taktis, hemde annesi Helena'nın namını ululamak için bu köyü şehir mertebesine yükseltip şehre Helenopolis ismini verdi.

b. Jüstinian Devri

Jüstinian devrinde Karamürsel-Hersek-İznik yolunu daha fazla önem kazandığı ve askeri nakil yönünden kıymetinin daha açık bir surette ortaya çıktığı görülür. Jüstinian, Kadıköy ile Gebze arasındaki yolu tahrip ettirdi ve Anadolu'nun içlerine gidecek seyyahları deniz yoluyla Hersek ve yahut civarındaki iskelelere çıkmaya mecbur kıldı. Jüstinian'nın yolu kapaması, doğudan gelebilecek herhangi bir düşmana karşı, başkent kapılarını kapamak için bir tedbir olarak yorumlanır. Konstantin zamanında küçük bir şehir olan Helenopolis, Jüstinian zamanında oldukça gelişti. Bizanslı tarihçi Prokopios, bu devirde şehre kemerler vasıtasıyla su getirildiğini, yeni hamamlar yapıldığını, eskilerin onarıldığını, bir çok saray, kilise, otel ve resmi binaların kurulduğunu yazar ve bütün bunları

²¹ Erdoğan ÖZDEMİR, a. g. c. . s. 21.

Konstantin'in annesi Helena'nın burada doğmuş olmasına bağlar. Oysa buranın gelişmesi askeri stratejik sebeplere dayanır.

c. Jüstinian'dan sonraki devir

Bu devirde, Helenopolis civarı bataklık olmasından dolayı, askeri bakımdan önem arz etmesine rağmen gelişmesini sürdüremedi. XI. asrın sonlarına doğru Birinci Haçlı Seferinde, bu havale, Latin ordularının geçişine sahne oldu ve böylece İstanbul Kadıköy-Gebze yolu yeniden kullanılmaya başladı. Helenopolis önemini kaybedince, civar halkı bu şehre "Eeinopolis", yani "sefalet şehri" adını vermeye başladılar.

Karamürsel-Hersek-İznik yolu Romalılar zamanında askeri nakil yönünden oldukça önem kazanmıştı. Karamürsel ve çevresi Osmanlı devleti kurulana kadar Bizanslılarla Selçuklular arasında sürekli el değiştirdi.²²

3. Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Karamürsel

Osmanlı beyliği Söğüt kasabasında kurulduktan sonra Kütahya ve Domaniç kısa sürede fethedilmişti. Stratejik öneme sahip İznik, Bursa ve İzmit gibi şehirlerin hemen ele geçirilmesi gerekiyordu. Ege sahillerinde teşekkül edip Türk deniz ananesini devam ettiren Karesi beyliği topraklarının alınması Osmanlıların Rumeli topraklarına geçmelerini temin bakımından çok faydalı olmuştur.²³ Yine Karesi Beyliği'nin Mürsel Alp, Evrenoz Bey, Hacı İlbeyi gibi değerli emirleri Osmanlıların hizmetine girerek Rumeli'deki fütuhatlarda önemli başarılar temin etmişlerdir.²⁴

Devletin istikbalini denizlerde gören Orhan bey 1321'lerden itibaren üç yönde denizlere çıkma hareketine başladı. Hareket noktaları Yenişehir olmak üzere, Orhan bey Mudanya, Konur alp Karadeniz ve Akçakoca İzmit istikametinde ilerlediler. Orhan Bey'in hareket planı şu idi: "Esas hedef, çok büyük bir ekonomik değeri olan Bursa'yı Bizans'ın elinden almak ve payitaht yapmaktır." Bu hedefe ulaşmak için Mudanya'nın alınması şarttır. Mudanya'ya hareket yaparken

²² Erdoğan ÖZDEMİR, a.g.e. s. 22.

²³ Erdoğan ÖZDEMİR, a.g.e. s. 37.

²⁴ İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Ankara 1988, s. 96, 103

kuvvetlerin gerilerini de emniyete almak şarttır. Bunu da sağlamak için İzmit ve Karadeniz sahillerine ulaşmak gerekmektedir. Böyle bir hareket başarı kazanırsa, Osmanlı Devleti İzmit ve Gemlik körfezlerini elde etmekle hem Anadolu'ya sahip olmanın son safhasına gelmiş olacak, hem de denizlere çıkarak kendisine ekonomik ve ticari imkanlar sağlayacaktır. Nihayet 1326 yılında Bursa alınarak payitaht yapıldı. Bir liman şehri olan İznik'in kuşatılması gecikiyordu. Zira limanlar karadan kuşatılan şehirler gibi değildi. İznik gibi bir tarafı denizlere açık olan şehirler savunmacıların ikmal edilmesi sebebiyle kolay kolay düşürülemedi. Denizi kontrol altına almak için donanmaya ihtiyaç vardı. Marmara denizinde bir deniz gücü teşkili Karesi Beyliği'nden alınan komutan ve kuvvetlerle mümkün oldu. Orhan bey, Karesi beyinden denizcilikten anlayan bir komutan ve gemi yardımı istedi. Bunun üzerine 1327 yılında Arslan (Karamürsel) Bey ve 24 gemi İzmit körfezine gönderildi.²⁶ Karamürsel Bey filosuna üs olarak İzmit körfezinde, bugünkü Karamürsel'i seçti. Karamürsel Bey bu yöreyi Osmanlı topraklarına kattıktan sonra kendisine tımar olarak verilen bu toprakların güney yakasına yerleşti. Karamürsel Alp tersaneyi kurduktan sonra iki yıl içinde kadırgalardan oluşan hafif bir donanma meydana getirdi. Anlaşılacağı gibi oldukça güçlü bir donanma meydana getiren Karamürsel Bey Osmanlı donanmasının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Marmara sahillerinde olan Pronectus'u denizden ve karadan kuşatarak zapteden de gene Karamürsel'dir.²⁷

Karamürsel bey bir taraftan şehre yerleşmeye çalışırken diğer taraftan da Henüz Bizanslıların yönetimi altında bulunan İzmit Körfezini kontrol etme görevini sürdürdü. Bir süre sonra da deniz gücü kurulması konusunda Orhan Gazi'den emir alan Karamürsel Alp, hemen hazırlıklara başladı. Karamürsel Alp, Karesi Beyliğinden getirttiği gemi ustalarıyla, bugünkü Kavak mevkiinde Osmanlı Devletinin ilk tersanesini gizlice kurdu. Güçlü bir donanmaya sahip olan Karesi oğulları beyliğinin Osmanlı topraklarına katılması ile bu beyliğin deniz gücünde Osmanlılara geçmiş oldu. Karamürsel Alp kısa sürede İzmit Körfezinden Marmara denizine ve adalara kadar uzanan deniz kordonunu denetim ve emniyete aldı.

²⁶ Aydın TANERİ, *Osmanlı Kara Ve Deniz Kuvvetleri (Kuruluş Devri)*, Ankara 1998, s. 324, 325.

²⁷ Aydın TANERİ, a.g.e., 325.

Böylece Osmanlı Devletine ilk kez deniz yolunu açan ve deniz gücü kazandıran gözü pek bir komutan oldu. Bu başarıları ona Osmanlı Devletinin ilk Kaptan-ı Derya'sı olma şerefini kazandırdı. Karamürsel'in Osmanlılar zamanında ki fethi bir İznik, bir Bursa kadar önem taşıdı. Osmanoğulları'nın dünyaya hakim olan kollarından birini teşkil eden deniz yolunun ilk açıldığı yerin Karamürsel olması bu önemi iyice ortaya koymaktadır.²⁸

Karamürsel Alp Kimdir?

Asıl adı Mürsel Alp olan Karamürsel Bey, önceleri Çanakkale'de hüküm süren Karesioğulları'nın hizmetindeydi. Orhan Gazi'nin isteği üzerine, Karesioğulları Bey'i Demirhan Bey'in de onayıyla Osmanlıların hizmetine girdi. 1324 yada 1326 yıllarında bugün Karamürsel olarak bilinen Prainetos'u alarak Osmanlıların İzmit Körfezi kıyılarına yerleşmesini sağladı. Fethettiği kasabayada o dönemdeki geleneğe uygun olarak onun adı verildi. Kasaba çevresi kaptanlık sancağı olarak örgütlendi ve yönetimi Karamürsel Bey'e verildi.²⁹

Kendi adıyla anılan hafif ve hızlı gemiler geliştirerek küçük bir donanma kuran Karamürsel Bey Marmara Denizi'ni denetim altına aldı. Filosuyla körfezin girişini tutarak Bizans'tan İzmit'e deniz yoluyla gönderilen yardımları kesti ve İzmit'in Osmanlıların eline geçmesinde rol oynadı. Yaptığı hizmetler Karamürsel Bey'e 1324 yılında Osmanlı'nın ilk Kaptan-ı Derya'sı olma şerefini kazandırdı. Karamürsel Bey görevini sürdürürken ölmüştür. Ölüm tarihi bilinmemektedir. Vasiyeti üzerine kendi adını taşıyan ilçenin çarşısına ve kurmuş olduğu tersanenin arka tarafında bulunan denize bakan bir yamaç da ki mezarına defnedilmiştir.³⁰

4. Osmanlı Bahriyesinde Kullanılan Gemiler

Osmanlılar, devletin kurulmasından itibaren denizle alakaları ve deniz sahillerinin genişliği nispetinde donanmalarına tedrici surette ehemmiyet verip muasır devletleri ve bilhassa Venediklileri örnek alarak gemilerinin nevi ve adetlerini arttırmışlar ve Akdeniz'de muazzam bir donanmaya sahip olan Venedik'e galebe çala çala onaltıncı asrın ilk yarısında bu denizde hakimiyeti elde etmişlerdir.

²⁸ Erdoğan ÖZDEMİR, a. g. e. . s. 45.

²⁹ Atsız, Aşık Paşaoğlu Tarihi, İstanbul 1992, s. 39, 40

³⁰ Erdoğan ÖZDEMİR, a.g.e. . s. 52

Osmanlıların kullandıkları gemiler muasırı olan denizci devletlerin ki gibi (Fırkate, kalite, kadirga, mavuna yani çekdiri neviden) kürekli ve yelkenli olarak iki nevi idi. Kürekle yürüyen gemilere umumi tabirle *Çekdiri* denilir ve oturak (bank) adedi itibariyle bunlar müteaddit sınıflara ayrılırdı. ³¹

Çekdirilerin en küçüğü *Karamürsel* ve en büyüğü ise *Baştarde* idi. Çekdirilerin her birinde kürek adedi muayyendi ; bunlarda mikyasa, az yukarıda söylediğimiz gibi oturak denilen kürekçi yeri idi. Gemilerin kaptanlarına önce reis sonra kaptan denilmiştir. Bütün gemilerde kaptan, reis, gümi veya vardiyacı, kürekçi, cenkci ve saireden başka marangoz, kalafatçı, demirci, halatçı gibi icabında gemide bir arızayı tamir ve ıslah edecek ustalar bulunurdu. Çekdiriler ince donanma ve büyük donanma olarak iki kısımdı.

Karamürsel Gemisi : Osmanlıların Marmara kıyılarına indikten sonra deniz hareketlerinde kullandıkları ilk teknelere verilen addır. Bu ad, ilk Osmanlı ince filosuna kumanda etmiş olan Karamürsel Alp'e izafeten hem kürek hem de yelkenle hareket eden yarım güverteli bir nevi tekneye verilmiş ve bu sınıf tekneler uzun yıllar Osmanlı bahriyesinde kullanılmışlardır.

Karamürsel Kadırgası, 26 kürekli, bodoslamadan bodoslamaya 13 metre kadar olup kürekleri 6-6, 5 metre uzunluğunda, 1, 5 direkli, boş olarak ağırlığı 15-18 ton, dolu olarak ağırlığı 22-25 ton kadar olan 42 mürettebatlı teknedir. İlk inşa edilen Karamürsel tipi kadırgaların Bizanslıların kullandığı Venedik modeli kadırgalara benzediği şeklinde kayıtlar vardır. ³²İrmaklarda, kıyılara yakın hareket alanlarında kullanılmak üzere yapılmış olan bu teknelerin uzak hareket alanlarında da kullanıldıkları görülmüştür. Marmara denizinde ve özellikle İzmit körfezi köyleri ile İstanbul arasında sebze, meyve ve odun naklinde kullanılan bir buçuk direkli, sivri üçgen yelkenli, yarım güverteli hem kürek hem de yelkenle hareket eden teknelere Karamürsel kayığı denmiştir. Venediklileri takliden yapılmış çeşitleri de vardır.

³¹ Batı Türklerinin Deniz Tarihi Özeti. (Komisyon).by. yok. bt. yok. s. 145.

³²Batı Türklerinin Deniz Tarihi Özeti . s. 455.

5. Karamürsel'in Kültür ve Sanat Eserleri

a. Mimari Eserler

Osmanlı devletinin kurulduğu ilk yıllarda Karamürsel'in kültür varlığının sade sayılabilecek hayatı ve ekip biçtiği toprağı ile bütünleştiği, kurulan tımar sistemiyle de koca bir imparatorluk kapısını aralamıştır. Osmanlı İmparatorluğu dünya medeniyetine yön vermeye başladıkça Karamürsel yöresi de gelişmeye başladı. Osmanlılarda denizcilikle ilk temasın Karamürsel'den yapılması burada, deniz araç ve gereçleri konusunda önemli zanaat dallarını doğmasına neden oldu. O çağın şartlarına göre kurulan tersanede ağaçlar tomruk haline getirildi, keresteler imal edildi ve ilk kadirgalar yapıldı. Gemicilik dalında Karamürsel motorlarının nüvesini oluşturan bu çalışmalar, kazada gemi yapımıcılığı gibi önemli bir sektörün doğmasını sağladı. Yelken, kayış, ibrişim, halat, ip, v. b malzemeler Karamürsel'in kendi iç bünyesinde zamanla gelişen ve hayatın ayrılmaz bir parçası olan zanaat kollarını meydana getirdi. Kilim, çul ve halıcılık bir gelenek olarak varlığını sürdürdü. Tarımsal ürünlerin simgesi olarak hala adından söz ettiren sepetçilik, küfecilik, semercilik, kozacılık ve dokumacılık, Osmanlı İmparatorluğunun sonuna kadar varlığını devam ettirdi. Osmanlılar döneminde Karamürsel'de yapılan belli başlı mimari eserler ise şunlardır;

Valide Köprü;Bugünde kullanılan ve çevresinde kurulan mezraya adını veren Valide köprü, ilçenin Osmanlı dönemine ait en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilir. Karamürsel'den güneye doğru Karaahmetli, Hayriye Yalacdere köylerinden geçen ve İznik'e giden yolun üzerindedir. XVII. Yüzyılda yapılan ancak kimin tarafından yaptırıldığı kesin olarak bilinmemekle beraber Kösem Sultan, Turhan Sultan veya Emetullah Sultandan birinin yaptırdığı rivayet edilmektedir. Köprü, üç gözlü sivri kemerlidir. Ve iki yanı korkuluklarla çevrelidir. Klasik Türk mimarisi tarzında kesme taştan yapılmıştır. Boyu 64 metre, döşeme eni 4. 50 metre, korkulukları ise 0. 50 metre yüksekliğindedir.³³

Hersek zade Ahmet Paşa;Kendi adıyla anılan köyün külliyesinin bahçesinde mezarı bulunan Hersek zade Ahmet paşa, 1458 yılında doğdu. Bosna Hersek'in

³³ Dilek BAYRAKTAR. *Karamürsel Şehri*. Kocaeli 2000, s. 76. 77

Osmanlı İmparatorluğuna katılması sırasında saraya rehin olarak verildi. Hersek zade, Fatih Sultan Mehmet zamanında yetişti. Yavuz Sultan Selim zamanında dört kez sadrazamlığa getirildi. Doğuda görev aldı, burada etkili olamadığı gerekçesiyle gözden düşerek görevden alındı. Hadım Sinan paşanın ricasıyla itibarı iade edildi. Mısır seferi sırasında yolda öldü. Naaşı Hersek’de ki türbesine gömüldü. Yavuz Sultan Selim’in kız kardeşi (Humdi) ile evli olan Hersek zade İzmit ve Karamürsel tersanelerini ihya etti.

Hersekzade Ahmet Paşa Camii ve Külliyesi; Hersek zade Ahmet Paşa Camii, Karamürsel’e bağlı Hersek köyündedir. 1458 yılında doğan ve doğduğu Bosna – Hersek’den getirilerek sarayda yetiştirilen devrin ünlü sadrazamlarından Hersek zade Ahmet Paşa tarafından XVII. Yüzyılda kendi adıyla anılan belde de yaptırdı. İzmit Körfezinin en dar yerinde olması nedeniyle Hersek zade Ahmet Paşa, Hersek’e küçük bir liman , 700 ev, çift kubbeli camii, 2 han , 1 imaret , 1 mescit, 1 medrese , ve tekke yaptırmak suretiyle bu beldeyi ihya etti.

Balibey İbn-i Ahmet Vakıf Ve Külliyesi;Bugün ilçe merkezinde Karabali Mehmet Bey adıyla anılan camiinin bulunduğu yerdedir. Osmanlı devletinin kuruluşunun manevi mimari olarak bilinen Şeyh Edebalı soyundan olduğu bildirilen Karabali bey İbn-i Ahmet tarafından 1 camii, 1 kervansaray, 1 hamam, 1 mektep ve 1 çeşmeden meydana gelen külliye olarak kuruldu. Vakfın kasabanın sosyal hayatında önemli bir yeri vardır. ³⁴

b. Karamürsel Sepeti

Ufacık tefecik gördün de Karamürsel sepeti mi sandın? Esprisiyle üne kavuşan Karamürsel sepeti Osmanlılar zamanında halkın en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Kestane (findık ağacında olabilir) ağacının çubuğundan örülen, kendisine özgü özellikleri ile gayet pratik, kullanışlı basit bir el aracıdır. Karamürsel ve çevresinde ki meyve üreticileri tarafından ısrarla aranılan bu sepetlerin en önemli faktörü , ağaçtan toplanan yaş meyveyi zedelemekten kabına (sandık, kutu. .) ulaştırmasıdır. Üretici, bir ip yada kuşakla beline bağladığı bu sepetle her çeşit meyveyi kolayca toplayabilir. Karamürsel sepetinin tabanı 15-20

cm , ağız genişliği 40-45 cm boyu ise 60-65 cm'dir. Yarım koniyi andıran sepet, iyi kesilmiş ve kurutulmuş kestane çıtalarından örüldüğünden, iç hacmi, dış görünüşünün aksine çok ³⁵geniştir. Ormandan getirilen kestane çubukları, en az bir hafta süreyle kurumaya bırakılır. Daha sonra usta , özel, çok keskin bıçağı ile çubukları çıtalar halinde keser. kesilen bu çubuklar suya batırılarak yumuşatılır. Sepetin örülmesi için ana malzeme tamamlanmıştır. Usta, sepetin önce tabanından örmeye başlar, çıtalara kazandırdığı esneklik, maharetli ellerin arasında şekillenir ve kısa süre sonra sepetin iskeleti ortaya çıkar. Sepetin ortasına ağaç kabuğundan bir kuşak döşer, kuşak üstü örmesine de, kamalarla ayrı bir biçim, desen verir. Ayrıca örgünün çözülmemesi için yine çıtalardan yapılmış bağcıklar kullanılır ki , kamalar ve bağcıklar, sepetin uzun süre dağılmadan dayanmasını sağlar. Osmanlı padişahları kıyıda gezinti yaptıklarında yöre halkı en güzel meyvelerini bu sepetlere doldurur, zat-ı şahaneye ikram ederlerdi.

---

³⁵ Yörede halen üretim yapan ustalardan alınan bilgiler

B. KAZANIN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

1. Konumu ve Yer Şekilleri

Marmara bölgesinin güneydoğusu ve İzmit körfezi'nin güneyinde bulunan Karamürsel, güneyindeki 130 km. lik bir sahada, doğu-batı doğrultusunda uzanan ve devamlı bir kütle teşkil eden Samanlı dağlarıyla çevrilidir. Kocaeli iline bağlı Karamürsel'in doğusunda Gölcük, batısında Yalova ilçeleri bulunur. Körfez kıyısında uzanan dar ve alüvyonlar ile örtülü düzlüklerin batısında Yalakdere deltası bir ova biçimindedir ki, buna, Hereke ovası denir. Bu ovanın eni boyu 7-8 km dir. Bu deltayı meydana getiren ve kaynaklarını Samanlı dağlarından alan Yalakdere, şimdi bu üçgen biçimli deltanın batı kıyısında denize dökülmektedir. Bu delta, körfezin karşı kıyısındaki Dil iskelesi (Fener burnu) ne doğru uzanarak, önceleri 10 km kadar olan körfezin buradaki enini daraltmış ve 3 km indirmiştir. Deltanın doğu yanındaki Hersek Gölü (1 km en ve boyunda) denizden bir kıyı dili ile ayrılmıştır. Gölde tutulan balıklar ve özellikle kefal balıkları ünlüdür.

İlçenin kıyı bölümünde meyve ve sebze bahçeleriyle çevrili köyler, balıkthane ve iskeleler vardır. Bu kıyı ovalarının gerisinde 200-300 m yükseklikte tepeler, orman ve fundalıklarla örtülü bir arazi uzanır. Burası Eosen devri arazisi ve bu arada fliş oluşuklarından, kıvrımlı kil taşı ve kum taşı ile kalkerlerden bir yapı gösterir. Bu yapı taşları içerisinde yer yer volkanik taşlar (bazaltlar) da bulunur. Daha güneyde 400-500 m'lik yüksekçe yerler uzanır. İlçenin bu güney bölümünde Yalakdere bucağı arazisinde Pliyosen tabakaları yaygındır. Bütün bu arazinin temelinde Birinci zaman arazisi ve kristalin taşlar yer tutmuştur.³⁶

2. İklimi ve Bitki Örtüsü

İlçenin iklimi , Marmara Bölgesi iklim özelliklerini gösterir. Güneyden kuzeye doğru özellikleri yavaş yavaş değişen Akdeniz iklimi ile iç kesimlere doğru karasal iklim özellikleri görülür. İç kesimlerde yüksek dağ sıraları olmadığı için İç Anadolu'dan gelen şiddetli etkilere de açıktır. Bu nedenle bazı kışlar çok soğuk geçer. Sıcaklık koşulları bakımından en soğuk ay ocaktır. En soğuk ayın sıcaklık

³⁶ Türk Ansiklopedisi, "Karamürsel Maddesi". C. XXI. s. 306.

ortalaması 5'C dir. En sıcak ay temmuzdur. En sıcak ayın sıcaklık ortalaması 25 'C dir. Yağış rejiminde bir yandan Karadeniz ikliminin, öbür yandan da Kara ikliminin özellikleri görülür. Karamürsel'de yağışlı gün sayısı 136 günü geçer. Karamürsel sahil şehri olduğu için kar yerde fazla kalmaz ve erir. Karlı gün sayısı 3 günü geçmez. Rüzgar en çok kuzeyden eser. Kuzeyden esen rüzgarlardan poyraz ağır basar. Bu rüzgarlar kışın soğuk hava baskınlarına neden olur. fakat yazın ise ferahlatıcı etki yapar. Lodos ise estiği her mevsimde sıcaklık derecesinin yükselmesine neden olur.³⁷

İlçenin bitki örtüsünde zeytinlikler önemli bir yer işgal eder. Zeytinlikler kıyı yakınlarından dağların 500m yüksekliğindeki yamaçlarına kadar her yeri örtmüştür. Çeşitli iklim özellikleri görüldüğü için ormanlarda bir taraftan Akdeniz bölgesinin tanıtıcı bitki örtüsü maki ve kızılçam ormanları görülür, diğer taraftan Karadeniz kıyılarının tanıtıcı ögesi kayın olan orman örtüsü karşımıza çıkar. Karamürsel halkının geçim kaynağı, başta zeytin³⁸ olmak üzere sebze ve meyveciliktir. Çevrede yılda birkaç milyon kilo zeytin ve meyve elde edilir. En çok elde edilen meyve erik, kiraz, ayva, kestane, armut, ceviz, dut, elma ve şeftalidir. Sanayi bitkilerinden üzüm bağları ve dut bahçeleri(ipek böcekçiliği) başlıca yer tutar.³⁹

³⁷ "Karamürsel" Maddesi, *Gelişim Hachette*. C. VII. s. 2601.

³⁸ "Karamürsel" Maddesi, *Grolier International Americana*.c. IX, s. 337.

³⁹ "Karamürsel" Maddesi, *Türk Ansiklopedisi*. C. XXI, s. 307.

İKİNCİ BÖLÜM

I. DEMOGRAFİK VE EKONOMİK YAPI

A. KAZANIN DEMOGRAFİK YAPISI

1. Nüfusu

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk nüfus sayımı 1831 tarihinde II. Mahmut döneminde yapılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda Temettü vergisinin konması üzerine nüfus sayımlarına önem verilmiştir. II. Mahmut geniş ıslahatlar yapmak istediğinden ülke nüfusu hakkında bilgi sahibi olmak istemiştir. Yeniçeri ordusunun 1826'da ortadan kaldırılması üzerine II. Mahmut gerek padişahlık salâhiyetlerine kavuşmuş ve dilediği reformu, korkusuzca yapabilme imkanını kazanmıştı. Yeniçeri ordusunun kaldırılmasından sonra yapılması gereken ilk reform yeni bir ordunun kurulması idi. Bu ordunun kurulması da yeni vergi kaynaklarının bulunmasını ve askerlik yapabilecek halkın sayısının bilinmesini gerektiriyordu. Harpler nedeniyle halk devlete karşı yükümlülüklerini yerine getiremiyordu. Devletin araç ve gereçlere ihtiyacı vardı. Harpler bitmiş, Osmanlı tebaasının devlete karşı borcunu gerçek sınırları dahilinde ödemek zamanı gelmişti. Bunun içinde bir nüfus sayımı ile işe girişmek lazımdı.⁴⁰

1831'deki ilk nüfus sayımından sonra 1844 ve 1856 yıllarında da nüfus sayımları yapılmıştır. Temettü vergisinin konması üzerine yapılmış olan 1856 yılındaki nüfus sayımı yalnız Anadolu ve Suriye'nin bir kısmına inhisar etmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 1870 yılında yeni bir nüfus sayımı için irade çıkmış fakat iç durumun kötülüğü yüzünden irade yürürlüğe girmemiştir. 1874 yılında yalnızca Tuna vilayetini kapsayan bir sayım yapılmıştır. Osmanlı-Rus harbinden sonra (1877-1878) bir sayım daha yapılmıştır. Yalnızca İstanbul'da sayım altı ay sürmüştür. Bu son sayım ile 1905-1906 yıllarında yapılan sayım, nüfusu yaşa,

---

⁴⁰ Cem BEHAR, Osmanlı İmparatorluğu'nda Türkiye'nin nüfusu(1500-1927) D.İ.E., İstanbul 1994, s. 19

cinsiyete, etnik ve dinsel cemaate vb. dağılıma göre veren en ayrıntılı ilk ve son nüfus sayımları olmuştur.⁴¹

Bu sayımların dışında imparatorluğun değişik bölgelerinde dört veya altı aylık Nüfus Yoklama ve Vukuat defterleri de oluşturulmaktaydı. Bu defterlerde her kazanın içerdiği köy, mahalle ve çiftliklerde doğan, ölen, göç eden, dışardan gelen kişiler kaydedilmişti. Devletin resmi istatistikleri dışında ayrıca yabancı seyyahların da tahminlerine dayanan nüfus verileri de bu konuda belli bilgileri önümüze sermektedir. Ancak seyyahların çoğu zaman önyargılı oldukları için zaman zaman gayr-i müslimlerin nüfusunu olduğundan fazla göstermişlerdir.

a. Resmi Verilere Göre Nüfus

Karamürsel'in çevresinde nüfus aşağıda ki gibidir. Bu nüfus sayımı sadece erkek nüfus üzerinde yapılmıştır.

831 yılı verilerine göre,

Şekil 1

sancak	müslüman	Gayr-ı müslimler	Toplam
Bolu	23. 172	1. 492	24. 670
Kocaeli	51. 446	25. 050	76. 496
Anadolu Toplamı	1. 939. 236	230. 519	2. 170. 847

1881-1893 yılları verilerine göre,

Şekil 2

Vilayet ve Sancaklar	İslam		Rum		Toplam	Toplam
	kadın	Erkek	Kadın	Erkek		
İzmit	66. 775	67. 342	11. 358	12. 366	96. 190	99. 845
İstanbul civarı	18. 246	22. 209	16. 074	19. 197	36. 441	44. 261
Genel Top.	5. 893. 064	6. 694073	1. 097. 647	1. 234550	8. 075131	9. 313. 473

Karamürsel'de 1831'de yapılan nüfus sayımının sonuçları aşağıda verilmiştir.⁴²

⁴¹ Enver Ziya KARAL, Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı D.İ.E., Ankara 1943. s. 6. 8

Şekil 3

1831 yılında Karamürsel'in nüfus sayımı sonuçları		
müslüman	Azınlık	Toplam
1. 443	1. 496	2. 939

Şekil 4

1881-1882-1883 Karamürsel'in merkezinde nüfus sayımı sonuçları		
Kadın	Erkek	Toplam
22. 627	21. 406	25. 304

Kadın nüfusun erkek nüfustan 1. 221 fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni devletin son dönemlerinde devam eden uzun savaşların erkek nüfusun kısmen telef olmasına yol açmasıdır. Azınlıklar ise askere alınmadıklarından sayılarında hiçbir azalma olmamıştır.

Aşağıda 1894 Kocaeli nüfus sayımında Karamürsel nüfusu sonuçları verilmiştir

Şekil 5

1894 yılında Karamürsel'in nüfus sayımı sonuçları				
Müslüman	Göçmen	Rum	Ermeni	Toplam
9. 400	600	10. 151	3. 875	24. 026

Sonuçlardan anlaşıldığı gibi;Karamürsel'de gayri müslim nüfus müslüman nüfustan daha fazladır. Toplam 24. 026 olan nüfusun % 16. 12'si Ermeni, % 42, 25'i Rum ve % 39, 12'si ise Müslüman'dır. ⁴³Tablo 1 de Karamürsel'de ki hane sayıları belirtilmiştir.

⁴² Enver Ziya KARAL, a. g. e. , s. 6. 8

⁴³ Enver Ziya KARAL, a. g. e. s. 9. 10

b. Temettuat Defterlerine Göre Nüfus

Osmanlı Devleti'nin kurulmasından, Tanzimat'a kadar devletin topraklarına kattığı yerler arazisi ve nüfusu ile birlikte yazılırdı. Fakat bu yazılımlarda esas amaç, toprak ürünlerinden gelir almak olduğu için, bu yazılımlarda nüfusla ilgili ayrıntılar yoktur. Ne var ki Osmanlı üretim birimi toprak-çiftlik-aile bütünü düşünülürse, bu yazım defterlerinde toprak ile üzerindeki üretici arasında bir orantı olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla Tanzimat öncesine ait bu toprak-üretim temel alınan sayımlardan farklı yöntemlerle nüfus tespiti yapmak mümkündür. Nitekim adı geçen tahrir defterleri nüfus tespiti için kullanılmıştır.⁴⁴

XIX. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu için reformlar dönemidir. Bu çerçevede maliyede büyük reformlar yapılmıştır. Vergi sistemi büyük ölçüde değiştirilmiştir. Bu dönemde iki türlü yazım planlanmış ve ikisi de uygulanmıştır. Bunlardan ilki nüfus tahrirleridir. 1830-1831 tarihinden itibaren başlanan bu yazımlarda sadece erkek nüfus yazılmıştır. İkinci tür yazımlar ise temettuat yazımlarıdır. Tapu tahrir geleneğinin bir devamı olarak bu gelir defterleri aynı zamanda birer nüfus defteri gibi de düşünülmüştür. İncelenilen nizamnamelerde de bu sayımların nüfus sayımlarıyla birlikte düşünüldüğü görülmektedir. 1 numaralı Temettuat Nizamnamesi'nin başlığı Emlak ve Nüfus Tahrirlerinin Talimatnamesidir. Tanzimat-ı Hayriye Usulünce Emlak Tahriri Usulü başlıklı nizamnamenin içinde 'Nüfus Tahriri' başlığı vardır. Bu çerçevede temettuat defteri incelendiği zaman bu defterlerin uygulamada da nüfus defterlerindeki özellikleri gösterdiği görülür. Ne var ki bir nüfus defteri olarak da düşünülen bu defterlerde sadece hane esaslı yazım sistemi kullanılmıştır. Defterlere sadece hane reisi yazılmıştır.⁴⁵

Temettuat defterlerinde sadece hane sayıları kayıtlı olduğu için nüfus hakkında kat'i bir rakama ulaşmak mümkün değildir. Ancak hane sayısını belirli bir kat sayı ile çarparak doğruluğu tartışılabilir bazı sonuçlara ulaşabiliriz. Vergi nüfusunun belirli bir katsayı ile çarpılması yerine; yalnızca hane sayılarının değerlendirilmesi yoluna da gidilebilir. Böylece bir yerleşmenin tartışmaya açık

⁴⁴ Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 769. 770

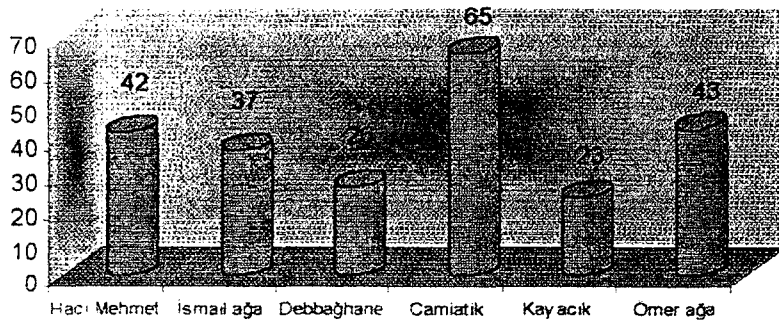
⁴⁵ Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 771. 774.

bazı katsayılarla elde edilen toplam nüfusundan çok, hane sayıları üzerinde bir değerlendirme yapmak mümkün olmaktadır.

Klâsik dönem vergi kayıtlarından genel nüfus rakamlarına ulaşmak için, Ömer Lütfi Barkan tarafından öne sürülen ve umumiyetle kabul gören her vergi hanesinin ortalama beş kişiden meydana geldiği görüşünden hareketle, hane reisi sayısının beş rakamı ile çarpılması sonucu nüfus ile ilgili yaklaşık bir fikir oluşmaktadır.⁴⁵

Temettuat defterlerine göre, Karamürsel kazasına bağlı karye ve mahallelerdeki hane sayıları, etnik yapıları ve kat sayı beş olarak alınıp elde edilen nüfus sonuçları Tablo 2 de gösterilmiştir. Tabloya göre 6 mahalle ve 11 köyde toplam hane sayısı 804'dür. Bu sayı beş ile çarpıldığı zaman 1844-1845 yıllarında Karamürsel'de tahmini toplam nüfus 4020 olarak bulunur. İncelediğimiz temettuatlarda sadece Gınca köyünde gayr-ı müslimlere rastladık. Bu köyde toplam 144 hane vardır. beş ile çarpıldığında nüfus 720 olarak elde edilir. Karamürsel'de gayr-ı müslimler toplam nüfusun %18'ni oluştururlar. Nüfusun geri kalan %82'si Müslüman'dır. Elde edilen bu verilerin kesin olmadıkları unutulmamalıdır.

Hane Sayısına Göre Nefs-i Karamürsel

GRAFİK 1

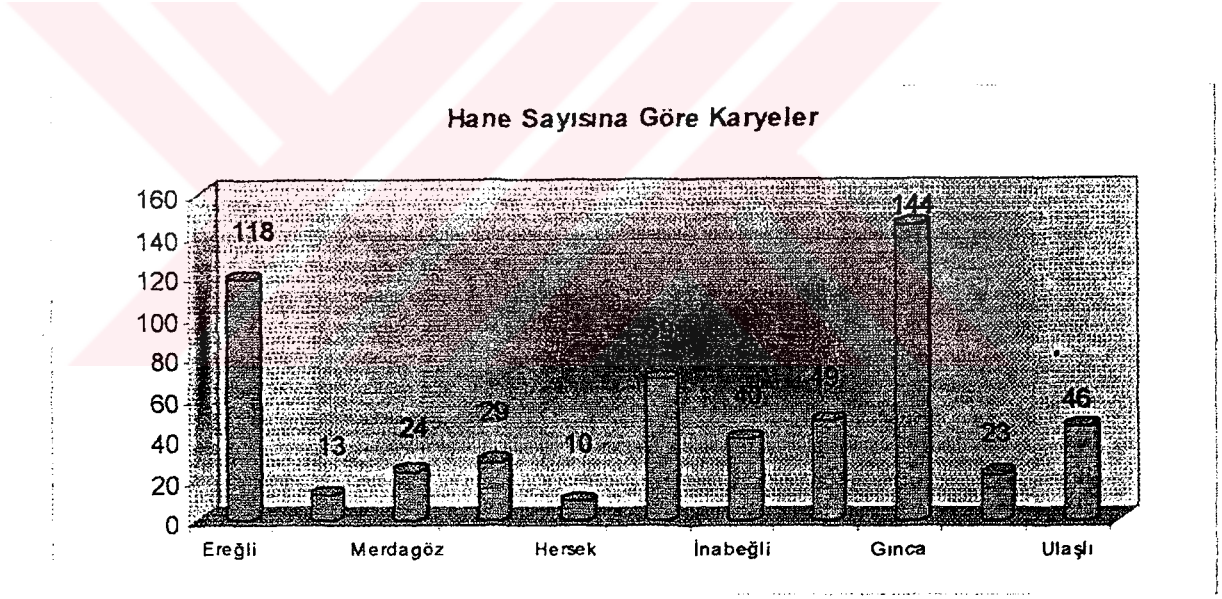
⁴⁵Ömer Lütfi BARKAN, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Türkiyat Mecmuası* C. X./10, İstanbul 1953, s. 12

Yukarıdaki Grafik 1 de Karamürsel'in merkezinde yani mahallelerde hane sayıları gösterilmiştir. Merkezde toplam 235 hane vardır. Buna göre, nüfus Nefs-i Karamürsel'de 1175'dir. Buna göre, mahalle başına düşen kişi sayısı yaklaşık 40 olarak tespit edilmiştir.

Aşağıda Grafik 2 de Karamürsel'e bağlı köylerin hane sayıları gösterilmiştir. Köylerde ise 569 hane vardır ki bu da 2845 kişi demektir. Nüfusun %29, 22'si merkezde,

%71, 51'i ise köylerde bulunmaktadır. Karamürsel'de köy başına düşen hane sayısı ortalama 52'dir.

GRAFİK 2

2. Hane Reislerinin Meslek Dağılımı

a. Mahallelerde Meslek Grupları

Temettü defterlerinin sosyal tarih açısından mühim olan hususlarından biri de hane reislerinin mesleklerinin kaydedilmiş olmasıdır. 1256 (1840) tarihli defterlerde imam, muhtar gibi vazifeliler dışında sadece eşkal verilip hane reisinin mesleğinin yazılmamasına karşılık 1260-1261 (1844-1845) tarihli defterlerde ekseriya hane numarası üzerine 'Erbab-ı zıra'atdan idüğü', 'çiftçi', 'tüccar', 'kiracı', gibi hane

reisinin mesleği yazılmıştır. Küçük köylerde halkın hemen hepsi yalnız ziraat ve hayvancılıktan geçimini temin etmektedir. Ancak ziraatla uğraşanların hepsi toprak sahibi değildir. Toprağı olmayanlar aileler, toprağını işleyip ürününü kaldırmaya gücü yetmeyen büyük toprak sahiplerinin yanında çalışmaktadır. Bunun gibi kısa zamanda ekilip biçilebilecek az toprağı olanlarda kendileri için kullandıkları iş güçlerinden artanı büyük çiftliklerde gündelikçi olarak çalışmakta ve geçimleri için ek kazanç sağlamaktadırlar. Bu suretle biri nispeten büyük çiftliklerde devamlı çalışan hizmetkarlar, diğeri ekim ve mahsulün kaldırılması sıralarında faydalanılan çapacı, gündelikçi ve ırgatlar olmak üzere iki ayrı ziraat işçisi sınıfı ortaya çıkmış bulunmaktadır ki temettü defterlerinden bu iki sınıfın durumunun takip edilmesi mümkündür.⁴⁷ Zanaatkarlarında birimde oturanların hepsi defterlere geçirilmiştir. Bunların eğer varsa ufak ölçekli tarım, bağcılık geliri gibi gelirleri de kendi zanaatkarlıklarından elde edilen gelire eklenerek toplam hanenin geliri tespit edilmiştir. Tüccar ve esnafın ticaretten elde ettikleri gelirlerde hiçbir atlama yapılmadan yazılmıştır.

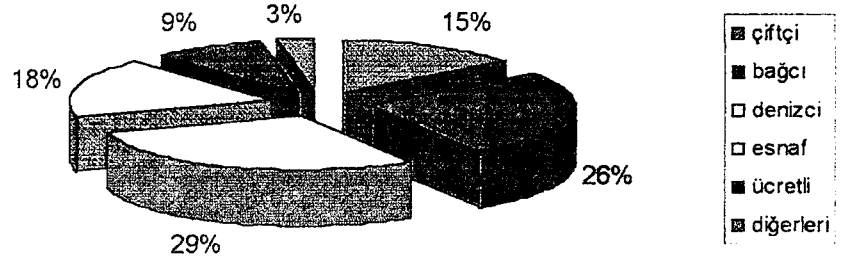
Mesleği sadece ziraatçı olarak geçen, ancak hayvancılık da yapan kişiler, Karamürsel'e ait defterlere "çiftçi" adıyla yazılmışlardır. Çiftçilerin adedi 21'dir. % 10'luk bir oranda temsil edilen çiftçiler Kayacık mahallesinde fazladır. Çiftçiler özellikle zeytinlik ve meyve bahçeleri ekip dikmişlerdir. Çiftçiler, Karamürsel'de otlak ve meraların azlığı nedeniyle hayvancılık yapamamışlar, sadece ihtiyaçlarını karşılayacak derecede besicilik yapmışlardır. Koşum hayvanlarından merkep taşımacılıkta kullanıldığı için daha fazladır.

Mahallelerde 33 hane reisi bağcıdır. Bağcıların % 16 oranında ağırlığı vardır. Bağcıların % 54, 54 Hacı Mehmet ağa ve Cami atik mahallelerindedir. Kayacık mahallesinde ise bağcılık yapılmamaktadır. Bağcılık tarla ve bahçe işlerine göre daha kolay bir tarımsal faaliyettir. Bağcılar yılda bir kez bağı, kazıp budayarak sonbaharda ürünlerini alırlardı. Üzümler sofralık ve şaraplık olarak iki türlü yetiştirilirdi. Köylerde azda olsa pekmezde yapılyordu.

⁴⁷ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 395

Mahallelerde önem kazanan meslek grubu denizciliktir. Toplam 236 hane reisinden 88'i denizcidir. Denizcilerin mahalleler arasında % 43 oranında bir ağırlığı vardır. Denizciler tüm mahalleler arasında dağılmıştır. Fakat özellikle İsmail ağa ve Camiatik mahalleleri ilk sırada yer alır. Denizcilik adı verilen grup gemici, kaptan, reis, balıkçı ve kalafatçıları içine almaktadır. Kaptan ve reis aynı anlama gelmektedir. Ancak defterlerde kimi yerde reis ismi kullanılmaktadır. Çünkü gemi kaptanlarına 1600'li yıllara kadar reis deniliyordu. Bu dönemden sonra reis ismi, yerine bugünde kullandığımız kaptan ismine bırakmıştır. Kalafatçılık ise, gemi ve kayıkların kaplama tahtalarının arasını üstüpb. ile tıkayıp üstüne zift ve macun sürme işidir. Gemilerin yapımı ve onarımı işinde kalafatçılara ihtiyaç duyuluyordu Sayıları 8' i geçmeyen kalafatçıların, çoğu reislik ve kaptanlıkta yapmıştır. Karamürsel merkeze yakınlığı ve Bursa-İzmit-İstanbul arasında bir mevkiye bulunması ile ticari faaliyetlerde önemli bir rol üstleniyordu. Bursa ve Yalova'dan gelen veya bu şehirlere gidecek malları taşımamanın en kolay yolu deniz ulaşımı idi. Karamürsel'deki denizciler, kaptanlar ve reisler taşımacılıktan oldukça az bir ücret alırlardı. Taşınan mallar çok çeşitliydi. Kereste, ipek, değirmenlerde öğütülen tahıl, cephaneye, vb. idi. Kaptanların kullandığı büyük gemiler temettü defterlerinde 'sefine' adıyla kayıtlıdır. Kaptanların kullandığı daha küçük çapta tekneler ise 'Esyab' adıyla kaydedilmiştir. Karamürsel'de gemiciler taşımacılıktan başka balıkçılıkta yapmaktadır. Balıkçıların kullandığı tekneler kayık ve esyab olarak defterlere kaydedilmiştir. Balıkçılık köylerde önem kazanmıştır. Tablo 4 de meslek grupları gösterilmiştir.

Mahallelerde Meslek Grupları

GRAFİK 3

Mahallelerde 34 hane reisi de esnaftır. Mahallelerde ticaret gelirlerinin % 16 oranında bir ağırlığı vardır. Cami atik mahallesi Karamürsel'in en merkezi mahallesi olduğu için alış verişin en yoğun olduğu yerdir. Toplam 15 tane bakkalın 9 tanesi Cami atik mahallesinde ikamet etmektedir. Ayrıca kahveci, berber, kasap, . Attar (güzel kokular, iplik vs. satan), semerci (meyve satan) ve nalbant gibi esnaflarda mahallelerde az sayıda bulunmaktadır. Mahallelerde hangi mesleklerin olduğunu Tablo 3 de görmek mümkündür.

Diğerleri adıyla verilen meslek grubu toplam 25'dir. Ve % 12 oranında bir ağırlığı vardır. Diğerleri adı verilen gruba hancı, piyadeci ve eskici gibi ^{meslekler} haneler girmektedir.

Yukarıda Nefs-i Karamürsel'de ki meslek gruplarına kısaca değindik. Hane reisleri kazançlarının tamamını mesleklerinden sağlamamaktadır. Örneğin; Camiatik mahallesinde ikamet eden Hafız Mehmet Emin bn Muhyiddin defterde mesleği bağcı olarak kayıtlı,fakat aynı zamanda bir han işletmektedir,Hacı Mehmet Ağa Mahallesinde ikamet eden Musa oğlu Mustafa bn Musa mesleği çiftçi olmasına rağmen gemicilikte yapmaktadır.Cami atik mahallesinde hane reislerinden 4 tanesi yan gelir olarak kömür madeni işletmektedir . Çoğunlukla arazi sahibi hane reisleri mesleklerinin dışında yan gelirler sağlamışlardır.Fakat arazi sahibi olmayan ve çoğunluğu çabacı,hizmetkar,çoban,taşcı olan grubun tek gelir kaynağı mesleki

kazançlarıdır.Tablo 5 de arazi ve hayvanatı olmayıp sadece mesleki geliri olan hane toplamları verilmiştir.

Toplam gelirlerinin tamamını mesleki kazançlarından sağlayan meslekler;

Taşçı : 500 kuruş   Zaptiye :480 kuruş

Çabacı : 550 kuruş   Nalbant :700 kuruş

Simidçi :750 kuruş   Çırak :650 kuruş

Hizmetkar :600 kuruş

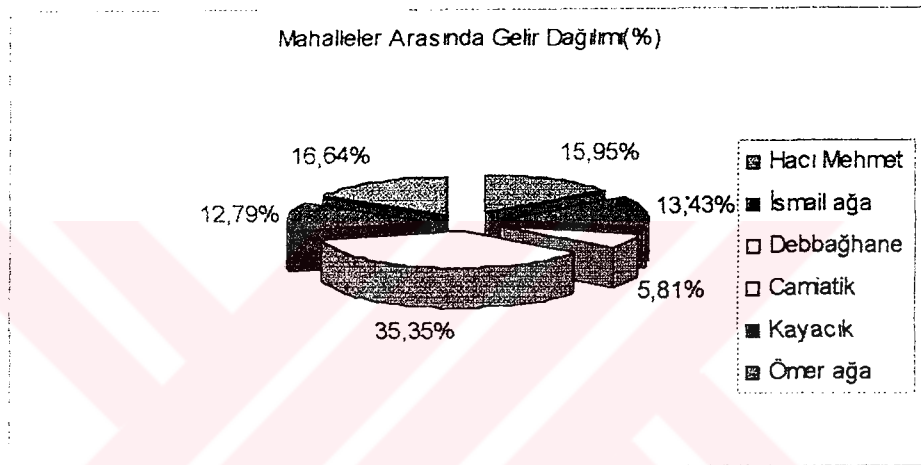
Mahallelerde ki meslek gelirlerini (kuruş olarak) Tablo 6 de görmek mümkündür.Mahallelerde tarım ve hayvancılık dan 158.053 kuruş gelir elde edilir.Ortalama gelir 669,71 kuruştur. Bağcılık gelirleri toplam 10.310 kuruştur.Ortalama geliri 43,68 kuruştur.Camiatik Mahallesinde 4.950 kuruş bağcılık geliri olurken İsmail Ağa Mahallesinde bağcılık geliri yoktur.

Denizcilik gelirlerinin toplamı 42.415 kuruştur.Ortalama geliri ise 179,72 kuruştur. Camiatik Mahallesi 11.997 kuruş ile en yüksek denizcilik gelirine sahiptir.Camiatik Mahallesinde denizcilik ortalama geliri 184,56 dır.Debbağhane Mahallesi ise 1922 kuruş ile en düşük denizcilik gelirine sahiptir.Mahallelerde 2 büyük gemiden 4550 kuruş,sefineden 15.800 kuruş,esyabdan ise 1404 kuruş gelir sağlanmıştır.

Mahallelerde toplam 52.167 kuruş esnaf ve ticaret geliri vardır. (bakkal, Etmekçi, kasap vs.) Ortalama geliri 221,04 kuruştur. En büyük ticaret geliri 34.401 kuruş ile Camiatik Mahallesinden elde edilir. Ortalama ticaret geliri de 529,24 kuruştur. En düşük ticaret geliri 620 kuruş ile Debbağhane mahallesinden sağlanır.

Ücretlilerin toplam geliri 24.919 kuruştur. Ortalama gelirleri ise 105,58 kuruştur. Camiatik Mahallesi 9436 kuruş ile en yüksek ücretli gelirine sahipken Kayacık Mahallesi 1.543 kuruş ile en düşük ücretli gelirine sahiptir.Burda ücretli dediğimiz grup çabacı çırak,hizmetkar, çoban.sığırtmaç,ve tayfadır.

Diğerleri adıyla verilen meslek grubunun toplam meslek geliri toplam 22.678 kuruştur. Ortalama geliri ise 96,09 kuruştur. Diğerleri adıyla verilen grup piyade, değirmenci, Taşçı, kiracı gibi meslekleri içine almaktadır. Bu grupta da Camiatik Mahallesi 10530 kuruş ile en yüksek gelire sahiptir. Mahallelerde odunculuk geliri önemli bir sayı ifade etmez. Toplam odunculuk geliri 689 kuruştur. Tablo 7 de mesleki gelirler (% olarak) gösterilmiştir.

GRAFİK 4

Tarım ve hayvancılık dışında toplam mesleki gelir 153.178 kuruştur. Bu gelirin % 34,05'i ticaret geliri,% 27,69'u denizcilik geliri, % 16,26'sı ücretli geliri, % 14,80'i diğer meslek gelirleridir. Ortalama meslek geliri en yüksek mahalle 1097,13 kuruş ile Camiatik Mahallesi, ortalama meslek geliri en düşük mahalle 390,56 kuruş ile Kayacık Mahallesidir.

Örnek olarak bazı meslek gruplarının elde ettikleri ortalama gelirleri aşağıda verilmiştir.

Etmekçi Esnafı	877	Değirmenci	204
Simidçi Esnafı	750	Eskici	250
Dülger Esnafı	705	Marangoz	249
Kahveci Esnafı	484	Gemici	467
Kömürcü Esnafı	651	Balıkçı	320
Bakırcı Esnafı	600	Kaptan	370
Berber Esnafı	520	Oduncu	421
Kalafatçı Esnafı	361	Taşçı	428
Bahçıvan	200	Bargirci	664
Attar Esnafı	563	Bağcı	456
Semerci Esnafı	600	Hizmetkar	520

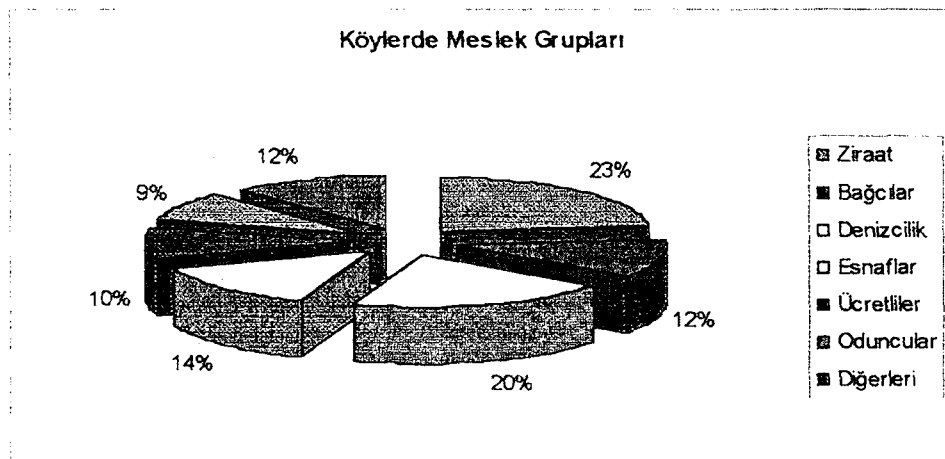
b-Köylerde Meslek Grupları

Köylerle ilgili meslek grupları Tablo 3'de yer almaktadır. Burada ele aldığımız köylerde ki 555 hane reisinin mesleğidir. Köylerin hane bakımından %68,60 oranında bir ağırlığı vardır. Çiftçi ve bağcı adıyla geçen tarım kesimi önemli bir ağırlığa sahiptir. Köylerde çiftçilikle uğraşan toplam hane reisi 113'dür. (%24) Akçat ve İnabeğli zirai faaliyetlerin en yoğun yapıldığı köylerdir. Ulaşlı, Hersek, Halıdere köyleri ise kıyıda oldukları için tarım yerine denizcilik gelişmiştir. Gınca Köyünde de zirai faaliyetler gelişmemiştir. Gınca bir orman köyüdür ve denize kıyısı yoktur. Gınca'da bağcılık dışında zirai faaliyetin yapılmamasının nedeni köyün bir orman köyü olması ile tarım yapabilecek alanlarının dar olmasıdır. Aslında bu durum köyde ki Rum ahalinin bir tercihi olmalıdır. Gınca'da Karamürsel'in diğer yerleşimlerinde fazla yapılmayan çok çeşitli meslekler gelişmiştir. Köydeki meslek gruplarının sayıları şöyledir.

Değirmenci	24	Bakkal	4
Etmekçi	22	Dülger	2
Gemici	20	Papas	2
Simidçi	14	Kaptan	1
Marangoz	11	Kahveci	1
Çabacı	6	Kalafatçı	1
Piyadeci	6	Boyacı	1
Bağcı	5	Eskici	1

Köylerde bağcılıkla uğraşan hane reisi toplamı 57'dir. (%12) Bazad, Ulaşlı ve Ereğli'de bağcılıkla uğraşan hane reisi sayısı fazladır. Özellikle Ereğli'ni sofralık üzümleri halk arasında meşhurdur. Defterlerde Gınca köyünde mesleği bağcı olarak geçen 4 hane reisi vardır. Ancak Karamürsel'de en fazla üzüm bağı Gınca'dadır. Gınca bağlarında şaraplık üzüm yetiştirilmiştir.

GRAFİK 5

Köylerde ki 99 hane reisi denizcilikle uğraşmaktadır. Denizcilerin % 21 oranında bir ağırlığı vardır. Denizcilik adıyla verdiğimiz meslek gurubundan. 28 hane reisi Balıkçılıkla uğraşmaktadır. Balıkçıların tamamı Ereğli'de bulunmaktadır. 45

hane reisi gemici,22 hane reisi de kaptandır. Denizcilik Ereğli, Halidere ve Gınca'da yoğunluk kazanmıştır. Gınca'da denizcilikle uğraşanların tamamı gemicidir. Ereğli'dekilerin tamamında balıkçıdır. Karamürsel kıyılarında en çok kefal avlanırdı. Ereğli'de balıklar kayıklarla avlanıyordu. Köylerde sefine (büyük gemi) ve esyab adı verilen küçük gemiler bulunurdu. Karamürsel'in sahili bu gemilerle ve dışardan ticaret amacıyla gelen gemilerle kaplıydı. Denize kıyısı olan bütün köyler bir şekilde denizden gelir sağlamışlardır. Gemi ve teknelerin varlığı kalafatçılık gibi bazı mesleklerin doğmasını sağlamıştır.

47 hane reisi ücretli kesimi oluşturmaktadır. % 10'luk bir oranda temsil edilen ücretli kesimde önem kazanan çabacılıktır. 47 hanenin 32'si çabacıdır.

Esnafların toplamı 68'dir. Esnafların % 14 oranında ağırlığı vardır. Toplam 68 esnafın 23'ü Etmekçi, 12'si simidçi, 13'ü marangoz geri kalan sayı ise bakkal, kahveci, nalbant vs.dir. Özellikle Gınca köyünde ticari faaliyetler gelişmiştir. Esnafların % 83'ü bu köydedir. Bu köyde yapılan esnaflık ve ticari faaliyetler; etmekçi, simidçi, bakkal, marangoz, kahveci ve boyacılıktır.

Oduncuların toplamı 43'dür. Oduncular % ..oranında bir ağırlığı temsil etmektedirler. Halidere köyünde 17 hane odunculuk yapmaktadır.

Diğerleri adıyla verdiğimiz, değirmenci, piyadeci, papas, muhtar, zabtiye, değirmenci ,taşçı, vs. toplam 59'dur. Diğer meslek gruplarının % 12 oranında bir ağırlıkları vardır. Taşçı ve değirmencilerin çoğu Gınca köyünde bulunurdu. Köyde üretilen tahıllar Gınca'da ki su değirmenlerinde öğütülürdü.

Tarım kesimi gelir bakımından önemli bir yere sahiptir.Köyler toplam 324.098 kuruş tarım ve hayvancılık geliri elde ederler. Ortalama 583,96 kuruş gelirleri elde ederler. Dere köyü (10),Merda göz köyü (4), Hersek köyü (5),Akçat köyü (29), İnabeğli köyü (29) ve Karaahmetli köyünün tamamı çiftçidir. Tarım gelirlerinde en yüksek gelir elde eden köy 60.262 kuruş ile Ereğli köyüdür. İkinci sırada 51.545 kuruş ile İnabeğli köyü yer alır. Ortalama tarım geliri en yüksek köyler 1.280 kuruş ile Karaahmetli köyü . 1.238 kuruş ile Hersek köyü ve 1.288 kuruş ile

İnabeğli köyüdür. Bu köylerin hemen hemen tek gelir kaynakları çiftçiliktir. Tarım geliri en düşük köy 6.542 kuruş ile Merda göz köyüdür. Merda göz köyünün ortalama tarım geliri 272,58 kuruştur.

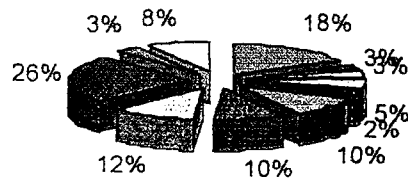
Köylerde toplam 26.002 kuruş bağcılık geliri vardır. Ortalama geliri de 456,17 kuruştur. Ereğli köyünün 11.074 kuruş bağcılık geliri vardır. Ortalama bağcılık geliri ise 93,84 kuruştur.

Köylerde ki denizcilik geliri toplam 38.802 kuruştur. Denizcilerin ortalama gelirleri 391,93 kuruştur. Ereğli köyü 15.440 kuruş denizcilik gelirine sahiptir. Bu gelirin büyük kısmı balıkçılık gelirleridir. Ereğli köyünde denizcilik ortalama geliri 130,84 kuruştur.

78.935 kuruş olan esnaf ve ticaret gelirlerinin ortalama geliri 686,39 kuruştur. Ticaret geliri en yüksek köy 61.326 kuruş ile Gınca köyüdür. Esnafın ortalama geliri 425,87 kuruştur. Halidere köyünde 11567 kuruş ticaret geliri vardır. Halidere köyünde esnafın ortalama geliri 167,63 kuruştur.

Ücretli gelirleri toplamı 40.949 kuruştur. Ücretlilerin ortalama geliri 80,44 kuruştur. Gınca 18.311 kuruş ile en yüksek ücretli gelirine sahip köydür. Gınca köyünde ücretlilerin ortalama geliri 127,15 kuruştur. Ulaşlı köyünde ise ücretli geliri yoktur. Tablo 8 de mesleki gelirler (ortalama olarak) gösterilmiştir.

Köyler Arasında Gelir Dağılımı(%)

■ Ereğli	■ Karahmetli	□ Merdagöz	□ Dere
■ Hersek	■ Halidere	■ İnabeğli	□ Akçat
■ Gınca	■ Bazad	□ Ulaşlı	

GRAFİK 6

Odunculuk geliri toplam 18.109 kuruştur. Oduncuların ortalama geliri 45,27 kuruştur. Odunculuk gelirleri oldukça düşüktür. Odunculuk geliri 6946 kuruş ile Gınca köyünde fazladır.

Diğerleri adıyla verdiğimiz meslek grubu toplam 38.984 kuruş gelire sahiptir. Ortalama meslek gelirleri de 80 kuruştur. Bu meslek grubunda en yüksek gelir Gınca köyüne aittir. Gınca köyünde ortalama meslek geliri 127,15 kuruştur. Yukarıda ki açıklamalardan anlaşıldığı gibi Tarım köylerde en önemli gelir kaynağıdır. Köylerin tamamı tarımsal faaliyetlerle ilgilenmişlerdir. Dut yetiştiriciliği gibi yüksek gelir sağlayan ürünler yetiştirerek diğer gelir kaynakları arasında en hakim grup olmuşlardır. Tablo 9 da toplam gelir ve ortalama gelirler (kuruş olarak) gösterilmiştir.

B- TARIMSAL YAPI

Modern çağ öncesi imparatorlukların ekonomik temeli tarımsal üretimdi. Osmanlı ekonomisi de tarıma dayalı idi. Köylüler bütün Osmanlı İmparatorluğu'nun temel direğini oluşturuyordu. Üretilen tarla ürünleri; Buğday, arpa, yulaf, çavdar, kaplıca, darı vb. tahıllardı. Tarım sadece köylülerce yapılmıyordu. Hem büyük hem de küçük Anadolu kentlerinin yakınlarında kentli ve mahallelerde yaşayan halka ait ve genellikle onlar tarafından işlenen bir miktar toprak bulunurdu. Mahallelerde yaşayan bir çok aile kendi yetiştirdiği tahıl ve meyveyi tüketir, ve pazara kısmi bir bağıklık içinde yaşardı, dolayısıyla bu toprak parçaları kentin besin gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir paya sahipti.

Temettü defterlerinde hane reislerinin tarla, bağ, bahçe, bostan gibi gayr-i menkullerinin teferruatlı bir biçimde dökümleri yapılmıştır. 1256 (1840) tarihli defterlerde gayr-i menkullerin dönüm olarak yüzölçümü ev, dükkan gibi binaların ise kıymetleri verilmiştir. Ancak yıllık gelirlerinin bilinmesi mühim olduğundan, kıymetlerinin bilinmesi lüzumsuz görülmüş, 1261 (1845)'de değişiklik yapılarak bilgilerden 'kıymet' hanesi çıkarılıp yerine "hasılat-ı senevisi" konmuştu. Defterlerde ekili tarlalar, "mezru tarla" olarak gösterilmiştir. Kiraya verilen tarlalarla o yıl boş bırakılanlar ayrıca yazılmıştır. 1256'da mezru ve gayr-i mezru tarlalar toplam olarak verilmiştir. 1260-1261'de ise mezru ve gayr-i mezru tarlalar ayrı ayrı kaydedilmiştir. Ekili tarlalar hem boş bırakılanlara hem de kiraya verilenlere göre daha fazladır. Mezru tarla adıyla yazılanlar hububat ekilen tarlalardır. Her şahsın ne ektiği ve her birinden ne kadar mahsul aldığı da vereceği öşür dolayısıyla sadece 1260-1261 tarihli defterlerde kaydolunmuştur. Buğday, arpa, nohut, vs. her birinden %10 hesabıyla alınan öşrün hem ağırlık olarak miktarı, hem de buna isabet eden bedeli mevcuttur. Mezru tarladan başka bağ, bahçe, bostan, ve korulara yer verilmiştir. 1256'da bunların sadece yüzölçümleri ile kıymetleri yazılmışken, 1260-1261'de gelirleri ile kaydolunmuştur. Meyve bahçeleri sadece bahçe adıyla yazılırken, kestanelik, dut bahçeleri, zeytinlikler

ayrıca kaydedilmiştir. Bostanlar sadece ailenin ihtiyacını karşılayacak kadar 1-2 dönümlük yerlerdir.⁴⁷

Temettü defterlerindeki bu bilgiler ziraat yapılan alanlar hakkında bilgi verdiği gibi, bu toprakların ne kadarının ekili, ne kadarının dikili sahalara ayrılmış olduğu ve bunların büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılmasına da imkan vermektedir.

Karamürsel'de ormanlık alanların fazla olması, tahıl ekilen alanların daha dar olmasına neden olmuştur. Karamürsel'de ki meslek gruplarını gösteren tabloda görüldüğü gibi, mahallelerde çiftçi hane reislerinin sayısı 52, köylerde ise 89'dur. Karamürsel'de çiftçinin geçim kaynağı, başta zeytinlik olmak üzere sebze ve meyveciliktir. Zeytinlikler kıydan başlayarak dağların 500m yüksekliğine kadar her yeri kaplamıştır. Dut ağaçları ise zeytinlikler kadar çok değildir, fakat ipek böceğinin tek besini dut ağacının yapraklarıdır, bu nedenle çiftçiler dut ağaçlarını yetiştirirken büyük özen göstermişlerdir. İpek böcekçiliği, yetiştiricisine büyük gelirler bırakmıştır.

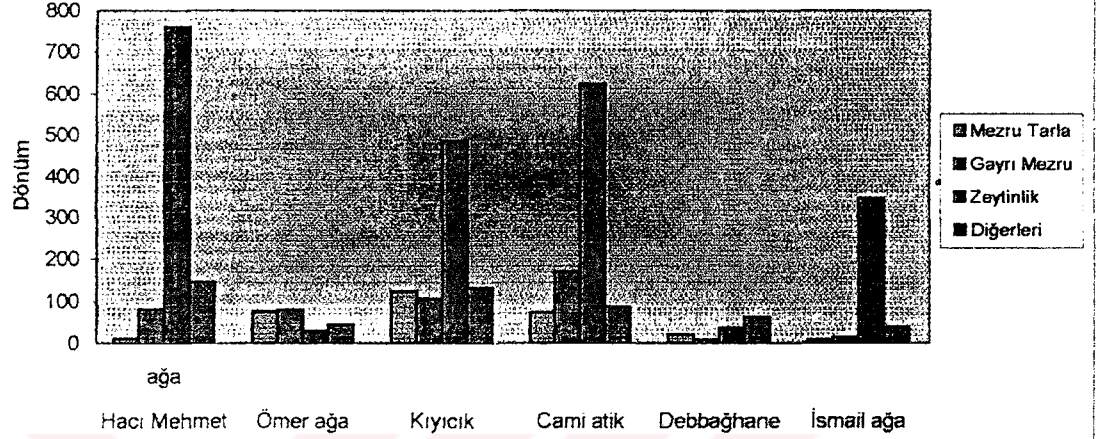
1. Toprağın Kullanım Alanlarına Göre Dağılımı

a. Mahallelerde Toprak Kullanımı;

Toprakların nasıl kullanıldığı (yüzde olarak) Tablo 10 da gösterilmiştir. Bu tabloya göre Karamürsel'de ekime müsait 14. 550 dönüm toprak bulunmaktadır. Karamürsel'de mahallelere ait 4. 190 dönüm toprak bulunmaktadır. Haneler mahallelerde oturmalarına rağmen çiftçilikle uğraşmaktadırlar. Özellikle Hacı Mehmet ağa ve Kayacık mahallelerinde tarımla uğraşan hane sayısı fazladır. Hacı Mehmet Ağa Mahallesi 1. 112 dönüm toprak ile mahalleler arasında ilk sırayı alır. Cami atik ise 1. 048 dönüm toprak ile ikinci sırada, Kayacık Mahallesi ise 874 dönüm toprak ile üçüncü sırada yer alır.

⁴⁷ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a. g. m. . s. 406

Mahallelerde Toprak Kullanımı

GRAFİK 7

Mahallelere ait toplam 4.190 dönüm ekili ve ekime uygun alan bulunmaktadır. Mahallelere ait ekili alanların 372 dönümü mezru tarla, 456 dönümü gayrı mezru tarla, 190 dönümü müstecir olduğu tarladır. 278 dönüm meyve bahçelerine ve 129 dönüm ise bağlara ayrılmıştır. Mahallelere ait en geniş tarım alanları zeytinlikler için ayrılmıştır. 2545 dönümlük bir alanda zeytin ağaçları dikilmiştir. Geri kalan çok az bir dönüm bostan ve meralar için ayrılmıştır. Mahallelere ait ekili alanların %73'ü zeytinlikler için ayrılmıştır.

Mahalleler arasında Cami atik ve Hacı Mehmet ağa mahalleleri tarımdan elde edilen en yüksek gelire sahiptir. Debbaghane Mahallesi ise en düşük gelire sahiptir. Mahalle başına ortalama 698,33 dönüm toprak düşmektedir. Hane başına düşen toprak miktarları düşünüldüğünde ise ilk sırayı 38 dönüm ile Kayacık alır. Debbaghane 6,34 dönüm ile hane başına düşen en az toprağa sahip mahalledir. Daha önce değindiğimiz gibi Kayacık şehrin dışında çok geniş bir alana kurulmuştur, mahalledeki hane sayısı toplam 10 hanedir. Bu nedenle Kayacık'da hane başına düşen toprak miktarı fazladır.

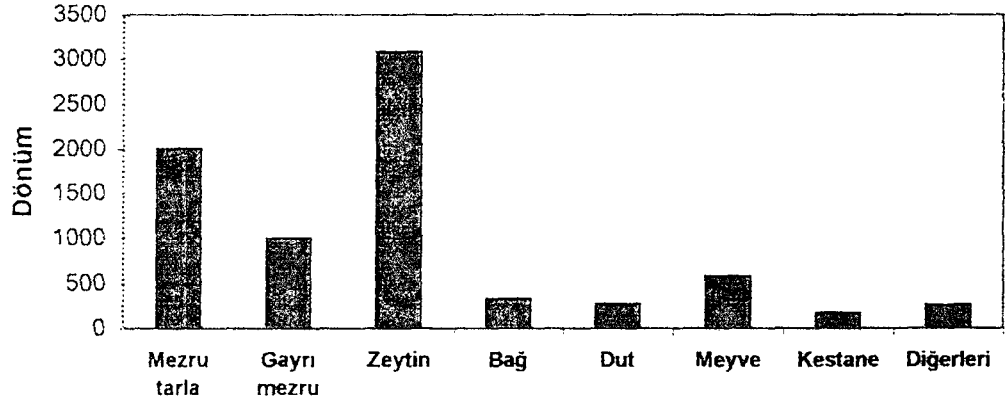
b. Köylerde Toprak Kullanımı;

Köylerde tarımsal faaliyetler doğal olarak mahallelere oranla daha gelişmiştir. Köylerde toplam toprak miktarı;9468 dönüm civarındadır. Bu toprakların, 1876 dönümü mezru tarla, 1528 dönümü gayr-ı mezru tarla, 3101 dönümü zeytinlik, 333, 5 dönümü bağ, 583 dönümü meyve bahçeleri, 222, 5 dönümü kestanelik, 270, 5 dönümü dut bahçesi, 1149 dönüm bostan, 178 dönümü fındık ve armutluk geri kalan topraklar ise kira ile kullanılan topraklardır.

Karamürselde ki 11 köy içinde Hersek 1530 dönüm ekili alan ile en büyük toprağa sahip olan köydür. Gınca köyü 1245 dönüm ile ikinci sıradadır. Gınca'da tahıl tarımı hiç yapılmamaktadır. Gınca'da yaşayan köylüler topraklarının %86'sını zeytinlik, geri kalan toprakları ise bağ ve dut ağaçları dikerek değerlendirmişlerdir. Halıdere dışında bütün köylerde tarımsal faaliyetler birbirine eşit bir şekilde yürütülmektedir. Halıdere'de de tarımsal faaliyet yapılmak da ancak gemicilik biraz daha ağır basmaktadır. Bostanlar için ayrılan alanlar 1-2 dönümü geçmez, haneler ihtiyaçlarını karşılayacak kadar bostan ekiyorlardı. Tablo 10 da toprağın kullanım itibariyle dağılımı (%) olarak gösterilmiştir. Köy başına ortalama 860, 72 dönüm toprak düşmektedir. Hersek köyü 153 dönüm ile hane başına düşen en fazla toprağa sahip köydür. Bu sırayı 34 dönüm ile Ulaşlı ve 32 dönüm ile İnabeğli köyleri takip eder. Bazad ve Gınca köyleri ise 8, 60 dönüm toprak ile en son sırada yer alırlar. Toprak kullanımı (dönüm olarak) Tablo 11 de gösterilmiştir.

Köylerde Toprak Kullanımı

GRAFİK 8

2. Tarım Ürünleri Üretimi

a. Tahıllar

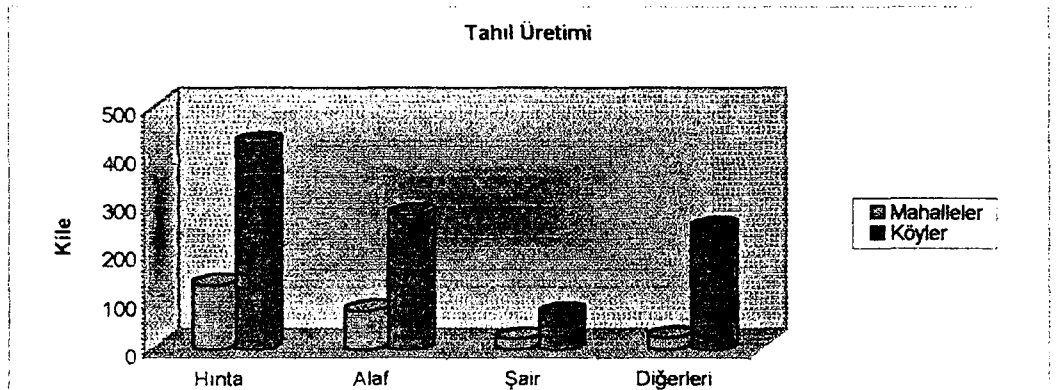
Tarım ve toprak rejimini yerleştirme ve sürdürmede devletin oynadığı büyük rolü küçümseyemeyiz. Osmanlı toprak sisteminde sadece tahıl ekilen arazinin devlet mülkiyetine tabi olduğuna daha önce değinmiştik. Mir'i arazi köylerin etrafında ki ekili topraklardan oluşur. Örneğin bu topraklardan bağ, bahçe veya meyve bahçesi yapılması yasaktı. Çünkü bu taktirde bu toprak özel mülk olarak alınıp satılabilirdi. Devlet mülkiyetinde ki arazinin üç yıl üst üste boş bırakılması yasaktı. Köy ve kasabaların civarındaki bağlar, meyve bahçeleri ve bostanlar, özel mülkiyet konusuydu.⁴⁸

Tarım ürünleri denilince akla tahıllar, bağ, bahçe, bostan vb. gelir. Karamürsel Marmara bölgesinin iklim özelliğini taşır. Karadeniz, Akdeniz ve Karasal iklimin arasında bir geçiş iklimi özelliği gösterir. Yetiştirilen ürünlerde bu üç iklime göre çeşitlenir. Tablo 12 de yetiştirilen tahılların hasılatları (kile olarak) verilmiştir. Hububat ölçüğü olarak kile kullanılmıştır. Kilenin muhtelif neveleri

⁴⁸ Halil İNALCIK. Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Durumu. İstanbul 2000. s. 201

vardır. İstanbul kilesi, İbrail kilesi vs. Kilenin miktarları da birbirinden farklıdır. İstanbul kilesi zahirenin cinsine göre 18-20 hokka, ortalama 25 kilo, İbrail kilesi ise 70-80 okka ortalama 100 kilo idi. Kilenin kûsuratı kutu idi. 8 kutu 1 İstanbul kilesi teşkil ederdi. Merkezle olan alış verişin rahat yürütülebilmesi için Karamürsel'de İstanbul kilesi kullanılmıştır. Daha önce belirttiğimiz gibi, Karamürsel'de tahıllar için ayrılan alanlar oldukça dardı. Karamürsel'in yaz kış yağışlı hava şartları ve ormanlık alanların geniş yer tutması tahıl ekimini olumsuz yönde etkilemişti. Karamürsel'de tahıl üretiminde ilk sırayı Buğday (Hinta) alır. İkinci olarak üretilen Hayvan yemi (Alaf), üçüncü olarak üretilen Arpa (Şair) dır. Ayrıca Kaplıca, burçak, mısır, darı, nohut, tohumdan oluşan bir grupta dördüncü sırada yer almaktadır.

Mahallelerde buğday (Hinta) üretimi 133 kile, hayvan yemi (Alaf) üretimi 80, 5 kile, arpa (Şair) üretimi 22,5 kiledir. Ayrıca cüzi miktarda kaplıca, darı, tohum ekimi de yapılmaktadır. Köylerde üretilen tarım ürünleri ise;buğday 426 kile, hayvan yemi 279,5 kile, arpa 75 kile, kaplıca 21,5 kile, nohut 22,5 kile, burçak, mısır 92 kile, tohum 45 kile üretilmiştir.

GRAFİK 9

Mahallelerde özellikle Kayacık 110 kile tahıl ile ilk sırayı alır, İsmail ağa ve Cami atik mahallelerinde ise hiç tahıl üretimi yapılmamıştır. Köylerde ise İnabeğli 250 kile ile ilk sırada yer alır, Merda göz 200 kile ile ikinci sırada, Akçat 170 kile

ile üçüncü sırada yer alır. Halidere, Ereğli ve Ulaşlı'da ise tahıl üretimi yok denecek kadar azdır. Gınca'da ise Tarım çok gelişmiş olmasına rağmen, tahıl üretimine hiç önem verilmemiştir. Tablo 13'de üretilen tahıllar yüzde olarak gösterilmiştir. Buna göre elde edilen tahılın %48 buğdaydır. Buğdayın kile olarak, birim fiyatı 12 kuruştur. Kıyıda kurulmuş tüm köy ve mahallelerde tahıl üretimi yok denecek kadar azdır. Bu yerleşim birimlerinin tahıl tarımı yapmamaları denizcilikle meşgul olmalarına ve tarım yapabileceklerin alanların dar olmasına bağlanabilir.

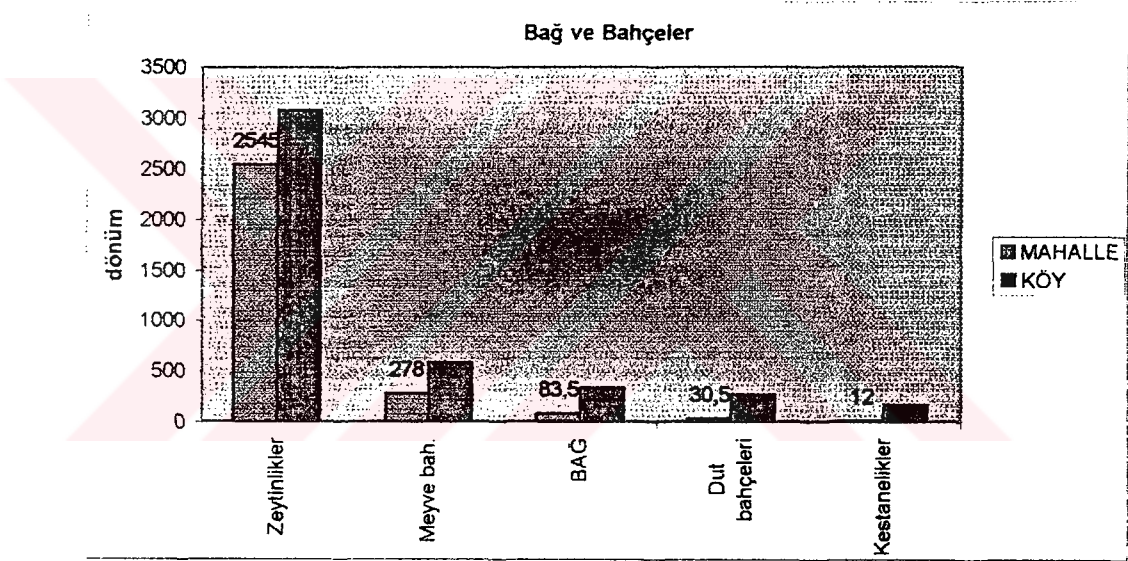
Toplam tahılın %32 ye yakın bir miktarı hayvan yemidir. Hayvan yeminin kile olarak birim fiyatı 12 kuruştur. Hayvan yemi ekimi özellikle Karamürsel'e bağlı çiftliklerde fazla yapılmaktadır. Çiftliklerde ki hayvan sayısının fazla olması çiftlik sahiplerini hayvan yemi (Alaf) ekimine yöneltmiştir. Arpa üretimi, toplam tahıl üretiminde çok az bir yüzdeye sahiptir. Bir kile arpanın fiyatı 8 kuruştur. Bütün tahıllarda olduğu gibi Karamürsel'de en fazla arpa üretimi çiftliklerde yapılmaktadır. Kaplıcada toplam tahılda önemsiz bir yüzdeye sahiptir. Bir kile kaplıcanın fiyatı 5 kuruştur. Kaplıca tarımı Akçat'ta yapılmaktadır. Nohut ekimi de çok az yapılmaktadır. Bir kile nohudun fiyatı 16 kuruştur. Nohut tarımı da Akçat'ta yapılmaktadır. Yukarıda açıkladığımız tahıllar dışında darı, burçak, mısır tarımı da yapılmıştır. Ancak bütün Karamürsel'de bu tahılların toplamı 10 kile gelmez.

b-Bağ ve Bahçeler

Bağ ve bahçeler, ücra yörelerden çok büyük yerleşim birimlerinin yakınındaki köylerde yaygındı. Toprak kullanımı açısından Osmanlı devleti toprakları, mezra, otlak, bağ, meyve bahçesi vb niteliği taşımayıp, esas olarak tahıl ekilen bir tarla bloğundan ibarettir. Sebzeçilik, meyvecilik, zeytinlik ve hayvancılığın tepe yamaçlarıyla sınırlı kalmasına karşılık düzlüklerde mezralarda tahıl ekilen tarlalar hakimdir. Fakat Karamürsel bu genele uymaz, bu bölgede tahıl tarımı yapacak alanlar kısıtlı olmasına karşı bahçelik alanlar çok geniş yer tutar. Karamürsel'de 4.688 dönümden fazla bağ ve bahçe bulunmaktadır. Bahçelerde özellikle zeytinlikler geniş yer tutar ve ilk sırada yer alır. İkinci sırada meyve bahçeleri yer alır, üçüncü sırada dut bahçeleri, hemen arkasından ise kestanelikler ve bağlar gelir.

Tabloya 11'e göre mahalleler ait, 2545 dönüm zeytinlik, 278 dönüm meyve bahçesi, 129 dönüm bağ, 13 dönüm kestanelik, 207 dönüm dut bahçesine sahipler. Köylerde ise toplam, 3101 dönüm zeytinlik, 222,5 dönüm kestanelik, 583 dönüm meyve bahçesi, 333,5 dönüm bağ ve 270,5 dönüm dut bahçesi bulunmaktadır.

Mahalleler arasında Hacı Mehmet ağa mahallesi 857 dönüm bağ ve bahçe ile ilk sırada, Cami atik mahallesi 805 dönüm ile ikinci sırada, İsmail ağa mahallesi 443 dönüm ile üçüncü sırada yer alır. Ömer ağa 358 dönüm, Kayacık 560 dönüm, Debbağhane mahallesi 143 dönüm bağ ve bahçeye sahiptir.

GRAFİK 10

Köylerde ki durum ise:Gınca 1246 dönüm ile ilk sıradadır, 1110 dönüm ile Ereğli ikinci, 883 dönüm ile Ulaşlı üçüncü sırada yer alır. Halıdere'de 719 dönüm, Dere köyünde 334 dönüm, Akçat'ta 104 dönüm, Bazad'da 85 dönüm, Merda göz'de 29 dönüm, Kara Ahmetli'de 20 dönüm ve en son Hersek'de 10 dönüm bağ ve bahçe bulunmaktadır.

Karamürsel'de ki bağ ve bahçelerin %73,77 si zeytinliktir. Bütün köy ve mahallelerde zeytin bahçesi vardır. 1048 dönüm ile Gınca en çok zeytinliğe sahip olan köydür. Hacı Mehmet ağa 760 dönüm ile en çok zeytinliğe sahip olan mahalledir. Zeytin üretimi tahılda olduğu gibi yıllar arasında büyük farklılıklar gösterir.

Sanayi bitkisi olan zeytin, yağ yapımında kullanılırdı. Yapılan yağın bir kısmı Karamürsel'de oldukça fazla olan gemilerin yağlanması için kullanılan mekanik yağdı. Karamürsel'de zeytinliklerin bu kadar geniş yer kaplamasının bir nedeni de Karamürsel'in zeytin yetiştirilmesi için uygun iklim şartlarına sahip olmasıdır.

Karamürsel de Meyve bahçeleri de oldukça fazla yer tutar. Ulaşlı 326 dönüm ile en çok meyve bahçesine sahip olan köydür. Cami atik ise 97 dönüm ile en çok meyve bahçesine sahip olan mahalledir. Meyvelerden armut, fındık, kiraz, önemli bir yer kaplar. 72 dönüm armut bahçesinin 50 dönümü Merda göz, 22 dönümü Akçat'ta yer alır. Meyve bahçelerinde şeftali, erik, kiraz, ayva, armut, elma ve ceviz ağaçları dikilidir.

Dut bahçeleri Karamürsel halkı için çok önemli bir gelir kaynağıdır. Çünkü 3. 078 dönüm zeytinlikten 28. 011 kuruş elde ederken, 270,5 dönüm dut bahçesinden 127. 254 kuruş gelir etmişlerdir. Halidere hariç tüm mahalle ve köyler dut bahçesine sahiptir. Akçat 59 dönüm dut bahçesi ile en çok dut bahçesine sahip köydür. Hacı Mehmet ağa ise 37 dönüm ile en çok dut bahçesine sahip olan mahalledir. Dut ağacından elde edilen gelir fazla olmasına rağmen kısıtlı yapılmıştır. Dut ağacı yetiştirmek çok zahmetlidir.

İpek Böcekçiliği:İpek üretiminin %75'i Marmara bölgesinden karşılanır. Üretimin en fazla yapıldığı il ise Bursa'dır. İpek böceğinin tek yiyeceği dut yaprağıdır. Dut ağacının yetişebildiği her yerde ipek böcekçiliği yapılabilir. Karamürsel'de de dut ağacının yetişebileceği uygun ortam vardır. Karamürsel'de köy şartlarında yerde böcek beslenirdi. Oda tabanının altına böcekler ve yapraklar yerleştirilirdi. İpek böcekleri ilkbahar ve sonbaharda yetiştirilirdi. Çünkü bu dönemde dut yaprakları çok taze olurdu. İpek böceklerinin hayatı dört dönemden geçer. Yumurta, larva, krizalit ve kelebek, kelebek kozayı delerek dışarı çıkar. İpek böceği beslenmesi, ilaçlanması, bakımı, odanın ısıtılması gerçekten masraflı ve zahmetli bir iştir. Ancak böcekler koza ördükten sonra, köylü kozaları satabilecek hale getirdikten sonra çekilen tüm zahmete değer. Dut ağacı ve ipek böceği yetiştiriciliği Karamürsel'de ikinci bir iş olarak yapılırdı. Burda yetiştirilen ham

ipekler tekstil sanayiinin merkezi Bursa'ya gönderilirdi. Karamürsel'de özellikle dut ağacı ve ipek böceği yetiştiriciliği XVIII. yüzyılda artış göstermiştir. Halk zamanla ipek böceği yetiştirmek için modern teknikler öğrenerek üretimlerini artırmışlardır. Bu modern teknikleri, gemilerle ham ipek almaya gelen özellikle Fransız tüccarlardan öğrenmişlerdir.

Bağların dağılımı ise. Gınca 138 dönüm bağ ile ilk sırada yer alır. Gayr-ı müslim bir köy olan Gınca bağlarına oldukça önem vermiştir. Hacı Mehmet ağa ise 24 dönüm bağ ile en çok bağa sahip olan mahalledir. Marmara bölgesinin iklim ve toprak yapısı bağcılığa uygundur. Karamürsel'de yetiştirilen üzümler sofralık ve şaraplık olarak iki çeşit yetiştirilir. Özellikle Gınca (gayr-ı müslim) köyü papaz karası, semillan, kara sakız ve karası adı verilen şaraplık üzüm yetiştirirdi. Ayrıca Karamürsel'de çavuş, balbal, Amasya, iri kara adı verilen sofralık üzümlerde yetiştirilmiştir.

Kestanelik;110 dönüm ile en çok Ereğli köyünde vardır. Hacı Mehmet ağa 6 dönüm ile en çok kestaneliğe sahip olan mahalledir. Karamürsel'de özellikle Ulaşlı, Halidere ve Hersek'de ormanların içinde kestane ağaçları önemli yer tutar. Halk zamanı geldiğinde ormanlara kestane toplamaya giderdi. Bostan tarımı ise hersek, ve Dere köylerinde önem kazanmıştır. Karamürsel'de karpuz, domates, biber gibi ürünlerin ekildiği bostanlar sadece halkın ihtiyaçlarını karşılayacak kadar yetiştirilirdi. Karamürsel'de çiftliklerde yapılan bostan tarımı merkeze ve mahallelere oranla daha önemlidir. Tablo 14 de Tarım ürünlerinden elde edilen toplam gelirler gösterilmiştir.

c. Çiftlikler

Tımar düzeninin çözülmeye başlamasıyla Çiftlikler, tarımsal kesimde yeni bir üretim birimi olarak varlıklarını duyurmaya başladılar. Çiftlik deyimi özel mülkiyet altındaki büyük tarımsal işletmeler için kullanılmıştır. ⁴⁹ Bu tür çiftlikler önceleri mevat adı verilen terkedilmiş topraklarda ortaya çıktı. Hem ekonomiyi canlandırmak hem de vergi gelirlerini almak amacıyla devlet, bu toprakların üretime

⁴⁹Şevket PAMUK. a.g.c. , s. 105

açılmasını destekliyordu. Bu topraklar, şeriata uygun bir şekilde özel mülk olarak tanınıyor ve mülk sahibine temlikname denilen bir belge veriliyordu.⁵⁰

Çiftlikler, farklı gelişmeler yoluyla da ortaya çıktılar. İltizam usulünün tarımsal kesimde yayılmasıyla mültezimler, üreticileri tefecilik ile kendilerine bağlayarak, reaya ve sipahilerin toprakları terk etmesiyle, miri topraklara el koyarak, geniş alanların denetimini ellerine geçirmeye başladılar. Çiftlik deyimi özel kişilerin denetimine giren bu topraklar içinde kullanılmaya başlandı. Çiftlik oluşumu 16. yüzyılda oldukça sınırlıydı. 17. ve 18. yüzyıllarda çiftlikler iyice yaygınlık kazanmıştır.

Çiftliklerde üretim , hem yıl boyu, hem de , gerektiğinde mevsimlik olarak kiralanan ücretli işçiler tarafından gerçekleştirilmekteydi. Bu çiftlikler kahyalar tarafından yönetiliyor ve ücretli işçiler topraksız veya az topraklı köylüler ile göçerler arasından kiralanıyordu. Bir büyük birim olarak çalıştırılan bu işletmelerde her türlü tarım aletleri , çekim hayvanları ve tohumluk, çiftlik sahibi tarafından karşılanmaktaydı. Çiftlik içinde , çiftlik sahibinin konağının yanı sıra ahırlara, ürün depolamak için kullanılan yapılara ve tarım işçileriyle güvenlik görevlilerinin kaldıkları barınaklara rastlanmaktaydı. Bazı çiftlikler farklı bir biçimde işletilmekteydi. Çoğunluğu oluşturan bu biçimde, çiftlikler küçük parçalara ayrılarak reaya hanelerine ortakçılık yoluyla kiralanmaktaydı. Bu yöntemde mültezime vergi ödendikten sonra elde edilen ürün, toprak sahibi ile köylü arasında daha önce belirlenen oranda paylaşılıyordu. Osmanlı devletinde Rumeli vilayetlerindeki çiftlikler incelendiğinde , Bunların büyük limanlara yakın yörelerde, Karadeniz ve Ege kıyılarıyla Tuna ve taşımacılığa elverişli diğer ırmakların çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir.⁵¹

Karamürsel'de dört çiftlik vardır. Dekkab-ı Humayun Koca başlarından Nuh beyefendi çiftliği, Sericik karyesinde Mehmet efendi çiftliği, Ahmet beyefendi

⁵⁰Halil İNALCIK. a. g. e. . s. 192

⁵¹Şevket PAMUK. a. g. e. . s. 105. 106

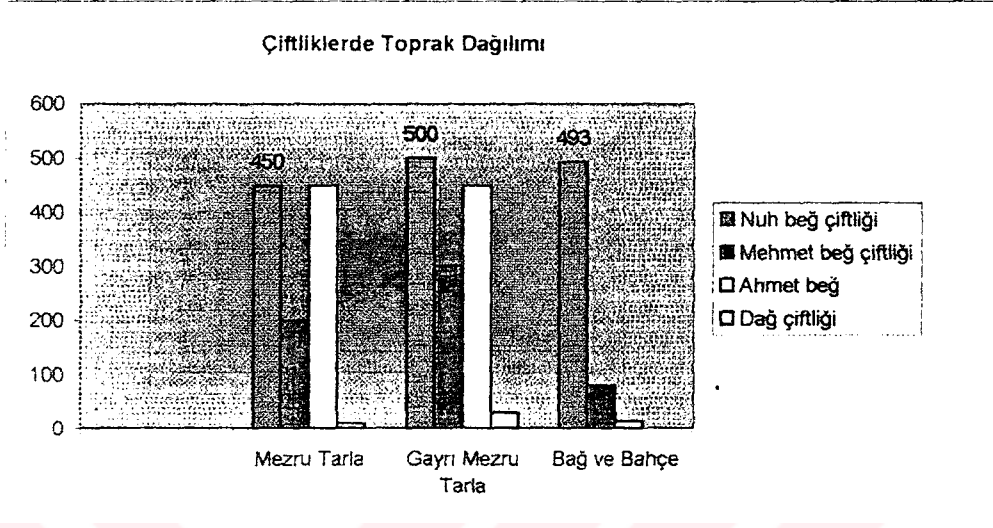

çiftliği ve Dağ çiftliği bu çiftliklerden en büyüğü Dekkab-ı Humayun Koca başlanından Nuh beyefendi çiftliği, en küçüğü ise Dağ çiftliğidir.

Çiftliklerde tahıl üretimi;Çiftliklerde toplam 313 kile Tahıl tarımı yapılmaktadır. Bu tahılın 134 kilesi buğday, 87 kilesi hayvan yemi, 76 kilesi arpadır, geri kalan toplamı darı, kestane tohumu ve burçak tamamlar. Nuh beğ çiftliği 128 kile tahılla ilk sırada yer alır. Mehmet efendi çiftliğinden 68 kile, Ahmet beğ çiftliğinden ise 80 kile, Dağ çiftliğinden ise 43 kile tahıl üretilir. Karamürsel'deki mahalle ve köylerden toplam 1. 207 kile tahıl üretilmektedir. Çiftliklerden elde edilen tahıllarla birlikte toplam 1. 520 kile Karamürsel'de tahıl üretilmiştir. Çiftliklerden elde edilen tahıl toplam tahılın %20, 59'unu oluşturmaktadır.

Çiftliklerde toplam 1. 110 dönüm mezru tarla, 1. 280 dönüm gayrı mezru tarla vardır. Nuh beğ ve Ahmet beğ çiftlikleri 450 dönüm, Mehmet beğ, 200 ve Dağ çiftliği 10 dönüm mezru tarlaya sahiptir. Gayrı mezru tarlanın 500 dönümü Nuh beğ , 450 dönümü Ahmet beğ, 300 dönümü Mehmet beğ çiftliğindedir.

Karamürsel'de toplam 2. 309 dönüm mezru tarla vardır. Çiftliklerde buna eklenince toplam 3. 419 dönüm olmaktadır. Toplam dönümün %32, 46'sı çiftliklerde bulunmaktadır. Köy ve mahallelerde toplam 1. 764 dönüm gayrı mezru tarla vardır, çiftliklerde eklenince toplam 3. 044 dönüm olmaktadır. Toplam dönümün % 42'si çiftliklerdedir

GRAFİK 11

Tablo 15 de tarla ürünlerinden elde edilen gelirler gösterilmiştir. Çiftliklerde; dut ağaçları toplam 4 dönüm, armutluk 1 dönüm, zeytin ağaçları 120 dönüm ve bağda 1 dönümdür. Toplam 125 dönüm bahçe vardır. Köy ve mahallelerde toplam 6. 429 dönüm bağ ve bahçe vardır. Çiftliklerle birlikte Karamürsel'de toplam 6. 555 dönüm bağ ve bahçe vardır. Ayrıca sınırlı miktarda bostan ve soğan ekimi de yapılmıştır. Çiftliklerde Toplam 3. 023 dönüm (gayri mezru tarlalarda dahil, 1. 280 dönüm) ekili alan vardır. Bu ekili alanların (1. 443 dönüm) %47, 73'ü Nuh beğ çiftliğindedir. Tablo 16 da çiftçilik üretim bileşenleri(% olarak gösterilmiştir.

3. Hayvancılık

Hayvancılık önemli bir zirai faaliyettir. Hayvan yetiştiriciliği çift sürmek, tarım faaliyetleri için gerekli gübre ihtiyacını karşılamak, yağ, süt, peynir, gibi ürünleri üretmek satmak ve kendi iç tüketimi karşılamak, et ihtiyacını karşılamak vb. amaçlarla yapılır.

a. Köy ve Mahallelerde Hayvancılık

Karamürsel'de toplam 5863 tane hayvan vardır. Bu hayvanlar;sağman inek, öküz, bargir, merkep, ester, keçi, camus, koyun, düğe, kısarak, tay, vb.

dir. Karamürsel'de otlak ve meraların azlığı hayvancılığın gelişmesini engellemiştir. Karamürsel'in kıyı kenti olması ve bağ, bahçelerin geniş yer tutması hayvancılığın bir meslek olmaktan çok ihtiyaç karşılamak için yapılan bir gereklilik olmasına neden olmuştur. Yalnız çiftliklerde hayvancılık çok gelişmiştir. Karamürsel'de toplam 639 aded koşum hayvanından 120 adedi mahallelere, 398 adedi köylere ve 120 adedi ise çiftliklere aittir. Köylerde 172 aded Karasığır öküzü ve 172 aded camus öküzü sayı bakımından ilk sırada yer alır. Mahallelerde ise 70 aded Karasığır öküzü ve 32 aded bargir koşum hayvanlarında ilk sıradadır. Toplam 290 büyük baş hayvanın 132 adedi çiftliklerde, 126 adedi köylerde ve 32 adedi mahallelerde dir. Köylerde ki 126 aded ve mahallelerde ki 32 aded büyükbaş hayvanın tamamı sağmal kara sığır ineğidir. Karamürsel'de küçük baş hayvan yetiştiriciliği diğerlerine oranla daha gelişmiştir. Toplam 4.935 küçük baş hayvan vardır. Bu hayvanların 3055 adedi köylerde, 1630 adedi mahallelerde ve geri kalan 150 adedi çiftliklerde dir. Toplam 4935 adedin 1737 adedi sağman keçi, 1460 adedi koyundur.

Bütün işletmeler hayvancılıktan toplam 22.502 kuruş gelir elde ederler. Bu gelirin, %39,19'u (8.880 kuruş) sağmal ağnamdan, %28,76'sı (6.472 kuruş) sağmal kara sığır ineğinden %12,75'i (2.870 kuruş) sağman keçiden, elde edilir. Sağmal kara sığır ineğinden yıllık 30 kuruş, sağmal koyundan yıllık 4 kuruş, sağmal keçiden 10 kuruş, sağman ağnamdan 12 kuruş gelir elde edilmektedir. Sağmal ve kısır hayvandan elde edilen gelir birbirinden farklı olduğu için, sağmal hayvandan elde edilen gelirin yarısı kısır hayvandan kazanılmaktadır. Yukarıda adı geçen büyük baş hayvanların dışında ki diğer büyük baş hayvanlarda kayıtlara geçmekle birlikte hasılat-ı senevileri hakkında bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak kısırak, düğge, öküz gibi hayvanlardan azda olsa gelir sağlandığı bilinmektedir.

Bölgede arıcılıkta yapılmaktadır. Karamürsel'de toplam 25 tane arı kovanı olduğu görülmektedir. 25 arı kovanının tamamı köylerde dir. Mahallelerden sadece Akçat'da bir haneye ait 2 aded kovan vardır. Köylerde de yeteri kadar fazla yapılmayan arıcılık Halidere Ulaşlı, Akçat ve Gınca'da yapılmaktadır. Kovan başına 10 kuruş gelir sağlanmaktadır. Tablo 17 de hayvanların türlerine göre dağılımları gösterilmiştir.

b. Çiftliklerde Hayvancılık

Çiftliklerde hayvancılık oldukça gelişmiştir. Özellikle Nuh beğ çiftliğinde yapılmaktadır. Nuh beğ çiftliğinde ;3 sağman inek, 2 kısır camus ineği, 13 sağman kara sığır ineği, 25 kara sığır düğesi, 4 camus öküzü, 26, kara sığır öküzü, 12 kısır kara sığır ineği, 60 sağman ağnam, 90 kısır ağnam vardır. Çiftliklerde toplam 39 adet sağman kara sığır ineği, 46 adet kara sığır öküzü, 3 sağman inek, 25 kara sığır düğesi, 8 camus öküzü, 20 kısır inek, 25 camus düğesi, 60 sağman ağnam, 90 kısır ağnam, 41 kısırak, 25 tay vardır. Büyük baş hayvanlar tarlaların sürülmesinde kullanıldıkları için çiftliklerde önem kazanmıştır.

Hayvanlar daha çok sağman olmayan cinsler oldukları için çiftliklere hayvanlardan gelen gelirden azalmıştır. 1 sağman inekten yıllık 30 kuruş hasılat gelmektedir. 1 sağman ağnamdan ise 12 kuruş gelir elde edilir. Çiftliklerde toplam 102 sağılabilir hayvandan 1.740 kuruş gelir elde edilir.

4. Ticaret

a. Karamürsel ve Civarında ki Deniz Ticareti

16. yüzyılda Anadolu'yu gösteren bir haritaya ilk bakışta görüleceği gibi büyük kentlerin çoğu denizden uzakta içerdedir. Trabzon, Sinop ve Antalya dışında hatırı sayılır büyüklükte hiçbir liman kentinin limanı yoktu. Bu üç büyük kent bile oldukça mütevazı yerleşimlerdi. Dönemin tahrir defterlerinden vergi mükellefi sayısı 500-1000 arasında olan Anadolu kıyı kentleri ise İzmit, Edremit, Altınova, Foça, Selçuk, Balat, samsun ve Ünye'den ibaretti. Anadolu kıyı kentlerinin çok az bir kısmında ticaret canlıydı. Diğer bütün liman kentlerinin yakınında ise kente bağlı yalnızca bir köy pazarı bulunurdu. 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'ya ihracatın artması liman kentlerinin bu görünümünü değiştirecekti. Anadolu liman kentlerinde ticaretin artmasına rağmen yerleşimlerin önem kazanmasını sağlayamadı. Çünkü, bu

limanlara gelen mallar genellikle içerdeki kentlerde yada başkentte oturan tüccarlara aitti. Öte yandan, liman kentlerinde yaşayan tüccarların sayısı sınırlıydı.⁵²

Karamürsel, Yalova, Ulaşlı, Hersek, Halidere gibi limana sahip yerleşim birimlerinde çok canlı bir deniz ticareti vardı. Fakat halk bu yoğun ticaretten yeterince faydalanamadı. Halkın en önemli geçim kaynağı ziraat olmaya devam etti. Karamürsel'de yaşayanlar balıkçılık ve gemicilik yaparak bu ticarete uzak kaldılar.

Tarımsal olanaklar açısından, Kocaeli ormanlarla kaplı olduğu için pek fazla önemli değildi. Hatta kendine yetecek derecede tahıl retileniyordu. Ancak Kocaeli başkentte pek kolay bulunmayan bir dizi malı üreten bir kent olarak düzenlenmişti. Kentte ki su bolluğu nedeniyle başkentte tüketilen tahılın büyük bir kısmı bu kent ve çevresinde ki değirmenlerde ğtlrd. Ancak Kocaeli ve yöresinin temel uğraşı, özel kişilerle ve Osmanlı saray ve cephaneliğiyle yapılan kereste ticaretiydi. İzmit ve çevresinde suyla çalışan ve çeşitli büyük ve biçimde keresteler hazırlayan çok sayıda bıçkı vardı. Bu bıkılarını genellikle sipahi yada askeri sınıfına mensup kişiler odun ve kereste ticaretinden kar elde etmenin yolunu biliyorlardı. Askeri statü sahibi tüccarlar İstanbul'a odun gönderip fiyatlarını yükselttikleri gibi arabayla yapılan taşımacılığı da ellerine geçirerek yöre halkını tek geçim kaynağından yoksun bırakmışlardı. Bu kerestelerin başkente taşımının diğer klay yolu deniz yolu idi. Tüketiciler taşıma creti daha uygun olduğu için deniz yolunu tercih etmişlerdi. fiyat dönem dönem yükselse de gemiciler çok dramatik fiyatlarla taşımacılık yapıyorlardı. Karamürsel'deki gemiciler bu ticarete bir çeki odun için 5-8 akçe alırlardı.

Yalova ile Gemlik arasındaki bölgede devletin istekleriyle sivil tüketiciler arasında sürekli bir rekabet vardı. Bu bölgede ormanın bir kısmı saray kayıklarının ancak belli bir büyüklükteki ağaçlardan yapılabilen kürekleri için ayrılmıştı. Bu kısmın idarecileri de kendi denetimlerindeki ormanı sivil kullanıma açık alan aleyhine genişletmeye çalışıyorlardı. Geçimlerini bu ormanlardan sağlayan yöre halkı odun kesme haklarını ancak eski adetleri ve İstanbul hamam ve fırınlarını ne

---

⁵² Suraya FAROQHİ, *Osmanlı'da Kentler Ve Kentliler*. (ev.Neyyir Kalaycıoğlu) İstanbul 2000, s. 95

sürerek koruyabilmişlerdir. ⁵³Karamürsel'de gayr-ı müslim bir köy olan Gınca'da halkın bir kısmı odunculuk yaparak geçiniyordu. Daha önce belirttiğimiz gibi Gınca bir orman köyü idi. çevrelerinde ekim yapabilecekleri tarlalar yada hayvan besleyebilecekleri mera ve otlaklar mevcut değildi. Onlara en yakın olan ormandı. Ormandan temin ettikleri keresteler Karamürsel'de gemi ve kayık yapımında ve ahalinin ihtiyaçlarını temin için kullanılıyordu. Karamürsel kereste ticareti yapmamış sadece yapılan ticaret de gemilerle aracılık etmiştir.

Ayrıca İstanbul-Yalova arasında meyve, yağ, ipek, kumaş ve köle ticareti de gemilerle sağlanıyordu. Gemicilerin İstanbul'a taşıdıkları mallar arasında üzümde önemli bir yer teşkil ediyordu. Yaş üzüm şarap yapımı için tüccarlar tarafından aynı yörelerden toplanıyordu. Kuru üzüm ise kral sofraları için gemilerle ülke dışına çıkarılıyordu. ⁵⁴

Yukarıda kısaca değindiğimiz deniz ticaretinde Karamürsel'de ki gemicilerin rolü büyüktür. Karamürsel de, köyler arasında gemicilikte, Gınca 20 hane ile birinci sırada, Ereğli ve Halidere ise 10'nar hane ile ikinci sırada yer alır. Halidere'de ise 21 kıdemli Kaptan yaşıyordu. Mahalleler arasında ki sıralamada ilk sırada 12 hane ile Camiatik, 10'nar hane ile Hacı Mehmet ağa ve İsmail ağa Mahalleleri ikinci sırada yer alır. Diğer köy ve mahallelerde de sayıları daha az olmakla birlikte gemiciler ve kaptanlar bulunmaktaydı.

Karamürsel'de ki gemicilik faaliyetleri aynı zamanda bu alanda ki bazı meslek dallarının gelişmesine de imkan sağlamıştır. Bu mesleklerden biri Kalafatçılık'dır. Kalafatçılık;gemi ve kayıkların kaplama tahtalarının arasını üstüpbü ile tıkayıp üstüne zift ve macun sürme işidir. Gemilerin yapımı ve onarımı işinde kalafatçılara ihtiyaç duyuluyordu.

Karamürsel liman kenti olarak denizcilik alanında yeterince gelişmemiş halkın birinci derecede gelir kaynağı olamamıştır. Bunda gemicilikten elde edilen gelirin düşük olması en önemli etkidir. Gemiciler ve kaptanlar ikinci gelir kaynağı

⁵³ Suraiya FAROQHI. a.g.e. . s. 97

⁵⁴ Suraiya FAROQHI. a.g.e. . s. 100

olarak tarımsal faaliyetlerle ilgilenmişlerdir. Elde edilen gelirin düşük olmasına rağmen ticaretin canlı tutulmasında birinci dereceden etkin rol oynamaya devam etmişlerdir.

b. İpek Ticareti

Dokuma sanayisinin hammaddelerinden biride ipektir. İpek, üretimi ipek böceğinin ördüğü kozaların kazanlarda kaynatılarak çözülmeye hazır kozalardan eşit ve düzgün bir şekilde ipek tellerinin çekilip çile yapılması ile elde edilir. İpek böceği ise sadece dut ağacında yaşayabilir çünkü; ipek böceğinin tek besin kaynağı dut ağacının yapraklarıdır.⁵⁵

Osmanlı İmparatorluğu XVII. yüzyılda, ince ve kaliteli ham ipeği özellikle İran'dan ithal ediyordu. Fakat ithal edilen ipek azalmaya başlayınca Osmanlı devleti, halkı ipek böcekçiliğine teşvik etmeye başladı. Yöneticilerin bu çalışmaları sonuç verdi. Bu sayede XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu ham ipek üreticisi bir ülke haline geldi. Dutçuluk günden güne yaygınlaşmakta, gelenekselde araç ve gereçlerle de olsa kadın, erkek, yaşlı ve genç hatta çocuğun katkısı ile ipek endüstrisi İmparatorluğun değişik bölgelerinde ekonomik hayata canlılık getirmeye başladı. XVIII. yüzyılda en aktif ipekli dokuma merkezleri Bursa, İstanbul, Halep, Şam vb. idi. Dokuma tezgahları XVIII. yüzyılda büyük bir artış göstermiştir.⁵⁶

Marsilya ticaret odası istatistiklerine göre XVIII. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu Fransa'ya yaklaşık 137. 000. 000 livres değerinde 134. 000 kantar ipek ihraç etmişti. Fransa'dan başka İngiltere ve Hollanda'ya da ipek ihraç edilmişti. Özellikle Avrupalı devletler Bursa ipeklileri ile ilgilenmişlerdir. XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ipek ihracatı yerini ipek ithalatına bırakmıştı. İpek ihraç edilen Fransa'dan ipek ithal edilmeye başlanmıştır. İpekçilik özendirilmeye çalışılsa da başarılı olunamamıştır. İpek ithalinin önüne geçebilmek için Fransa'dan ipek ithali yasaklanmıştır.

⁵⁵ Halil İNALCIK, a.g.c. . s. 269-271

⁵⁶ Suraya FAROQHI, a. g. e. . s. 179

Sonuç olarak XVIII. yüzyılda Osmanlı dokumacılığı ipekli alanında 'sanat' tan 'endüstri' ye geçiş dönemi yaşamış kendini yenilemiştir, denilebilir. Bu dönemde tüketim XVI. asırda olduğu gibi dar bir çevre ile sınırlı kalmamıştır. Geniş bir alana yayılmıştır. Ancak dönemin sonlarına doğru ipek üretimi tamamen yok olmuştur.

XVIII. yüzyılda Karamürsel'de dut yetiştiriciliği imparatorluğun diğer bölgelerinde olduğu gibi bir artış gösterdi. Karamürsel'de dut ağacı yetiştirmek için uygun iklim ve çevre şartları vardı. Halkın asıl yetiştirdiği ürün zeytindi. Fakat devletin halkı ipek böceği yetiştiriciliğine teşvik eden çalışmaları sonuç verdi. Halk birden zeytinliklerden ve meyve bahçelerinden vazgeçmek istemedi. Kazada birkaç dönüm toprağı üreticiler toprakların 0, 5 dönümünü, 10 dönüme yakın toprağı olanlar ise 1 dönümünü dut ağaçlarına açtılar. Karamürsel'de 1844-1845 yıllarında toplam 301 dönüm dut bahçesi vardı. Karamürsel'de en fazla dut ağacı Akçat köyündedir(59 dönüm). Karamürsel'de ipek böceğinin nasıl yetiştirileceğı ticaret için gelen Fransız tüccarlarından öğrenilmişti. Karamürsel'de köy şartlarında yerde böcek beslenirdi. Oda tabanının altına böcekler ve yapraklar yerleştirilirdi. İpek böcekleri ilkbahar ve sonbaharda yetiştirilirdi. Çünkü bu dönemde dut yaprakları çok taze olurdu. İpek böceğı beslenmesi, ilaçlanması, bakımı, odanın ısıtılması gerçekten masraflı ve zahmetli bir iştir. Ancak böcekler koza ördükten sonra, köylü kozaları satabilecek hale getirdikten sonra çekilen tüm zahmete değer.

Karamürsel'de dut ağaçları 1, 2 dönümü geçmedi. Halkın bu kadar zahmetli bir işe çok fazla girmek istemediğı anlaşılıyor. Ancak yetiştirilen 1, 2 dönümlük dut bahçeleri halka çok büyük gelirler bıraktı. 300 dönüm dut bahçesinden elde edilen gelir, 4000 dönüm zeytinlikten elde edilen gelire eşit olmuştu.

c. Yerel Ticaret, Pazarlar

Köylüler vergilerini ödemek ve ihtiyaç fazlası mallarını elden çıkarmak amacıyla ürünlerinin bir kısmını satmak zorundaydılar. Kent pazarına gelen mallar kadı'nın en yakından ilgili tüccar ve zanaatkarlara danışarak belirlediğı sabit fiyattan

(narh) satılmak zorundaydı. ⁵⁷ Ülke genelinde kent pazarları, İzmit, Bursa ve Bolu'da olduğu gibi cuma günleri, namazdan sonra kurulurdu. Pazarların Cuma günleri kurulmasında camisi olmayan yerleşim yerlerinde yaşayan köylülerin ibadetle alışverişi bir arada yapma isteklerinin önemli bir rol oynadığı akla yakın gelmektedir. Bu küçük kent pazarları köylülerin gelmesi ile çok kalabalık olurdu. Bunda caminin cemaatinin kalabalığından başka özellikle geçim derdi önemli bir rol oynardı.

Karamürsel'de de pazarlar, Cuma günleri kurulurdu. Kent merkezi sahil ve çevresini içine alan dar bir alandı. Pazar yeri merkezi ve alış veriş için uygun bir mekanda yapılmalıydı. En uygun yer sahil kenarıydı. Pazar sahil şeridi boyunca kurulurdu Karamürsel'de ki köylüler, pazarın erken saatlerde kurulduğunu şirayet etmektedir. uzaktan gelen köylü ürününü kısa sürede satıp köyüne dönmek zorundaydı. Karamürsel'de ki kent pazarından başka köylerde hafta içi kurulan küçük pazarlarda vardı. Kent pazarı sırasında balıkçılarda avlarını satabilme imkanı bulurlardı. Bu Pazar günleri Camiatik Mahallesi esnafı da iyi bir kazanç sağlardı. Köylüler pazarda bulunmayan bazı ihtiyaçlarını esnafların yoğun oldukları Camiatik Mahallesinden temin ederlerdi.

---

⁵⁷ Suraiya FAROQHI. a.g.e. . s. 69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. VERGİLER

A. TANZİMAT DÖNEMİ VERGİ DÜZENLEMELERİ

Tanzimat uzun yıllar varlığını sürdürmüş olan Osmanlı vergi sisteminin köklü değişimine neden olmuştur. Maliye III. Selim döneminde hızlı bir değişime daha önce başlamıştı. Ancak Tanzimat, temelde Osmanlı Devletinin tüm kurumlarıyla batılılaşma kararını yansıttığı için daha önceki benzer girişimlerden ayrılır. ⁵⁸Tanzimat'la birlikte ülke içinde yeni bir mali sistemin uygulanması için düzenlemeler yapılmıştır. Tanzimat dönemi mali reformlarının hedeflerine bir bakacak olursak; Maliyede merkezileşme, vergi hukuku ve bütçe anlayışında gelişmeler, örfi vergilerin son bulması, vergi tasnif biçimlerinde, aynı yükümlülüklerde ve vergi muafiyetlerinde gözlenen ıslah çabaları ve özellikle uzun bir süre uygulanan iltizam usulüne son verme girişimleri, Bu görüntüsüyle Tanzimat, gerçekten geleneksel Osmanlı vergi sisteminin değişime uğradığı önemli bir aşamadır diyebiliriz. ⁵⁹

Yeni düzenlemelere göre, vergiye esas olacak emlak ve nüfusun yazımı yapılacak. çeşitli adlar altında alınan vergiler yerine, herkes gücüne göre, arazi, ticaret ve temettuatına nispetle ve binde hesabıyla bir tek vergi ödeyecekti. Böylece 1840 yılında bütün örfi vergilerle angarya niteliğindeki mükellefiyetler kaldırılıyor ve bunların yerine mükelleflerin ödeme güçlerini esas alan “Ancemaatin Vergisi” adıyla bir vergi getirilmiş oluyordu. ⁶⁰Ancak sayım işinin uzun süre alacağı göz önüne tutularak, hazinenin gelirden yoksun kalmasının önlemek üzere geçici olarak halktan peşin bir vergi alınması, daha sonra asıl vergiler belirlendiğinde, alınan fazla ise iadesi, azsa tamamlanması öngörüldü. Bu arada verginin, mali senenin başı olan mart ayında toplanması; vergi mükelleflerinin ellerine senelik vergilerinin miktarını gösterir bir senet verilmesi ve iki taksitte ödenecek olan bu

⁵⁸ Mehmet KARAKUŞ, *Temettuat Defterlerine Göre Bolu Eyaletinin Sosyal Ve Ekonomik Durumu*, Bolu 1995, s. 40, 41

⁵⁹ Ali AKYILDIZ, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, İstanbul 1993, s.93

⁶⁰ İsmet DEMİR, a.g.m., s. 315

meblağların mahkeme sicillerine kaydı da kararlaştırılmıştır. ⁶¹Karar gereğince her türlü gelir, doğrudan doğruya merkezi hazine adına toplanacak ve giderler buradan karşılanacaktı. ⁶²

Halkın mal ve gelirinin doğru bir şekilde tespitini gaye edinen bu yeni sistemin uygulanması için başta numune olarak Gelibolu ve Hüdavendiğar Sancakları seçilmiş iki sancağa tahrir memurları tayin edilerek emlak ve temettuat tahririne başlanmıştır. Fakat devletin Mısır'da ikinci kez Mehmet Ali Paşa İsyanı ile karşı karşıya gelmesi ve bu sıralarda II. Mahmud'un ölümü (Temmuz 1839) üzerine, emlak ve temettu tahriri yarım kalmıştır.

Sultan Abdülmecid'in cülusundan sonra Hariciye Nazırı Mustafa Reşid Paşa, lüzumsuz görülen yenilikleri yaparak devleti gerilemekten kurtarmak, barış ve bütünlüğü sağlamak. Özellikle Mehmet Ali Paşa meselesinde kamuoyunu kazanmak için, II. Mahmut zamanından beri üzerinde çalışılan ıslahat düşüncelerini uygulamak üzere çalışmalara başladı. Mustafa Reşid Paşa, dört ay süren hazırlık devresinden sonra, padişahın onayını alarak Tanzimat'tan önce girilen düzenlemelerin tekrar uygulanmasını sağladı.

Nitekim 3 kasım 1839'da Mustafa Reşid Paşa tarafından, Gülhane Hatt-ı Hümayunun maliyeyi ilgilendiren bölümünde, halkın emlak ve kudretine göre münasip bir verginin tayin edileceği belirtilmişti. Sultan II. Mahmud devrinde, ancak iki vilayette tecrübe edilmesi kararlaştırılan ancak bitirilemeyen ıslahat çalışmalarının, Gülhane Hattında ve Tanzimatın tatbikatında, büyük bir ehemmiyet kazandığı görülmektedir. ⁶³

Gülhane Hatt-ı Hümayununda yapılması gerekli en önemli yenilik vergi reformuydu. Vergi reformu uygulamasına merkeze yakın eyaletlerde başlandı. "Muhassıl-ı emval" adı ile sancaklara doğrudan hükümetçe atanan kimseler gönderilmeye başlandı. Bunların yanlarına bir mal, bir nüfus ve emlak katibi verildiği gibi her sancak merkezinde vergilerin saptanıp dağıtımı ve diğer işlerin

⁶¹ Musa ÇADIRCI. a.g.e. , s. 208

⁶² Musa ÇADIRCI. a.g.e. , s. 208

⁶³ Mehmet KARAKUŞ. a. g. e. . s. 41. 42

görüŖülüp kararlaŖtırılması amacı ile “Muhassıllık Meclisleri” oluŖturuldu. Meclis-i Vala tarafından 25 ocak 1840’da hazırlanan bir nizamname ile muhassılların atanma ve çalıŖmaları belirlendi. Buna göre uygulama Ŗöyle olacaktı;

Hazineye ait bütün gelir kaynaklarının defterleri muhassıllara verilecekti. Kayıtlarda bulunan veya bulunmayan gelirler, saptanıp kayda geçirilecek ve en kısa süre içinde ilgililerce hazineye bildirilecekti. Muhassıllar atandıkları sancak merkezlerinde öncelikle bir merkez oluŖturacaklardı. Nizamnamede ayrıca, nüfus ve emlak sayımlarının nasıl yapılacağı ve memurların giderlerinin nasıl karşılanacağı belirtiliyordu.⁶⁴

Tanzimat’la beraber vergi sisteminde yapılan bu köklü değişiklik, maliye merkez idaresinde de bir takım yeniliklerin gerçekleştirilmesini gerektiriyordu. Mukataat defterdarlığı kaldırılarak mukataat hazinesi ile hazine-i amire, hazain-i amire defterdarlığı adıyla birleŖtirildi. Bu defterdarlık, Tanzimat’tan müstesna kalan, yani Tanzimat’ın uygulanmadığı yerlerin mali işleriyle ilgilenecekti. Böylece Osmanlı maliyesi, birisi usul-i atik diğeri usul-i cedide göre tanzim olunmuş iki birim tarafından idare edilmeye başlanmıştı. Ancak bu durumda uzun sürmedi. Zira, maliyedeki bu iki başlılığın yanında esas olarak eski ve yeni karşıtlığının bu şekilde hukuki olarak tescili, işlerin ahenk içinde yürütülmesi yönündeki arzunun en büyük engeli idi.⁶⁵

Merkezde gelişmeler devam ederken, Muhassıllar, emlak sayımlarına 1840 yılı başlarında başlamışlardı. Defterler meclise geldikçe ilgili şahıslar *kazâ* ve köylerdeki halkın *ruz-ı Hızır* ve *ruz-ı kasım* aylarında iki taksitle ödeyecekleri vergi miktarları belirlendi ve defterlere kaydedildi. Muhassılların yanlarına alarak İstanbul’a götürdükleri bu defterler merkezde hazine tarafından tetkik edilerek Bab-ı Aliye veriliyor, Meclis-i Vala tarafından tasdik edildikten sonra padişahın iradesi alınarak hangi seneden itibaren muteber olacağı başta eyaletin vali ve defterdarı olmak üzere bütün köy ve kazanın ileri gelenlerine hitaben emr-i aliler ısdar edilip

⁶⁴ Musa ÇADIRCI, a.g.e. , s. 209. 210

⁶⁵ Ali AKYILDIZ, a.g.e. , s. 111. 112

gönderiliyordu.⁶⁶ Ancak bilgisizlik, ulaşım güçlükleri yanı sıra, uzun yıllardan beri hazineye hiç vergi ödememiş olanların ortaya çıkardıkları zorluklar yüzünden istenilen olumlu sonuç alınamamıştı. Çoğu yerde halk gerçek gelirini gizlerken, bazı bölgelerde de iki misli gelir gösterildiği oluyordu. Diğer taraftan hazine gelirlerinin önemli bir bölümünü oluşturan aşar'ın toplanması muhassıllara verilmemiş, emaneten idare edilmesi yolu seçilmişti. Zahirenin toplatılıp zamanında satılması çoğu bölgelerde gerçekleştirilemiyordu. Hazine geliri bu yüzden azalıyordu.

1840-1841 yıllarına ait hazine gelirlerinde çok büyük azalma görüldü. Bütün çabalara karşı kar ve zarar şöyle dursun, kaç kuruş hasılat olduğunu ortaya çıkarılması mümkün olmadı. Muhassıllar bağımsız olarak çalıştıkları için toplanan vergilerin bir arada merkeze gönderilmesi de çok zaman alıyordu. Başarısızlığın bir nedeni de muhasıllık görevine atanan kimselerin eski mültezimlerle yakın ilişkileri olanlar arasından seçilmiş olmaları idi. Vergi toplamada yapılan yolsuzluklara muhassılların da katılmaları ayrı bir sorun yaratıyordu.⁶⁷

Maliyeyi bu tarzda yönetmenin imkansızlığı anlaşılınca, eski usulden vazgeçilerek hazain-i amire defterdarlığı kaldırıldı. 1842 yılı başlarında da muhasıllık kaldırıldı. Yerine Müşirlik Nizamı getirildi. Buna göre valilerin bağlı buldukları sancaklara hükmetmesi şeklinde eski kural tekrar getirilerek maiyetlerine bir defterdar, ayrıca her sancağa birer kaymakam ve kazalara halkın yetenekli ve namuslularından birer müdür tayin edildi. Muhassılların kaldırılmasına rağmen meclislerin yapı ve işlev bakımından önemli bir değişikliğe uğramadığını ve sadece yeni yayınlanan bir *Talimatname* ile adının "Memleket meclisi" olarak değiştiğini görüyoruz⁶⁸. 1842 yılından itibaren tekrar iltizam usulüne geçildi ve eyaletlerin mali işleri defterdarlara, sancaklar ise mal müdürlüklerine devredildi.⁶⁹ Kısa süren uygulama dönemi sonunda yeniden vergi toplamada eski usule dönüldü. Maliye nezareti tekrar, müstakil ve maliyenin tek sorumlusu durumuna

⁶⁶ İsmet DEMİR. a.g.m. . s. 316

⁶⁷ Musa ÇADIRCI. a.g.c. . s. 210, 211

⁶⁸ Musa ÇADIRCI. a.g.c. . s. 215

⁶⁹ İsmet DEMİR. a.g.m. . s. 317

getirildi. Böylece, devletin bütün gelir ve giderleri, yine tek elden yani yeni kurulan nezaret tarafından idare edilmeye başlanmıştı.⁷⁰

Tanzimat'ın ilanından 1845 yılına kadar geçen zaman zarfında, Tanzimat'ın uygulanmasına dair yapılan çalışmalarda başarı elde edilmediği açıkça görüldüğünden, bir takım çözüm yolları aranmış ve Meclis-i Vala'da yapılan görüşmeler sonunda, memleket dahilinde genel bir ıslahatın yapılabilmesi için eyaletlerin meselelerinin bilinmesinin gerekli olduğuna karar verilmişti. Bunun içinde giderleri vergi gelirlerinden karşılanmak üzere, her eyaletin malumat sahibi ileri gelenlerinden, bir müslüman diğeri Hıristiyan iki kişi İstanbul'a çağrıldı.

Memleketin her yerinden Vücut ve Kocabaşılar, İstanbul'da ileri gelen devlet adamlarının konaklarında misafir edildiler. Daha sonra bu Vücut ve Kocabaşılar Meclis-i Vala'ya davet edilip, hangi sebeple İstanbul'a çağrıldıkları anlatılarak onlardan buldukları eyaletin mamuriyeti ve ahalinin refah ve rahatını temini için gerekli gördükleri hususları layiha halinde kaleme almaları istendi.⁷¹ Hazırlanan layihalar incelendikten sonra, temsilcilerin belirttikleri maddelerden hüküm icab edenler için müsveddeler halinde hükümler hazırlanmıştır.⁷²

Halk temsilcileri ile devlet arasında yapılan bu görüşmelerin genel sonucu, verginin ıslahı yolunda yeniden emlak ve temettu tahririnin yapılması ve ülke çapında denetimi gerçekleştirecek olan geçici İmar Meclislerinin kurulmasıdır.⁷³ Buna göre İmparatorluk on bölgeye ayrılmış, teşkil edilen her bölgeye meclis üyeleri gönderilmişti. Yedi sekiz ay kendilerine verilen bölgeleri dolaşan İmar Meclisi üyeleri, şehir ve kasabalarda tespit ettikleri yolsuzluk ve uygunsuzlukları raporlar halinde İstanbul'a bildirmişlerdir. İmar Meclisi üyelerinin diğeri önemli görevleri ise yapılacak emlak ve temettuat sayımına nezaret etmektir.

Temsilcilerin sundukları layihalarda belirtilen hususların en önemlisi, devleti yıllarca uğraştıran vergi meselesi olup, vergi konusundaki haksız

⁷⁰ Ali AKYILDIZ. a.g.e. . s. 112

⁷¹ Mehmet KARAKUŞ. a. g. e. . s. 46

⁷² Mehmet KARAKUŞ. a. g. e. . s. 46

⁷³ Musa ÇADIRCI. a. g. e. . s. 201

uygulamalar ve toplanmasındaki yolsuzluklardır. Bu husus Osmanlı devletince müzakere edilerek vergi maddesinin tadil ve tesviyesinin yapılabilmesinin ahalinin verdiği vergiyle ticaret ve temettunun bilinmesine bağlı olduğu kanaatine varılmıştır. Bu amaçla doğru bir şekilde yeniden tahrir çalışmalarının yapılmasına ve 1261 (1845) senesine aid verginin yine eskiden olduğu gibi toplanmasına karar verilmiş. bu husus için vali, defterdar ve kaymakamlar görevlendirilmiştir. ⁷⁴

Bu arada vergi, köy muhtarları ve kocabaşlarıyla zabtiye askeri tarafından tahsil edilerek muhassillara teslim ediliyordu. Bu verginin tahsili 1260 yılına kadar ruz-i hızır ve ruz-i kasım olarak iki taksitle toplanan vergi halkın ödeme gücünü zorladığı için , halkın vergi ödemesini kolaylaştırmak amacıyla, mahsul zamanı bu vergi zamanlarına rastlamadığı için ziraatla uğraşanlardan mahsul zamanı toplanması, zenaatla uğraşanlardan ise sene başında toplanmasına karar verildi. ⁷⁵

1845 yılında yapılan tahrirler esnasında tutulan ve çalışmamızın ana kaynağını teşkil eden Temettuat Defterlerinin en önemli yazım amacı; ekonomik düzenlemelerin yapılmasıdır. Daha öncede belirttiğimiz gibi Tanzimat reformlarının temelini oluşturan mali düzenlemelerin yapılabilmesi için, ekonomik potansiyelin tam olarak bilinmesi gereklidir. Bu çerçevede ilk adımda yeni vergi düzenlemesini sistemleştirecek bu yazımlar uzun dönemde diğer mali reformlar için veri oluşturmuşlardır. ⁷⁶

Mali reformların başında vergi reformu gelmektedir. Tanzimat öncesinde onlarca kalemlik vergi kaldırılmış herkesin kazancıyla mütenasip olarak temettu vergisi oluşturulmuştu. Aslında temettu vergisinin esası II. Mahmut zamanında oluşturulmuştur. Esnafın sattığı yiyecek, giyecek vs. üzerinden değişik isimlerde ve değişik tarifelerle alınan vergilerden olan ihtisap resmi, tazimattan sonra satış tutarı yerine kazanç üzerinden alınan vergiye dönüştü. Bu çerçevede . . . . .
şehirlerde ve kasabalarda bulunan emlak yazılıp tacirlerin tahmin edilen karları sınıflandırılarak yazılıp ayrı ayrı vergilere bağlandı.

⁷⁴ Mehmet KARAKUŞ. a.g.e. . s. 46

⁷⁵ Tefik GÜRKAN. a.g.m. . s. 221

⁷⁶ Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 772

Yazımlara kaynağı belli olan veya olmayan tüm gelirler yazılıyordu. Çiftçi, esnaf, tüccar, nakliyecî, ırgat vs. tüm gelirleriyle kaydediliyordu. Gayri menkul kira gelirlerinin yanı sıra kaynağı belli olmayan gelirler de zuhurlar temettuatı gibi adlarla defterlere yazılıyordu. Böylece beyana dayanmamakla birlikte tahrire dayanan bir gelir vergisine geçilmiş oluyordu. Bu sebeple olsa gerek bu yazımların adı da temettuat-kar, kazanç-yazımları olarak kaydedilmiştir.⁷⁷

Defterlerin yazılması muhtar-ı evvel ve sanilerle köy imamları ; gayr-ı Müslimlerin yazılması, varsa kocabaşlarla papazların sorumluluğu altında yapılmış olup defterlerin bitiminde bunların mühürleri vardır. Ancak burada hemen işaret etmek gerekir ki, Temettuat defterleri serisindeki bütün defterlerin sonunda mühür bulmak mümkün değildir. Bazılarında bende kelimesi yazılıp bırakılmıştır. Bu da defterlerin hepsinin orijinal olmayıp bir kısmının muhtemelen merkezden çıkarılmış suretler olduğunu göstermektedir.

Temettu defterlerinde şehirlerle birden fazla mahalleden oluşan köylerde genellikle her mahalle için bir defter düzenlenmiştir. Defterler 1b den başlatılmış sayfanın tepesinde sırasıyla eyalet-sancak- kaza adları kaydedildikten sonra mahalle yada köyün adı yazılmıştır. Muhtarlık esaslarına göre yazılan defterlerde her haneye birden başlayarak numara verilmektedir. Muhtarlar ve imamlar genellikle defterin ilk haneleridir.⁷⁸ Defterlerde verginin esas olduğu hane reisinin isimleri kayıtlıdır. İsimler, tahrir defterlerinde “Ahmet veled-i Hazma” gibi yazılırken temettuat defterlerinde “Feyzullah oğlu Salih” örneğinde olduğu gibi⁷⁹ çok kere “oğlu” kelimesi tercih edilmiştir. Bu kısma ayrıca geçen yıl ödediği vergide yazılmaktadır.⁸⁰

Temettu defterlerinin sosyal tarih açısından mühim olan hususlarından biri de hane reislerinin mesleklerinin kaydedilmiş olmasıdır. Defterlerde ekseriya hane numarası üzerinde Erbab-ı ziraatden idüğü, çiftçi, gündelikçi, demirci, tüccar, gemici, kaptan gibi hane reisinin mesleği kayıtlıdır. Hane reislerinin gelirlerinin

⁷⁷ Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 773

⁷⁸ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 399

⁸⁰ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 399

eğer varsa ne kadarının sanatlarından ne kadarının ziraattan olduğu da tasrih edilmiştir. Böylece hangi gelirin ağır bastığı görüldüğü gibi mesleklerinin yazılması ihmal edilmiş olanlarından mesleklerini tespit etmek mümkün olmaktadır. Mesleklerin yazılmış olması bir mahalle veya köyde hangi zenaatın ne ölçüde geliştiğini tespit etmemize imkan sağladığı gibi, gelirin meslekler arasında dağılımı ortaya çıkmaktadır. Hane reislerinin sahip oldukları menkul ve gayr-ı menkuller de defterlerde kayıtlıdır. Çiftçi ise ektiği toprak miktarı, bu toprağın kira ise kimden alındığı ve bu topraktan elde edilen hasılat-ı senevisi yazılmaktadır. Defterlerde ekili tarlalar, "mezru tarla" olarak gösterilmiştir. Mezru tarla adıyla yazılanlar hububat ekilen tarlalardır. Boş bırakılan tarlalar gayr-ı mezru tarla, kiralık olanlar ise "müste'cir olduğu tarla" adıyla kaydedilmiştir.⁸¹Hasıl olan ürün arpa, buğday, yulaf, gibi tarla ürünlerinden başka işlenen toprak ve oşür olarak bağ, tütün, bostan, dut gibi endüstri ürünleri de belirtilmektedir. Zeytin ve meyve ağaçları da adet olarak bu defterlerde mevcuttur. Temettu defterlerindeki bu bilgiler ziraat yapılan alanlar hakkında bilgi verdiği gibi ne kadarının ekili ne kadarının dikili sahalara ayrılmış olduğu ve bunların büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılmasına da imkan vermektedir. Gayr-ı menkullerden sonra hayvanlar yazılmıştır. Böylece bir köy veya mahallede en çok hangi hayvanların beslenip yetiştirildiği ve bunlardan ne ölçüde kazanç sağlandığının tespiti mümkün olmaktadır. Hayvanların hasılatlarının hesaplanmasında, bölge için mahallince saptanan hasıla tarifeleri kullanılmıştır. Yazımlarda kovanlar ve diğer hayvansal değerlerde ayrıca yazılmıştır. Zanaatkarlarında birimde oturanların hepsi deftere geçirilmiştir. Bunların eğer varsa tarım, bağcılık veya kira gelirleri de eklenerek toplam hanenin geliri tespit edilmiştir. Tüccarların ticaret gelirleri, gündelikçi, çoban, hizmetkar olarak isimlendiren tarım işçileri de kaydedilmiş ve vergilendirilmiştir. Temettu defterlerinde ayrıca kişilerin sahip oldukları binalar (kahvehane, berber vs.), madenler, değirmenler ile gemi, kayık gibi ulaşımı sağlayan taşıtlarda kaydedilmiştir.⁸²Temettu defterlerinde bir yıl önce vermiş olduğu vergi-i mahsusa ile oşrede yer verilmiştir. Bu bilgiler hane numaralarının yan veya üstünde isme dik bir şekilde sağdan sola meslek-vergi-i mahsusa-oşür

⁸¹ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 405-410

⁸² Nuri ADIYEKE. a.g.m. . s. 781

sırasıyla yazılmışlardır. Defterlerde vergi-i mahsusa “sene-i sabıkada bir senede vermiş olduğu” şeklinde yazılmıştır.⁸³

Bütün bu çalışmalara rağmen, çeşitli sebeplerle memleket dahilinde verginin düzenlenmesi yoluna hemen gidilememiş, an cemaatin verginin kaldırılmasına ancak 1275 (1859/1859) yılında karar verilerek yeni bir tahrirle başlanmıştır. Vergi konusunda yeni bir uygulamanın yapılması, 1277 (1860/1861)’de memleket dahilinde kısım kısım başlanan tahrirlerin sonucunda gerçekleştirilmiş ve belirli oranlarda toplanacak olan emlak, arazi ve temettu vergileri getirilmiştir.⁸⁴

B. VİRGUY-YI MAHSUSA

Tanzimat dönemi vergi sisteminde yapılan değişikliklere değinmiştik. Kısaca virguy-yı mahsusa nedir ?

Tanzimat’tan önce çeşitli isimlerle toplanan birden fazla vergi 1840 yılından itibaren kaldırılarak ‘Ancemaatin Vergi’ ya da ‘Virguy-yı Mahsusa’ adıyla tek bir vergi tahsil edilmeye başlandı. Virguy-yı mahsusa miktarı kazaların bir yılda verdikleri örfi vergilerin toplamının mükelleflerin gelirine göre herkese tevzi edilmesiyle tayin edilecekti. Böylece vergilendirmede adalet sağlanacak, halk ödeme gücüne göre vergilendirilmiş olacaktı. Mali gücün ölçüsü olarak tebaanın emlak, arazi, hayvan ve ticaret geliri esas alınıyordu. Vergiler 1845 yılına kadar ruz-ı hızır ve ruz-i kasım olarak iki taksitle alınıyordu. Hasat mevsimi dışında alındıkları için halkı oldukça zorluyordu. 1845 yılından sonra vergi zenaatle uğraşanlardan sene başında, tarımla uğraşanlardan ise mahsul zamanı alınmaya başladı.⁸⁵

İncelediğimiz dönemdeki temettuat defterlerinin vergiler hanesinde *Sene-i sabıkada vermiş olduğu* ibaresi adı altında Karamürsel’e ait çiftlik, mahalle ve köylerden tahsil edilen toplam vergi 238. 643 kuruştur. “Seneyi sabıkada virguy-yı

⁸³ Mübahat KÜTÜKOĞLU. a.g.m. . s. 405-410

⁸⁴ Abdüllatif ŞENER. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*. İstanbul 1990, s. 106

⁸⁵ Said ÖZTÜRK. *Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*, İstanbul 1996, s. 174

mahsusadan bir senede vermiş olduğu” şeklinde geçen bu vergi, muaf tutulanlar hariç her haneden alınmıştır. Her hanenin ne kadar özel vergi verdiği bu kısımda belirtilmiştir. Ancak bu verginin neye göre, hangi kıstaslar göz önüne alınarak, hanede yaşayan insanların sayısına, kazançlarına, mesleklerine, yada mal varlıklarına göre mi alındığı hususunda kesin bir kanaat oluşmamaktadır. Çıkarılan oranların bir birini tutmaması da bu verginin alınmasında keyfi bir durumun olup olmadığı hakkında şüphelere sebep olmaktadır. Ancak hizmetkar, çabacı, çoban gibi geliri az olan hane reislerinden düşük oranda vergi alındığı ve hiç geliri olmayan, amel manda, kör, sağır gibi özürliülerden hiç vergi alınmadığı göz önünde tutulursa vergi-i mahsusanın mal ve kazançlardan alındığı anlaşılmaktadır Gemici, Taşçı, hizmetkar, çabacı gibi bazı mesleklerde birbirine yakın oranlarda vergi alındığı gibi ziraatçı ve zanaatkarlardan alınan vergilerde böyle bir orandan bahsedemeyiz. Tablo 18 de gösterilen vergilere göre mahallelerden en yüksek vergi Camiatik Mahallesi aittir. Camiatik’den alınan verginin toplam vergi içindeki payı %6, 66 (16271) Karamürsel bütün yerleşim birimleri içinde en yüksek vergi Gınca köyüne aittir. Gınca’nın toplam vergi içindeki oranı ise %20, 67(50436) dır.

1. Aşar Ve Rüsumat:

“Öşür” onda bir anlamında, Arapça bir kelime olup, çoğulu “Aşar” dır. Tarım ürünleri üzerinden alınan şer’i bir vergi olarak kavramlaşmıştır. İslam fikhında öşür, Osmanlı uygulamasından farklıdır. Her şeyden önce İslam’da öşür, toprak ürünlerinin zekatıdır. Aynı zamanda bir ibadet niteliğinde olduğu için Müslümanlardan alınır. Oranı , elde ürünün %5’i veya %10’udur. Esas itibariyle topraklardan alınır. Osmanlı’da ise mülk araziden değil, kuru mülkiyeti devlete, tasarruf hakkı reayaya ait olan mir’i arazilerden aşarı gayr-ı müslimlerde ödemişlerdir. Osmanlılarda İslami bir kavram olan aşarı, Hicaz ve Basra’da mülk araziye sahip olanlar kendi istekleriyle ve ibadet kastıyla yoksullara devlet zoru olmaksızın verirlerdi. Aşar diye şöhret bulan ve inceleme konumuz olan vergiyse mir’i araziden alınan bir haraçtır. Çünkü mir’i arazinin aslı haraç arazisidir. Şer’i anlamda haraç arazisinden ise biri maktu bir tutarı ifade eden ”harac-ı muvazzaf”

diğeri , yerin verimine göre ürünün yarısına kadar “harac-ı mukaseme” adında iki vergi alınır. İşte Osmanlı maliyesinde söz konusu edilen aşar, aslı haraç arazi sayılan mir’i arazi üzerinden alınan “harac-ı mukaseme” dir.⁸⁶

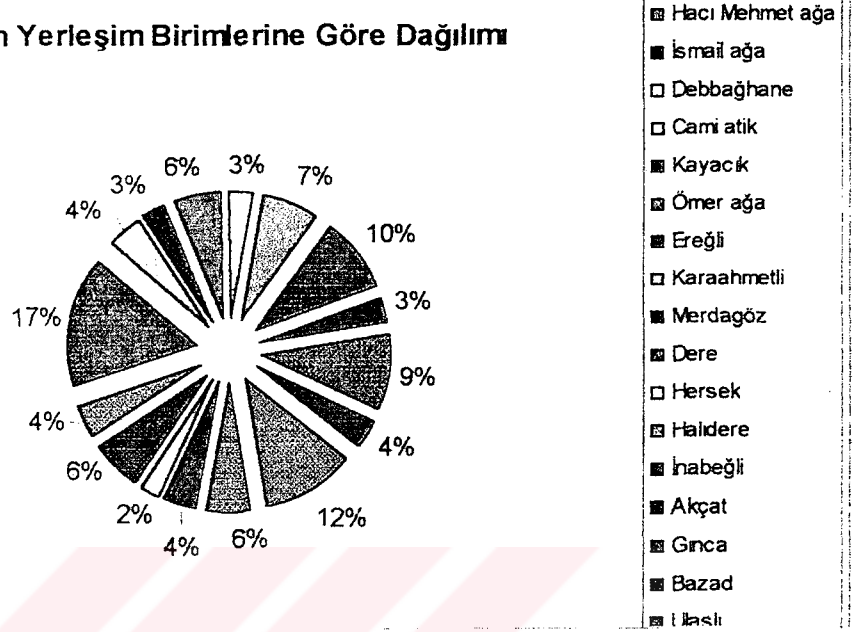
Osmanlı İmparatorluğu mali hukuk mevzuatında şer’i hukuk arasında sayınla öşür, toprak mahsullerinden ve bu arada hububattan aynen yani mahsul olarak alınan bir vergi idi. Bu verginin mükellefleri Osmanlı İmparatorluğu’nda hudutları muayyen mülkler, vakıflar, padişah hasları, diğer haslar ve tımarlarda kayıtlı bulunan çiftçiler ile bu idari, mali selahiyet bölgelerine hariçten gelip zemin resmi mukabilinde çiftçilik yapan kimselerdir.

Öşür, kaideten harman yerinde demetler döğülüp hububatın taneleri samanından temizlendikten sonra ve çiftçi hububatını ambarlamadan önce “salari” denilen memurlar tarafından taşır ediliyordu. Dolayısıyla aşarın tahsilatı için devlet, mükellefin ayağına gitmekte idi. Böyle olunca da aşar tahsili için devlet bir taraftan tüm mükelleflere ulaşip vergisini tahsil etmek, diğer taraftan da aynı olarak yapılan tahsilatları çürümeden değerlendirmek zorundaydı. Bu husus ise vergini maliyetini artırdığı gibi verimliliği azaltmaktaydı.

Aşar vergisinin aynı ve nakdi olarak iki şekilde tahsil edildiğini yukarda belirtmiştik. Aynı vergiler, her türlü gayri safi tarla ürünleri hasılatından onda bir oranında tahsil edilirken, nakdi vergiler , bağ ve bahçe ürünlerinden bedel-i aşar-ı bağ, bedel-i aşar –ı bahçe adları altında tahsil ediliyordu. Aşar, Karamürsel’de toplam 28. 878 kuruş alınmıştır. Bu toplamın %75, 19’u rüsumat yani bağ ve bahçe ürünlerinden alınan vergi, %24, 80’i ise tahıl ürünlerinden alınan aşar’dır. Mahalleler arasında Kayacık 1680 kuruş ile , Köyler arasında Ereğli 4506 kuruş ile ilk sırada yer alırlar. Çiftliklerden ise toplam 2945 kuruş aşar vergisi alınmıştır. Bu toplamın % 95 (2803 kuruş)’i hububattan, %5 (142 kuruş)’i ise rüsumattan alınmıştır.

⁸⁶ Abdüllatif ŞENER. a. g. e. . s. 119-120

Aşar'ın Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı

GRAFİK 12

Köylerde Akçat dışında aşar vergisinin büyük bir kısmı bağ ve bahçelerden alınmıştır. Köylerden alınan 22.603 kuruş aşar'ın %22,49 (5084 kuruş)'u hububattan, %77,50 (17.519 kuruş)'si bağ ve bahçelerden alınmıştır. Gınca'dan alınan verginin tamamı üzüm, Ulaşlı'da meyve, zeytin ve üzüm, Halidere'de fındık, meyve ve üzüm, alınmıştır. Hububattan alınan verginin %32,76 (1666 kuruş)'sı Akçat'dan alınmıştır. Bu köyde hayvancılık diğer yerleşimlere göre önem kazanmıştır. Bu nedenle ekilen ürünün bir kısmı hayvan yemidir. Mahallelerde ise çok az hububat ekimi yapılmıştır. Mahallelerde toplam 6275 kuruş olan aşar'ın %33 (2078 kuruş)'i hububattan, %69 (4197 kuruş)'u bağ ve bahçelerden alınmıştır. Yerleşim birimleri arasında aşar vergisi birbirine oldukça yakın oranlarda dağılmıştır. Tablo 18 de aşar vergisinin yerleşim birimlerine göre dağılımı verilmiştir.

2. Resm-i Ağnam

Temettuat defterlerinde her hayvan ayrı ayrı yazılmıştır. Gelir getiren sağman hayvanlardan elde edilen kazanç hasılat-ı senevisi adı altında kaydedilmiştir. Resm-i ağnam, defterlerde ağnam, keçi'den alınmıştır. Fakat azda olsa hayvan beslenmesine karşı bütün Karamürsel'de 4, 5 haneden resm-i ağnam alınmıştır. Hayvancılık çiftliklerde önem kazanmıştır. Ancak çiftliklerden de alınan vergi miktarı oldukça düşüktür. Sadece Nuh Beğ çiftliğinden 150 kuruş vergi alınmıştır. Çiftliklerden vergi alınmaması, sahiplerinin İstanbul'da yaşayan devlet adamları olmasına bağlanabilir. Toplam 2287 kuruş resm-i ağnam alınmıştır. Bu toplamın %49, 62 (1135 kuruş)'si mahallelerden, %43, 81 (1002 kuruş)'i köylerden ve %6, 55 (150 kuruş)'i çiftliklerden alınmıştır.

3. Vergiden Muaf Olanlar

Temettuat defterlerinde bazı hanelerin sonlarında vergilerinin olmadığı dikkat çekmektedir. Temettuat "kar, kazanç" vergisi olduğu için herhangi bir geliri olmayanlarında dolayısıyla vergisi olmayacaktır. Çabacı, hizmetkar, çoban ve yanaşmalardan malı mülkü olmayanların gelirine göre azda olsa vergi alınmıştır. Muhtar ve din görevlilerinden vergi alınmamıştır. Çolak, kör gibi özürülüler ile ihtiyarlar defterlere kaydedilmiş ve eğer gelirleri varsa onlardan da gelirlerine göre vergi alınmıştır. Hiç malı mülkü olmayanlar yazılırken "merkumun bundan maada emlak ve arazi ve hayvanat sairesi olmayub hizmetkarlık ile tayiş etmekle bir senede temettu" gibi ibareler kullanılmıştır.

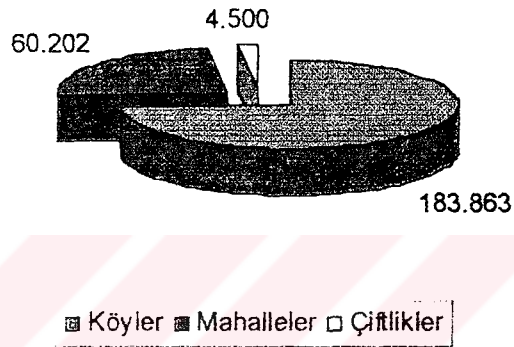
4. Verginin Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı

Temettu defterlerinin sonunda toplam temettuat ve toplam vergi-i mahsusa verilmiştir. Tablo 18, 19 ve 20'de vergi ile ilgili tablolarda bütün yerleşim birimlerinin ayrı ayrı vergi, temettuat, aşar, resm-i ağnam, virguy-yı mahsusa ve vergi yükleri gösterilmiştir.

Toplam 248. 565 kuruş verginin %73, 96 (183. 863 kuruş)'sı köylerden, %24, 21 (60. 202 kuruş)'i mahallelerden, %1, 81 (4500 kuruş)'i ise çiftliklerden

alınmıştır. Gınca köyü % 20, 29 (50. 440 kuruş) ile toplam vergi içinde en büyük orana sahip yerleşim birimidir. Hersek ise % 0, 65 (1627 kuruş) ile en düşük orana sahip yerleşim birimidir.

Toplam Vergi

GRAFİK 13

Her karyenin vergi-i mahsusa toplamı hane sayısına bölüldüğünde, hane başına düşen ortalama vergi miktarını bulmak mümkündür. Bu durumda karyeler arasında dengesiz bir dağılım çıkmaktadır. Bazı karyelerde hane başına düşen vergi miktarı çok az, bazılarında ise buna oranla çok fazladır. Hane başına düşen vergi miktarı köylerde; Ereğli 331, Karaahmetli 500, Dere 224, Hersek 162, Halidere 306, 50, Akçat 365, Ulaş 353, 70, Gınca 350, Bazad 283, İnabeğli 366, Merdagöz 135, 58 kuruştur. Mahallelerde ise ; Hacı Mehmet Ağa 310, Ömer Ağa 189, Kayacık 353, 69, Camiatik 250, Debbaghane 250, İsmail Ağa 219, 86 kuruştur.

C. VERGİ YÜKÜ

Gayrisafi vergi yükü;buna toplam vergi yükü de denilmektedir. Bu yük vergi ve vergiye benzer gelirlerin gayri safi milli hasılaya oranıdır. Bununla iktisadi kaynaklardan ne kadarının devletin eline geçtiği anlatılmak istenir.

Safi vergi yükü; Devlet ve benzeri kuruluşların vergi ve vergiye benzer gelirleri şeklinde kendilerine sağladıkları gelirlerden şahıslara ödedikleri transfer harcamalarını ve mali yardımlara düştüğümüz zaman safi vergi yükünü elde etmiş oluruz.

Temettuat defterlerinde hanelerin sonunda yer alan ve o hanenin gelirinin gösteren rakam, aşar ve virguy-yı mahsusa dahil, yani brüt gelirdir. Vergi yükünü hesaplarken hanenin brüt gelirini hanenin ödediği toplam vergi miktarına böldük. Böylece hanelerin gelirlerinin nisbi olarak ne kadarı üzerinde tasarruf yetkisinin olmadığını tespit ettik. Vergi yükü sonuçlarında hesap şekli şöyledir;

$$\text{Şahsi Vergi Yükü} = \text{Toplam Vergi} / \text{Toplam Gelir}$$

$$\text{Toplam Gelir} = \text{Köylerin Brüt Gelirleri Toplamı}$$

Vergi Yükünün Dağılımı; Tablo vergi yükü dağılımları gösterilmiştir. Karamürsel'de toplam gelire ait vergi yükü %28 dir. Vergi yükü en az olan mahalle %17 ile Ömer ağa, vergi yükü en çok mahalle %34, 29 ile Debbaghane mahallesidir. Hersek %14 ile en az Gınca ise %36 ile en yüksek vergi yüküne sahip köydür. Buna göre nisbi vergi yükü en az olan yani gelirleri üzerindeki tasarruf hakkı en yüksek olan mahalle; Ömer ağa mahallesidir. Köylerden geliri üzerinde en fazla tasarruf hakkı bulunan köy ise Hersek'dir.

SONUÇ

Bu çalışma Maliye Nezareti, Karamürsel Temettuat defterlerinin incelenmesi sonucu hazırlanmıştır. Osmanlı Devletinin maliye alanında yapmaya çalıştığı düzenlemelerden biride Temettuat defterlerinin yazılmasıdır. Bu defterlere göre, Osmanlı iktisat düşüncesi konusunda ortaya çıkan bir gerçek şudur, Osmanlı maliye bürokrasisi zannedildiğinin aksine tek işi vergi toplamak olan bir teşkilat değildir. Piyasalara ve ticari hayata gerektiğinde müdahale etmekte ve alt yapıyı hazırlamakta daha da önemlisi vergi artırıcı tedbirler almak konusunda hassas davranmaktadır. Vergiyi artırmanın en doğru yolu ise halkın gelirin doğru olarak bilinmesidir. Bu amaçla eyalet, sancak ve kazalarda yaşayan halkın geliri hane hane bu defterlere kaydedilmiştir. Ayrıca maliye nezareti, Temettuat defterleri ile devlet gelirini artırmanın yanında halktan gelirine göre vergi alarak adaleti sağlamayı hedeflemiştir. Temettuat defterlerinin yazılması ile adalet sağlanabilmişimidir? Defterlerin yazımı sırasında yapılan bazı hatalar , yolsuzluk olayları ve halkın gerçek gelirini saklaması buna mani olmuştur.

Bolu Eyaleti ve İzmit Sancağına bağlı Karamürsel kazasında 6 mahalle, 11 köy ve 4 çiftlik vardır. 4011 numaralı defter gayr-ı Müslimlerin yaşadığı Gınca köyüne aittir. Bu dönemde Karamürsel'de gayr-ı Müslimlerin yaşadığı bir çok köy (Tepe köy, Kuğlacık Köyü) olduğu bilinmektedir. Ancak Bu köylere ait defterlere rastlayamadık. Karamürsel'de halkın çoğunluğu tarımsal faaliyetlerle ilgilenmektedir. Hayvancılık kazada gelişmemiştir. Çiftçilik yapan hemen hemen her hanede merkep (eşek) beslenmektedir. Resm-i ağnam adıyla hayvanlardan alınan vergi, sadece keçi ve oğlaktan alınmıştır.

Tarım ve hayvancılık dışında en önemli gelir kaynağı denizcilik gelirleridir. Mahalle ve köylerin çoğu kıyıda kurulmuştur. Diğerleri de kıyıya çok yakındır. Bu nedenle gemicilik, balıkçılık ve kaptanlık gibi meslekleri tercih eden hane reislerinin sayısı oldukça fazladır. Kazada oldukça fazla bulunan su kaynakları halkı değirmencilik faaliyetine yöneltmiştir. Ayrıca Kazanın etrafı ormanlarla kaplıdır. Gınca gibi ormanların içinde kurulan köylerde odunculuk yapılmıştır.

Ereğli köyünde ise bulunan taş ocakları halkı taşçılığa yöneltmiştir Mahallelerde ise tarımdan başka halk ticaret ve esnaflık yapmıştır. Özellikle Camiatik gibi merkezde bulunan mahallelerde ticaret gelirleri önem kazanmıştır. Merkezden uzak Debbağhane ve kayacık gibi mahallelerde ise tarım gelirleri fazladır.

Defterlere göre kazada gayr-ı müslim nüfus 720 civarındadır. Defterlerine rastlayamadığımız diğer köy ve mahallelerle bu sayı 2000'e çıkacaktır. 1900'lü yıllara kadar gayr-ı Müslimlerle Müslümanlarla barış ve uyum içinde yaşamışlardır. Ancak bu tarihten sonra gayr-ı Müslimler, Karamürsel'i sahiplenmek istemiş kazaya kendileri için mektep açılması konusunda yöneticilere sürekli baskı yapmışlardır.

Temettuat defterleri Osmanlı vergi sisteminde önemli aşamadır. Temettuat defterleri ile devlet bozulan maliyeyi ve azalan gelirleri artırmak istemiş bu amaçla mal mülk sayımına başlamıştır. Bu defterlerden 1844-1845 yıllarında Osmanlı maliyesi dışında halkın gelir kaynaklarını, gayr-ı müslim, azınlık ve Müslümanların bu dönemde genel bir değerlendirmesini, toprakların ne kadarının ekili dikili olduğunu, bu toprakların verimlerini, hangi hayvanların yetiştirildiğini, ticaret hayatını ve Osmanlı devletinin sosyal ve ekonomik hayatı hakkında daha bir çok bilgiye ulaşabiliriz

KAYNAKLAR

1- Başbakanlık Osmanlı Arşivi

-Temettuat Defterleri (BOA TT)

3995	4005
3996	4008
3997	4009
3998	4010
4000	4011
4001	4012
4002	4013
4003	4015
4004	4010

2-Diğer Kaynak Eserler

-AKYILDIZ, Ali, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkezi Teşkilatında Reform**, İstanbul 1993

-ADIYEKE, Nuri, "Temettuat Sayımları Ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri" , **Otam**, C.LIIV/11, Ankara 2000,s.768-780

-AFYONCU, Erhan, "Osmanlı Devleti'nde Tahrir Sistemi", **Osmanlılar**, C. VI/12, Ankara 1999 ,s.311-312

-ATSIZ, Aşık Paşaoğlu Tarihi, İstanbul 1992

- BAYRAKTAR, Dilek, **Karamürsel Şehri**, Kocaeli 2000

-Batı Türklerinin Deniz Tarihi Özeti,(Kayıt) by. yok, bt. yok

-BARKAN, Ömer Lütfi, "Tarihi Demografi Araştırmaları Ve Osmanlı Tarihi", **Türkiyat Mecmuası**,C.X/12,İstanbul 1953,s.11-24

- BEHAR, Cem, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Türkiye'nin Nüfusu (1500-1927)**,
D. İ. E. , İstanbul 1994
- ÇADIRCI, Musa. **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları**, Ankara 1991
- DEMİR, İsmet. "Temettu Defterlerinin Önemi Ve Hazırlanış Sebepleri",
Osmanlılar C. VI/ 12, Ankara 1999,s.313-315
- FAROQHI, Suraya. **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler**, (Çev. Neyyir Kalaycıoğlu), İstanbul 2000
- GÜRAN, Teyfik, "Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi Ve Bütçeler Ve Hazine Hesapları (1841-1861)", **Belgeler Dergisi XII/17**, Ankara 1988 ,s.211-236
- INALCIK, Halil. **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Durumu**, İstanbul 2000
- "Karamürsel" Maddesi, **Gelişim Hachette**, C. VII
- "Karamürsel" Maddesi. **Grolier International Americana**, C. IX
- "Karamürsel" Maddesi. **Türk Ansiklopedisi**, C. XI
- KARAL. Enver Ziya, **Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı D.İ.E.**, Ankara 1943
- KARAKUŞ. Mehmet, **Temettuat Defterlerine Göre Bolu Eyaletinin Sosyal ve Ekonomik Durumu**, İstanbul 1999
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, "Osmanlı Sosyal Ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", **Belleten**, C. LIX/225, Ankara 2000, s.396-408
- ÖZDEMİR, Erdoğan , **Dünden Bugüne Karamürsel**, Karamürsel 1992
- OZTÜRK, Said , **Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik**, İstanbul 1996
- PAMUK, Şevket, **100 Soruda Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi(1500-1914)**, İstanbul 1988

- ŞENER, Abdüllatif, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, İstanbul 1990
- ŞENER, Abdüllatif, “Tanzimat ve Meşrutiyet’te İktisadi Politikalar”, **Osmanlılar**,
C. VI/ 10, Ankara 1999,s.548-550
- TANERİ, Aydın, **Osmanlı Kara ve Deniz Kuvvetleri (Kuruluş Devri)**,
Ankara 1998
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Anadolu Beylikleri Ve Akkoyunlu,
Karakoyunlu Devletleri**, Ankara 1988

EKLER

Tablo 1
Hane Yapısı

Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Müslim (Hane)	Gayri Müslim (Hane)	Genel Toplam (Hane)	
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	42	0	42	
	İsmail ağa	37	0	37	
	Debbağhane	26	0	26	
	Cami atik	65	0	65	
	Kayacık	23	0	23	
	Ömer ağa	43	0	43	
	Mahalle Toplamı		236	0	236
Köy	Ereğli	118	0	118	
	Karaahmetli	13	0	13	
	Merdagöz	24	0	24	
	Dere	29	0	29	
	Hersek	10	0	10	
	Halidere	69	0	69	
	İnabeğli	40	0	40	
	Akçat	49	0	49	
	Gınca	0	144	144	
	Bazad	23	0	23	
	Ulaşlı	26	0	26	
	Köy Toplamı		569	144	569
	Genel Toplam		670	144	814

Tablo 2
Temettuatlara Göre Nüfus

Yerleşim Birimi	Yerleşim Birimi adı	Hane Sayısı	Müslüman	Gayr-ı Müslim	Toplam
Mahalle	Hacı	42	210		210
	Mehmet ağa				
	İsmail ağa	37	185		185
	Debbağhane	26	130		130
	Camiatik	65	325		325
	Kayacık	23	115		115
	Ömer ağa	43	215		215
Köy	Mahalle Toplamı	236	1180	0	1180
	Ereğli	118	590		590
	Karaahmetli	13	65		65
	Merdagöz	24	120		120
	Dere	29	145		145
	Hersek	10	50		50
	Halidere	69	345		345
	İnabeğli	40	200		200
	Akçat	49	245		245
	Gınca	144	0	720	720
	Bazad	23	115		115
	Ulaşlı	46	230		230
	Köy Toplamı	565	2105	720	2825
	Genel Toplam	801	3285	720	4005

Tablo 3
Yerleşim Birimine Göre Meslek Sayıları

Yerleşim Birimi									
Mahalleler	Çiftçi	Gemici	Bağcı	Ücretli	Balıkçı	Kaptan	Oduncu	Esnaf	Diğerleri
Hacı Mehmet ağa	5	10	9	3			1	6	
Ömer ağa	5	9	4	1		1	1	7	9
Kayacık	8	3		2				3	3
Cami atik	1	14	9					13	16
Debbağhane	1	5	5	1				1	6
İsmail ağa		11	6	2		3		5	5
Mahalleler Toplamı	20	52	33	9	0	4	2	35	39
Köyler									
Ereğli		7	12		24		10	3	40
Karaahmetli	11								1
Dere	10	3	2						2
Hersek	5			2					2
Halıdere		9	7			20	17	9	2
Akçat	29		1	7				2	
Gınca		19	4	12			6	53	36
Bozad	1		15	2			3		1
Ulaşlı		7	15			2	7	3	4
İnabeğli	29		1	5				2	2
Merdagöz	4			4				4	9
Köyler Toplamı	89	45	57	32	24	22	43	76	73
Genel Toplam	109	97	90	41	24	26	45	111	138

Tablo 4
Meslek Grupları

Meslek Grupları	Köyler	Mahalleler	Genel
Çiftçi	89	33	109
Bağcı	57	33	90
Gemici	45	52	97
Kaptan	22	4	26
Oduncu	43	2	45
Çabacı	32	9	41
Etmekçi	26	2	28
Değirmenci	25	1	26
Balıkçı	24	0	24
Bahçıvan	22	0	22
Piyadeci	7	13	20
Bakkal	5	13	18
Simidçi	14	0	14
Marangoz	13	1	14
Taşçı	12	0	12
Reis	3	7	10
Berber	3	5	8
Bargirci	1	7	8
Kahveci	2	4	6
Zaptiye	0	6	6
Kalafatçı	5	1	6
Sığırtmaç	6	0	6
Çoban	5	0	5
Hizmetkar	2	3	5
Mukayyit	1	3	4
Attar	0	3	3
Nalbant	0	3	3
Boyacı	3	0	3
Kasap	1	1	2
Dülger	2	0	2
Semerci	0	2	2
Kömürcü	1	0	1
Danacı	1	0	1

Tablo 5

Arazi ve Hayvanı olmayıp sadece Meslek Geliri olan Hane Toplamları								
Köy	Taşçı	Gemici	Oduncu	Simidçi	Ücretli	Piyade	Değirmenci	Esnaf
Ereğli	2600	800	400	0	0	0	0	0
Gınca	0	3800	0	2200	6400	900	800	0
Akçat	0	0	0	0	1760	0	0	0
Halidere	0	700	600	0	750	0	0	0
Kayacık	0	600	0	0	2450	0	0	0
Hersek	0	0	0	0	2300	0	0	0
Dere	0	0	250	0	3500	0	0	0
Ulaşlı	0	0	1400	0	0	0	0	0
Toplam	2600	5900	2650	2200	17160	900	800	
Mahalle								
Ömer ağa	0	500	0	0	400	0	0	1600
İsmail ağa	0	2300	0	0	650	0	0	480
Cami atik	0	3800	0	0	500	0	0	1300
Karaahmetli	0		0	0	500	0	0	600
Hacı Mehmet	0	500	0	0	1600	500	0	2400
Debbağhane	0	350	0	0	900	0	0	400
Toplam	0	7450	0	0	4550	500	0	6780
Genel Toplam	2600	13350	2650	2200	21710	1400	800	6780

Tablo 6

Gelirleri Oluşturan Kalemler (Kuruş)

	Yerleşim Biriminin Adı	Çiftçilik Gelirleri (Kuruş)	Bağcılık Gelirleri (Kuruş)	Denizcilik Gelirleri (Kuruş)	Esnaf ve Ticaret Gelirleri (Kuruş)	Ücretli Gelirleri (Kuruş)	Diğer Gelirler (Kuruş)	Oduncu Gelirleri (Kuruş)
Mah	Hacı Mehmet ağa	30972	1775	4601	4083	4959	2160	416
	İsmail ağa	18210	0	9905	3440	4071	3355	0
	Debbağhane	8449	1950	1922	620	3469	2420	0
	Cami atik	46739	4950	11997	34401	9436	10530	0
	Kayacık	28476	343	2320	1640	1543	3137	0
	Ömer ağa	25207	1292	11670	7983	2341	1076	273
	Mahalle Toplamı	158053	10310	20745	51967	24919	22678	689
Köy	Ereğli	60262	11074	15440	1730	1830	6852	3682
	Karaahmetli	16642	0	0	0	500	0	0
	Merdagöz	6542	0	0	1785	3184	3000	0
	Dere	19862	1185	7205	0	2180	0	0
	Hersek	12380	0	0	0	1230	300	0
	Halidere	24822	3001	5588	11567	1115	4861	6946
	İnabeğli	51545	445	0	0	2745	2095	0
	Akçat	56296	600	0	1002	5622	1930	0
	Gınca	30286	585	9689	61326	20135	18311	2951
	Bazad	12426	2357	0	0	2408	0	1695
	Ulaşlı	33035	6755	880	1525	0	1635	2835
	Köy Toplamı	324098	26002	38802	78935	40949	38984	18109
	Genel Toplam	482151	36312	59547	130902	65868	61662	18798

Tablo 7
Toplam Geliri Oluşturan Kalemler (%)

Yerleşim Birimi Mahalle	Yerleşim Biriminin Adı	Çiftçilik Gelirleri %	Bağcılık Gelirleri %	Denizcilik Gelirleri %	Esnaf ve Ticaret Gelirleri %	Ücretli Gelirleri %	Diğer Gelirler %	Oduncu Gelirleri %	
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	63,25	3,62	9,39	8,33	10,12	4,41	0,84	
	İsmail ağa	46,71	0	25,4	8,82	10,44	8,6	0	
	Debbağhane	44,82	10,35	10,2	3,29	18,42	12,85	0	
	Cami atik	39,59	4,19	10,16	18,29	5,01	5,59	0	
	Kayacık	76,01	0,91	6,19	4,37	4,11	8,37	0	
	Ömer ağa	50,57	2,59	23,41	16,01	4,69	2,15	0,54	
	Mahalle Toplamı	320,95	21,66	84,75	59,11	52,79	41,97	1,38	
Köy	Ereğli	59,74	10,97	15,3	1,71	1,81	6,79	3,65	
	Karaahmetli	97,08	0	0	0	2,92	0	0	
	Merdagöz	45,08	0	0	12,3	21,94	20,67	0	
	Dere	65,26	3,89	23,67	0	7,16	0	0	
	Hersek	89	0	0	0	8,84	2,15	0	
	Haldere	42,87	5,18	9,65	19,97	1,92	8,39	11,99	
	İnabeğli	90,7	0,78	0	0	4,83	3,68	0	
	Akçat	86,01	0,91	0	1,53	8,58	2,94	0	
	Gınca	21,13	0,4	6,76	42,8	14,05	12,77	2,05	
	Bazad	65,79	12,48	0	0	12,75	0	8,97	
	Ulaşlı	70,79	14,47	1,88	3,26	0	3,5	6,07	
		Köy Toplamı	733,45	49,08	57,26	81,57	84,8	60,89	32,73
		Genel Toplam	1054,4	70,74	142,01	140,68	137,59	102,86	34,11

Tablo 8
Toplam Geliri Oluşturan Kalemlerin Ortalama Gelirleri

Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Çiftçilik	Bağcılık	Denizcilik	Esnaf ve	Ücretli	Diğer	Oduncu
		Gelirleri ortalama (kuruş)	Gelirleri ort. (Kuruş)	Gelirleri ort. (Kuruş)	Ticaret Gelirleri ort. (Kuruş)	Gelirleri ort. (Kuruş)	Gelirler ort. (Kuruş)	Gelirleri ort. (Kuruş)
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	737,42	42,26	109,54	97,21	118,07	51,42	9,9
	İsmail ağa	492,16	0	267,7	92,97	110,02	90,67	0
	Debbağhane	324,96	75	73,93	23,84	133,42	93,07	0
	Cami atik	719,06	76,15	184,56	529,24	145,16	162	0
	Kayacık	1238,08	14,91	100,86	71,3	67,08	136,39	0
	Ömer ağa	586,2	30,04	271,39	185,65	54,44	25,02	6,34
	Mahalle Ortalaması	672,56	43,87	88,27	221,13	106,03	96,5	2,93
Köy	Ereğli	510,69	93,84	130,84	14,66	14,5	58,06	31,2
	Karaahmetli	1280,15	0	0	0	38,46	0	0
	Merdagöz	272,58	0	0	74,37	132,66	125	0
	Dere	684,89	40,86	248,44	0	75,17	0	0
	Hersek	1238	0	0	0	123	30	0
	Halidere	359,73	43,49	80,98	167,63	16,15	70,44	100,66
	İnabeğli	1288,62	11,12	0	0	68,62	52,37	0
	Akçat	1148,89	12,24	0	20,44	114,73	39,38	0
	Gınca	210,31	4,06	67,28	425,87	139,82	127,15	20,49
	Bazad	540,26	102,47	0	0	104,69	0	73,69
	Ulaşlı	718,15	146,84	19,13	33,15	0	35,54	61,63
	Köy Ortalaması	569,59	45,69	68,19	230,05	115,76	108,36	33,03
	Genel Ortalama	592,32	44,6	73,15	160,81	80,91	75,75	23,09

Tablo 9

Toplam Gelir Ve Ortalama Gelir

Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Hane Sayısı	Meslek Geliri (Kuruş)	Toplam Gelir (Kuruş)	Hane Başına Meslek Geliri ort. (Kuruş)	Toplam Gelir İçindeki Payı (%)
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	42	17994	48966	428,42	36,74
	İsmail ağa	37	20771	38981	561,37	53,28
	Debbağhane	26	10381	18830	399,26	55,13
	Cami atik	65	71314	118053	1097,13	60,4
	Kayacık	23	8983	37459	390,56	23,98
	Ömer ağa	43	24635	49842	572,9	49,42
	Mahalle Toplamı	236	154078	312131	652,87	49,36
Köy	Ereğli	118	40608	100870	344,13	40,25
	Karaahmetli	13	500	17142	38,46	2,91
	Merdagöz	24	7969	14511	332,04	54,91
	Dere	29	10570	30432	364,48	34,73
	Hersek	10	1530	13910	153	10,99
	Halidere	69	33078	57900	479,39	57,12
	İnabeğli	40	5285	56830	132,12	9,29
	Akçat	49	9154	65450	186,81	13,98
	Gınca	144	112997	143283	784,7	78,86
	Bazad	23	6460	18886	280,86	34,2
	Ulaşlı	46	13630	46665	296,3	29,2
	Köy Toplamı	565	241781	565879	427,93	42,72
Genel Toplam	814	178.259	565879	486,31	31,5	

Tablo 10

Toprağın Kullanım İtibariyle Dağılımı (%)

Yerleşim	Mezru Tarla	Gayri Mezru	Müst. Ol. T	Bağ	Bahçe	Dut	Zeytin	Kestane	Bostan	Fındık
Biriminin Adı	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Hacı Mehmet ağa	0,5	7,79	8,18	2,3	3,46	3,56	73,14	0,5	0	0
İsmail ağa	1,51	2,59	0	1,51	13,2	6,7	74,45	0		0
Debbağhane	8	7,31	0	37,8	12,19	14,63	21,34	0,5	0	0
Cami atik	6,88	16,25	0	1,05	9,27	6,88	59,46	0,25		0
Kayacık	13,97	12,02	9,81	2,4	3,43	2,79	55,55	0	0	0
Ömer ağa	14,07	15	3,56	0,5	6,56	3,56	56,09	0,5	0	0
Toplam	8,87	10,9	4,53	3,07	6,63	4,95	60,73	0,28	0	0
Ereğli	0	0	0	3,54	16,09	5,27	66	10	0	0
Karaahmetli	68,11	26,78	0	2,04	0	3,06	0	0	0	0
Merdagöz	48,78	37,15	0	5,1	0	7,3	0	0	0	2,29
Dere	0	16,64	21,11	1,53	1,11	2,79	28,81	0	17,34	10,62
Hersek	13,4	14,38	4,57	0	0	0,5	0	0,35	67,03	0
Halidere	0	0	0	16,83	5,07	0	71,05	7,54	0	13,85
İnabeğli	53,36	36,39	0	2,08	0	2,82	5,35	0	0	0
Akçat	49,05	41,55	0	4,06	0	5,32	0	0	0	0
Gınca	0	0	0	11,08	0,5	0,7	84,17	2,89	0	0
Bazad	25,62	30,65	0,5	10,05	12,06	15,07	0	5,52	0	0
Ulaşlı	0	0	0	2,03	36,91	2,15	57,75	0,5	0	0
Toplam	19,87	16,16	2,35	3,52	6,16	2,86	32,56	2,34	12,15	1,97
Nuh Beğ	31,2	34,67	0	0		0,25	2,77	0	31,2	0
Mehmet efendi	71,42	0	0	0	0	0	28,57	0	0	0
Ahmet Efendi	97,19	0	0	0,45	2,15	0,5	0	0	0	0
Dağ çiftliği	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	36,2	41,74	0	0	0,45	0	3,91	0	17,61	0
Genel toplam	20,11	19,54	2,47	2,77	5,22	2,87	34,37	1,4	10,1	1,11

Tablo 11
Toprağın Kullanım İtibariyle Dağılımı (Dönüm)

Yerleşim	Yerleşim	Mezru	Gayrı	Müstecir								
Birimi	Biriminin Adı	Tarla	Mezru T.	Old. Tarla	Bağ	Bahçe	Dut	Zeytin	Kestane	Bostan	Fındıl	
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	83	81	85	24	36	37	760	6	0	0	
	İsmail ağa	7	12	0	7	61	31	344	0	0	0	
	Debbağhane	13	9	0	62	20	24	35	1,5	0	0	
	Cami atik	72	170	0	10,5	96,5	72	622	2,5	0	0	
	Kayacık	122	105	86	21,5	30	24	485	0	0	0	
	Ömer ağa	75	80	19	4	34,5	19	299	2	0	0	
	Toplam	372	457	190	129	278	207	2545	12	0	0	
	Köy	Ereğli	0	0	0	38,5	177	57,5	726	110	0	0
		Karaahmetli	267	105	0	7,5	0	12	0	0	0	0
		Merdagöz	115	87	0	12	0	17	0	0	0	9
		Dere	0	119	151	11	8	20,5	206	0	124	76
		Hersek	205	220	70	0	0	8,5	0	1	1025	
		Haldere	0	0	0	17,5	37	0	518	55,5		101,5
		İnabeğli	698	476	0	26,5	0	37	70	0	0	0
		Akçat	543	460	0	45	0	59	0	0	0	0
		Gınca	0	0	0	138	11,5	10,5	1048	35,5	0	0
		Bazad	51	61	2	20	23,5	29,5	0	10,5	0	0
Çiftlik	Ulaşlı	0	0	0	17,5	326	19	510	10	0	0	
	Toplam	1879	1528	223	333,5	583	271	3078	222,5	1149	186,5	
	Nuh Beğ	450	500	0	0	2	1	40	0	450	0	
	Mehmet efendi	200	300	0	0	0	0	80	0	90	0	
	Ahmet Efendi	450	450	0	1	10	2	0	0	0	0	
	Dağ çiftliği	10	30	0	0	0		0	0	0	0	
	Toplam	1110	1280	0	1	12	3	120	0	540	0	
	Genel toplam	3361	3265	413	463,5	873	481	5743	234,5	1689	186,5	

Tablo 12

Yerleşim	Yerleşim	Tarla Ürünleri Hasılatı Dağılımı(Kile)							
		Tahıllar							
Birimi	Biriminin Adı	Hınta	Alaf	Şair	Burçak	Kapluca	Nohut	Darı	Tohum
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	20	12	8					
	İsmail ağa	0							
	Debbağhane	4	1,5						
	Cami atik	0							
	Kayacık	49	39	20					
	Ömer ağa	16	12	18					
Köy	Ereğli	0							
	Karaahmetli	45	39	18			16		
	Merdagöz	80	13	1		2			3
	Dere	64	24	18					6
	Hersek	40	12	50					
	Halidere	0	0	0	0	0	0	0	0
	İnabeğli	118	83	13	6	1	4		
	Akçat	67	70	13	4	19	3		
	Gınca								
	Bazad	12	10						
	Ulaşlı								
Çiftlik	Nuh Beğ	36	33	43				7	
	Mehmet efendi	30	30	8					
	Ahmet Efendi	28	6	8	2				
	Dağ çiftliği	40	3						
Genel toplam		649	387,5	218	12	22	23	7	9

Tablo 13
Tarla Ürünleri Hasılatı Toplamı (%)

Tarla Ürünleri Hasılatı Dağılımı (%)										
Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Tahıllar								
		Hınta	Alaf	Şair	Burçak	Kapluca	Nohut	Darı	Tohum	
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	70,17	21,05	8,77	0	0	0	0	0	
	İsmail ağa	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Debbağhane	72,72	27,27	0	0	0	0	0	0	
	Cami atik	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Kayacık	60,06	23,83	16,09	0	0	0	0	0	
	Ömer ağa	56,8	27,51	15,68	0	0	0	0	0	
	Mah. Toplamı	259,75	99,66	40,5	0	0	0	0	0	
Köy	Ereğli	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Karaahmetli	59,28	25,4	13,68	1,62	0	0	0	0	
	Merdagöz	69,49	22,03	4,51	3,9	0	0	0	0	
	Dere	67,6	12,67	12,32	0	0	0	0	7,38	
	Hersek	33,5	9,06	50,37	0	0	0	0	0	
	Halidere	0	0	0	0	0	0	0	0	
	İnabeğli	61,18	21,12	4,3	2,92	0	2,23	0	0	
	Akçat	46,2	23,95	5,24	0,85	6,5	13,46	0	0	
	Gınca	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Bazad	66,15	36,92	0	0	0	0	0	0	
	Ulaşlı	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Köy Toplamı	403,4	151,15	90,42	9,29	6,5	15,69	0	7,38	
	Çiftlik	Nuh Beğ	30,13	17,93	31,15	0	0	0	6,34	0
		Mehmet efendi	48,38	24,19	8,06	0	0	0	0	0
Ahmet Efendi		44,8	16,8	26,66	3,2	0	0	0	0	
Dağ çiftliği		78,26	21,73	0	0	0	0	0	0	
Çiftlik Toplamı		171,44	62,72	34,72	3,2	0	0	6,34	0	
Genel toplam		864,72	331,46	196,8	12,49	6,5	15,69	6,34	7,38	

Tablo 14

Toprağın Kullanım İtibariyle Dağılımı (Toplam Gelir)

Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Mezru Tarla	Bağ	Bahçe	Dut	Zeytin	Kestane	Bostan
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	648	3789	6244	37134	4542	1005	
	İsmail ağa	120	1067	14609	12955	2535	0	
	Debbağhane	120	648	1130	3670	230	0	
	Cami atik	718	1386	14852	32255	5630	340	
	Kayacık	14916	4293	5460	6710	3783	0	
	Ömer ağa	2846	477	7072	9267	2435	465	
	Mahalle Toplamı	19368	11660	49367	101991	19155	1810	
Köy	Ereğli	0	7560	36463	19786	5634	24971	
	Karaahmetli	17974	1922	0	5112	0	0	
	Merdagöz	7170	1933	0	7870	0	0	
	Dere	8160	1048	558	7210	2842	0	
	Hersek	9690	0	0	3350	0	16	
	Halidere	0	2653	4283	0	4156	6232	
	İnabeğli	51763	7705	0	29755	600	0	
	Akçat	33000	8737	0	33891	0	0	
	Gınca	0	22206	1737	5045	9869	5159	
	Bazad	4269	4839	2777	5750	0	1976	
	Ulaşlı	0	1555	35505	9485	4910	1195	
	Köy Toplamı	132026	60158	81323	127254	28011	39549	
	Çiftlik	Nuh Beğ	25812	0	950	260	230	0
Mehmet efendi		13596	0	0	0	252	0	0
Ahmet Efendi		18170	150	1000	350	0	0	0
Dağ çiftliği		621	0	0	0	0	0	0
Çiftlik Toplamı		58199	150	1950	610	482	0	750
Genel Toplam		360987	143786	263330	459100	94814	82718	750

Tablo 15

Tarla Ürünleri Hasılatı (Toplam Gelir)

Tarla Ürünleri Hasılatı Dağılımı Toplam									
Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Tahıllar			Burçak	Kaplucu	Nohut	Darı	Tohum
		Hinta	Alaf	Şair					
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	240	72	30	0	0	0	0	0
	İsmail ağa	0	0	0	0	0	0	0	0
	Debbağhane	48	18	0	0	0	0	0	0
	Cami atik	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kayacık	582	231	156	0	0	0	0	0
	Ömer ağa	192	93	53	0	0	0	0	0
Köy	Ereğli	0	0	0	0	0	0	0	0
	Karaahmetli	546	234	126	0	0	15	0	
	Merdagöz	246	78	16	8	0	0	0	14
	Dere	768	144	140	0	0	0	0	84
	Hersek	266	72	400	0	0	0	0	0
	Halidere	0	0	0	0	0	0	0	0
	İnabeğli	1422	491	100	68	10	52	0	0
	Akçat	810	420	92	15	114	4	0	0
	Gınca	0	0	0	0	0	0	0	0
	Bazad	129	72	0	0	0	0	0	0
	Ulaşlı	0	0	0	0	0	0	0	0
	Çiftlik	Nuh Beğ	432	198	344	0	0	0	70
Mehmet efendi		360	180	60	0	0	0	0	0
Ahmet Efendi		336	126	200	24	0	0	0	0
Dağ çiftliği		54	15	0	0	0	0	0	0
Genel toplam		6431	2444	1717	115	124	71	70	98

Tablo 16

Çiftçilik Üretim Bileşimi %							
Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Tarla Ürünleri	Bağ,meyve Bahçesi	Dut,zeytin Kestane	Hayvancılık	Toplam %	
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	1	30,11	57,58	12,26	100	
	İsmail ağa	0	26,86	73,13	0	100	
	Debbağhane	0	10,23	89,2	0	100	
	Cami atik	0	67,77	16,27	15,94	100	
	Kayacık	1,99	19,73	77,33	1	100	
	Ömer ağa	1,62	36,18	50,29	11,89	100	
	Mahalle Toplamı	4,61	190,88	363,8	41,09	100	
	Köy	Ereğli	0	75	20,73	4,25	100
		Karaahmetli	1,71	3,58	93,86	1	100
		Merdagöz	4	21,35	56,46	18,29	100
		Dere	10	14,13	69,26	6,6	100
		Hersek	6,26	0	85,83	7,89	100
		Halidere	0	65,98	32,02	2	100
		İnabeğli	8,64	31,08	42,68	17,18	100
		Akçat	3,21	19	66,55	10,5	100
		Gınca	0	54,08	45,34	0	100
		Bazad	1,26	47,92	48,61	1,26	100
Çiftlik	Ulaşlı	0	70,25	29,55	0	100	
	Köy Toplamı	35,08	402,37	590,89	68,97	100	
	Nuh Beğ	27,91	26,89	13,11	32,08	100	
	Mehmet efendi	46,29	0	30,55	23,14	100	
	Ahmet Efendi	25,4	45,59	15,33	16,66	100	
	Dağ çiftliği	53,48	0	0	46,51	100	
	Çiftlik Toplamı	153,08	72,48	58,99	118,39	100	
	Genel Toplam	192,77	665,73	1013,63	228,45	100	

Tablo 17

Hayvanların Türlerine Göre Dağılımı				
Hayvan Çeşitleri	Mahalle	Köy	Çiftlik	Toplam
Koşum Hayvanı				
Karasığır Öküzü	70	172	46	288
Camus	2	3	0	5
Camus Öküzü	0	0	8	8
Bargir	32	172	0	204
Kısrak	1	1	41	43
Dişi Tay	0	0	10	10
Erkek Tay	0	0	10	10
Tay	0	0	5	5
Ester	4	11	0	15
Merkeb	11	39	0	50
Toplam	120	398	120	639
Büyükbaş Hayvan				
Sağmal Karasığır İneği	32	126	40	198
Sağman İnek	0	0	3	3
Kısır Camus İneği	0	0	3	3
Karasığır Düğesi	0	0	25	25
Camus Düğesi	0	0	25	25
Sığır	0	0	2	2
Kısır İnek	0	0	8	8
Kısır Karasığır	0	0	26	26
Toplam	32	126	132	290
Küçükbaş Hayvan				
Sağmal Ağnam	430	300	60	790
Kısır Ağnam	150	100	90	340
Kısır Keçi	50	202	0	252
Sağman Keçi	200	1537	0	1737
Koyun	600	860	0	1460
Ağnam	200	156	0	356
Toplam	1630	3155	150	4935

Tablo 18

Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Vergi-i Mahsusa	Aşar	Rüsumat	Resm-i Ağnam
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	13012	662	815	535
	İsmail ağa	7610	200	840	0
	Debbağhane	5908	66	562	0
	Cami atik	16271	0	90	0
	Kayacık	8089	973	973	0
	Ömer ağa	8080	177	917	600
	Mahalle Toplamı	58970	2078	4197	1135
Köy	Ereğli	36485	0	4506	0
	Karaahmetli	6508	961	180	21
	Merdagöz	3254	536	324	0
	Dere	6494	1121	420	0
	Hersek	1377	722	95	0
	Halıdere	20952,5	0	1885	0
	İnabeğli	14770	0	2606	464
	Akçat	17218	1666	934	517
	Gınca	50436	0	2525	0
	Bazad	6519	78	884	0
	Ulaşlı	16466	0	3160	0
Köy Toplamı	180480	5084	17519	1002	
Çiftlikler	Nuh Beğ	2200	1100	120	150
	Mehmet Efendi	745	744	28	0
	Ahmed Efendi	1500	884	134	0
	Dağ Çiftliği	75	69	0	0
	Çiftlik Toplamı	4520	2797	282	150
Genel Toplam		243970	9959	21998	2287

Tablo 19

Toplam Gelir, Toplam Vergi Ve Toplam Net Gelir

	Toplam Gelir	Toplam Vergi	Toplam Net Gelir
	(Kuruş)	(Kuruş)	(Kuruş)
Mahalleler			
Ömer ağa	48.027	8.135	39.892
Hacı mehmet ağa	50.276	13.017	37.259
Cami atik	85.431	16.271	69.160
Debbağhane	18.980	6.509	12.471
İsmail ağa	41.520	8.135	33.385
Kayacık	36.433	8.135	28.298
Mahalleler Toplamı	230.391	55.320	183.206
Köyler			
Ereğli	107.196	39.052	68.144
Karaahmetli	18.400	6.508	11.892
Dere	28.560	6.508	22.052
Hersek	11.100	1.627	9.473
Halidere	58.560	21.152	37.408
Akçat	58.510	17.898	40.612
Ulaşlı	47.500	16.271	31.229
Gınca	145.787	50.440	95.347
Bozad	16.035	6.508,50	9.527
İnabeğli	56.185	14.644	41.541
Merda göz	20.545	3.254	17.291
Köyler Toplamı	568.378	183.863	384.516
	0	0	0
Nuh beğ	15.104	0	0
Mehmet efendi	7.248	0	0
Ahmet efendi	9.721	0	0
Dağ Çiftliği	1.200	0	0
Çiftlik Toplamı	33273	4500	28.773
Genel Toplam	832.042	243.683	596.495

Tablo 20

Gelirler Ve Vergi Ortalamaları				
Yerleşim Birimi	Yerleşim Biriminin Adı	Ortalama Gelir	Ortalama Vergi	Ort.Net Gelir
Mahalle	Hacı Mehmet ağa	1197,04	309,92	887,12
	İsmail ağa	1122,16	219,86	902,3
	Debbağhane	730	250,34	479,66
	Cami atik	1314,32	250,32	1064
	Kayacık	1584,04	353,69	1230,35
	Ömer ağa	1116,9	189,18	927,72
	Mahalle Toplamı	7064,46	1573,31	5491,15
Köy	Ereğli T	908,44	330,94	577,5
	Karaahmetli	1415,38	500,61	914,77
	Merdagöz b	856,04	135,58	720,46
	Dere 1	984,82	224,41	760,41
	Hersek 0	1110	162,7	947,3
	Halidere	850	306,55	543,45
	İnabeğli 2	1404,62	366,1	1038,52
	Akçat 1	1192,04	365,26	826,78
	Gınca	1012,4	350,27	662,13
	Bazad	697,17	283	414,17
	Ulaşlı	1032,6	353,71	678,89
	Köy Toplamı	11463,5	3379,13	8084,38
	Genel Toplam	18528	4952,44	13575,53

Tablo 21

	Temettuatları Toplamı (Kuruş)	Toplam Vergi (Kuruş)	Vergi Yüğü (%)
Köyler			
Ereğli	107.196	39.052	36,43
Karaahmetli	18.400	6.508	35,36
Dere	28.560	6.508	22,78
Hersek	11.100	1.627	14,65
Halidere	58.650	21.152	36,06
Akçat	58.410	17.898	30,64
Ulaşlı	47.500	16.271	36,25
Gınca	145.787	50.440	36,59
Bazar	16.035	6.509	40,6
İnabeğli	56.185	14.644	26,06
Merdagöz	20.545	3.254	15,9
Toplam	568.368	183.863	331,32
Mahalleler			
Hacı Mehmet ağa	50.276	13.017	25,89
Ömer ağa	48.027	8.135	16,93
Kayacık	36.433	8.135	22,32
Cami atik	85.431	16.271	19,04
Debbağhane	18.980	6.509	34,29
İsmail ağa	41.520	8.135	19,59
Toplam	280.667	60.202	138,06
Çiftlikler			
Toplam	33.273	4.500	13,52
Genel Toplam	882.308	248.565	482,9

ESTIMATES

LINE	ITEM	QTY	UNIT	PRICE	TOTAL	DATE	STATUS	REMARKS
100	100	1	100	100	100	100		
200	200	2	200	400	400	200		
300	300	3	300	900	900	300		
400	400	4	400	1600	1600	400		
500	500	5	500	2500	2500	500		
600	600	6	600	3600	3600	600		
700	700	7	700	4900	4900	700		
800	800	8	800	6400	6400	800		
900	900	9	900	8100	8100	900		
1000	1000	10	1000	10000	10000	1000		

LINE	ITEM	QTY	UNIT	PRICE	TOTAL	DATE	STATUS	REMARKS
1100	1100	11	1100	12100	12100	1100		
1200	1200	12	1200	14400	14400	1200		
1300	1300	13	1300	16900	16900	1300		
1400	1400	14	1400	19600	19600	1400		
1500	1500	15	1500	22500	22500	1500		
1600	1600	16	1600	25600	25600	1600		
1700	1700	17	1700	28900	28900	1700		
1800	1800	18	1800	32400	32400	1800		
1900	1900	19	1900	36100	36100	1900		
2000	2000	20	2000	40000	40000	2000		

Kırg Mezek	Kilo bed top	Kilo bed top	Kilo bed top	Kilo bed top	Toplam izdim meyve	Toplam izdim meyve	kesen zeytin top	Mezru Tarta			mez.	G1									
								60	61 top	61 top											
1 Hasan bn Ibrahim	432 BAĞCI	2.5	6	15	2.5	12	30	100	10	28	45	25	20	15	105	13	405	570	975	15	
Hasan bn Omer	321 BAĞCI	0.5	6	8				10	40	4	10	4	4	14							2
Ahmed bn Mehmet	371 BAĞCI										6	8	30	15	64	1	54	60	114		
Ahmed bn Ibrahim	371 BAĞCI										25	20	20	20	65	1	60	60	60		
Mehmet bn Hasan	181 ODUNCU										15				15						
Ali bn Islam	330 BAĞCI	1	12								12	20	30		62	2.5	108	120	228		
Ahmed bn Haid	372 BAĞCI	2.5	12	30	3	6	18				48	25	20		93	10	382	400	792	10	
bn Ibrahim	70 ODUNCU																				
Emen bn Suleyman	380 BAĞCI										20	17			38						12
oğlu Ahmet bn Mehmet	280 BAĞCI	1.5	12	18	2.5	6	15				33	13	5		51	8	297	360	657	5	
Haid bn Mehmet Ali	181 ODUNCU																				
Ahmed bn Ibrahim	381 BAĞCI	1	12	12							12	12.5	15	7	48	4	108	240	348	4	
Ahmed bn Haid	181 ÇABACI										23				23						
Ahmed bn Mustafa	181 ODUNCU										5				8						
u Emen bn Mehmet	432 ÇIFTÇI	3	12	36	1.5	6	9				45	25	11	7	7	56	5	321	368	687	
oğlu Ibrahim bn Mehmet	180 SİĞİRTM										20	3	3		23	2	60	60	60		
Tariz bn Ali	180 ÇABACI										3				3						
Mehmet bn Mustafa	380 BAĞCI										25	20			45						
Hasan bn Islam	280 BAĞCI										40	8			48						
n Ali	373 BAĞCI										20	5	20		45						
Osman bn Abd	280 BAĞCI										12	7.5	5	20	12.5	4	108	240	348		
Imre	382 BAĞCI										15	10	30		55						10
Ahmed bn Haid	382 BAĞCI										32	30	5		67						3

Vergiyi mahsusat-608,5

Tennehlerden :16035

